

“Initiative for improving the capacity and accessibility of
tourism destinations in the cross-border area”

“Destinations for all”

**Deliverable 3.2.1 Exploring opportunities of
Accessible Tourism in the cross-border area
of the project & a good practice report**

of the Project

**«Initiative for improving the capacity and accessibility of tourism
destinations in the cross border area» with acronym**

Municipality of Thassos

www.destinationsforall.eu

The project is co-financed by the European Regional Development Fund (ERDF) and by national funds of the countries participating in the Cooperation Programme Interreg V-A “Greece-Bulgaria 2014 - 2020”.

The content of this document is sole responsibility of the Municipality of Thassos and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the participating countries the Managing Authority and the Joint Secretariat.

January 18, 2019

Περιεχόμενα

1. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ	6
1.1 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ.....	6
1.1.1 Τουρισμός υπαίθρου	7
1.1.2 Αθλητικός Τουρισμός.....	8
1.1.3 Θαλάσσιος Τουρισμός.....	10
1.1.4 Πολιτιστικός Τουρισμός.....	11
1.1.5 Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός τουρισμός.....	13
1.1.6 Συνεδριακός τουρισμός.....	13
1.1.7 Εκπαιδευτικός τουρισμός.....	13
1.1.8 Τουρισμός υγείας.....	14
1.1.9 Τουρισμός για Άτομα 3 ^{ης} Ηλικίας.....	15
1.2 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΜΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΣΤΙΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ.....	18
1.2.1 Θεσσαλονίκη.....	19
1.2.2 Σέρρες.....	22
1.2.3 Δράμα.....	24
1.2.4 Καβάλα.....	26
1.2.5 Ξάνθη.....	28
1.2.6 Ροδόπη.....	30
1.2.7 Έβρος.....	32
1.2.8 Μπλαγκόεβγκραντ.....	36
1.2.9 Σμόλιαν.....	37
1.2.10 Κάρτζαλι.....	42
1.2.11 Χάσκοβο.....	46
2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ TARGET GROUP	49
2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ.....	49
2.2 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	51
2.2.1 Πληθυσμιακά Στοιχεία Ελλάδα.....	52
2.2.2 Πληθυσμιακά Στοιχεία Βουλγαρία.....	57
2.3 ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ.....	62
3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΑΥΤΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΩΝ ΑΜΕΑ.....	69
3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ.....	69
3.2 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΜΕΑ.....	72

3.3	ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΜΕΑ	74
3.4	ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ.....	78
4.	ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΜΕΑ.....	80
4.1	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ	80
4.2	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	84
4.3	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ.....	86
4.4	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΠΑΡΑΛΙΕΣ.....	87
4.5	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	88
4.6	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΧΩΡΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.....	90
5.	Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΚΟΙΝΟΥ	93
5.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΕ	93
5.2	Η ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	94
6.	ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ.....	98
6.1	ΙΣΤΙΟΠΛΟΪΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ	98
6.2	ΜΟΥΣΕΙΟ QUAI BRANLY – JACQUES CHIRAC, ΠΑΡΙΣΙ	99
6.3	ΝΕΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ.....	100
6.4	HAUS RHEINSBERG HOTEL AM SEE.....	101
6.5	SIRENS RESORT, ΛΟΥΤΡΑΚΙ	102
6.6	ERIA RESORT, ΧΑΝΙΑ	103
6.7	ΑΓΙΑ ΝΑΠΑ - ΡΕΘΥΜΝΟ.....	104
6.8	ΛΥΩΝ, ΓΑΛΛΙΑ	106
6.9	ΛΙΟΥΜΠΛΙΑΝΑ, ΣΛΟΒΕΝΙΑ	108
6.10	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	110
6.11	ΒΙΜΠΟΡΓΚ, ΔΑΝΙΑ	112
6.12	ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ ΚΑΙ ΠΑΦΟΥ.....	115
7.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	119

Abstract

The Deliverable D.3.2.1 “Exploring opportunities of Accessible Tourism in the cross-border area of the project & a good practice report” was developed in the framework of the “Destinations for all” project of the Cooperation Programme “Greece-Bulgaria 2014-2020”. The report is structured in seven Chapters:

The 1st Chapter analyzes several potential categories of tourism activities such as rural & domestic tourism, ecotourism, wine tourism, cultural tourism, sports tourism, agritourism, religious tourism, medical tourism and many many other in order to showcase the potentiality of disabled people to experience several different types of tourism. Furthermore, the main point of interests and tourism activities found in the study area of the project are highlighted. This specific area includes the Region of Eastern Macedonia and Thrace (Prefectures of Evros, Kavala, Xanthi, Rodopi and Drama), the Region of Central Macedonia (Prefectures of Thessaloniki and Serres) in Greece and the South-Central Planning Region, South-West Planning Region (Districts of Blagoevgrad, Smolyan, Kardjali and Haskovo) in Bulgaria

The 2nd Chapter presents the definition of disabled people consisting the target group of the study report along with some statistical data about the size of the group and some indicators of their social and cultural participation available in Greece and Bulgaria.

The 3rd Chapter aims at understanding the needs of disabled people when visiting a tourism destination and enjoying its recreational potential. A brief description of what accessibility for disabled people in the tourism sector means and its importance as well as the respective National, European & International legislation framework is reported.

The 4th Chapter examines the specific infrastructure requirements needed to accommodate and serve disabled people. These requirements are categorized in several fields including accessible infrastructures in tourism destinations, in hotels, in cultural places and beaches.

The 5th Chapter lay stress upon the need of raising awareness and briefing tourism professionals and the general public on issues of access for people with disabilities. Even today, many EU citizens (including citizens with disabilities) are not fully aware of the rights of people with disabilities. Discrimination continues to be a major obstacle and there is a crucial need for concrete measures to be taken in informing especially the tourism businesses and public authorities.

The 6th Chapter presents twelve good practices based on the available literature representing different domains such as hotels, airports, museums, cities and sailing. These examples of success come from Greece and Europe and they can be replicated in other similar places.

The 7th and last Chapter of the report presents the main findings and conclusions.

1. Καταγραφή περιοχών και δραστηριοτήτων με τουριστικό ενδιαφέρον

Ο σκοπός της αποτύπωσης των τουριστικών περιοχών είναι να γίνουν προσβάσιμες σε ΑμΕΑ.

Βασική προϋπόθεση για τη διερεύνηση των δυνατοτήτων προώθησης τουρισμού ΑμΕΑ είναι η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης δηλαδή οι περιοχές με τουριστικό ενδιαφέρον.

Ο κατάλογος των περιοχών αυτών μπορεί να περιλαμβάνει περιοχές υψηλής αισθητικής αξίας, δάση, πολιτιστικοί/αρχαιολογικοί χώροι, παραδοσιακοί οικισμοί, παραλίες, αθλητικές δραστηριότητες, δραστηριότητες γευσιγνωσίας, οινογνωσίας κ.α.

Συχνά αποκλείεται η πρόσβαση των ΑμΕΑ επειδή δεν υπάρχει ικανή ενημέρωση ή κατάλληλη υποδομή ενώ πολλές φορές δεν είναι αντιληπτό ότι μπορούν να συμμετέχουν σε πλήθος δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν ασφαλώς και αθλητικές δραστηριότητες, περιηγήσεις, καταδύσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.α.

Η αποτύπωση των περιοχών ενδιαφέροντος μη εξαιρώντας κατηγορίες τουρισμού όπως π.χ. ο αθλητικός διευρύνει την γκάμα του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και τις δυνατότητες για αναψυχή και ενσωματώνει στην ομάδα των τουριστών τα ΑμΕΑ χωρίς διάκριση.

1.1 Δραστηριότητες με Τουριστικό Ενδιαφέρον

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, ο τουρισμός συμπεριλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες των ατόμων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε μέρη εκτός του συνήθους περιβάλλοντός τους για αναψυχή, εργασία ή άλλους λόγους και όχι για περισσότερο από ένα χρόνο. Οι προτιμήσεις των ΑμΕΑ σε γενικές γραμμές ακολουθούν τις προτιμήσεις του γενικού πληθυσμού, δεν επιθυμούν τη δημιουργία «ειδικών» προορισμών, αυτό που επιδιώκουν και διεκδικούν είναι η διάχυση της προσβασιμότητας σε όλες τις δράσεις και η δημιουργία υποδομών (κτιριακών, μεταφοράς, ενημέρωσης κ.λπ.) και υπηρεσιών κατάλληλων να εξυπηρετούν εξίσου όλους τους πολίτες με ή χωρίς αναπηρία.

Διακρίνονται οι ακόλουθες βασικές κατηγορίες τουρισμού¹:

¹ Σχέδιο Νόμου Υπουργείου Τουρισμού «Θεματικός τουρισμός – Ειδικές μορφές τουρισμού – Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου στον τομέα του τουρισμού και της τουριστικής εκπαίδευσης– Στήριξη τουριστικής επιχειρηματικότητας και άλλες διατάξεις» (2018)

1.1.1 Τουρισμός υπαίθρου

Ως Τουρισμός Υπαίθρου νοείται κάθε ειδική μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης με στόχο την επαφή του επισκέπτη – τουρίστα με τη φύση και τις δραστηριότητες που δύναται να αναπτυχθούν, ενισχύοντας οικονομικά και κοινωνικά την ύπαιθρο, χωρίς να αλλοιώνει το περιβάλλον και τα ιδιαίτερα πολιτισμικά στοιχεία του κάθε τόπου.

Με βάση τις επί μέρους οργανωμένες δραστηριότητες που αναπτύσσονται, ο τουρισμός υπαίθρου δύναται να διακριθεί στις ακόλουθες κατηγορίες:

- A. **Οικοτουρισμός/πράσινος τουρισμός.** Βασίζεται στο φυσικό περιβάλλον και αφορά στην περιήγηση σε περιοχές οικολογικού ενδιαφέροντος, ως επί το πλείστον περιοχές αναγνωρισμένης οικολογικής αξίας, όπως ενδεικτικά οι περιοχές Natura και λοιπές προστατευόμενες περιοχές. Περιλαμβάνει ήπιες δραστηριότητες που δεν διαταράσσουν την ισορροπία της περιοχής και έχουν κυρίως επιστημονικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα, όπως ενδεικτικά η παρατήρηση της χλωρίδας και της πανίδας. Προωθεί την περιβαλλοντική εκπαίδευση και τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος με βιώσιμο τρόπο.
- B. **Αγροτουρισμός.** Είναι η ειδική μορφή τουρισμού υπαίθρου η οποία αφορά στην παροχή υπηρεσιών υποδοχής και φιλοξενίας ή και εστίασης σε χώρους λειτουργικά ενοποιημένους με αγροτικές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες προσφέρονται συνδυαστικά με δραστηριότητες που σχετίζονται με την αγροτική παραγωγή, όπως και με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς αγροτικού τοπίου. Η δραστηριότητα του αγροτουρισμού συνδυάζεται υποχρεωτικά με την παραγωγή αγροτικών προϊόντων κατά την έννοια του άρθρου 2 περίπτωση ζ' του ν. 3874/2010, όπως ισχύει. Η αγροτουριστική δραστηριότητα εντός του αγροκτήματος αφορά την παροχή υπηρεσιών υποδοχής και φιλοξενίας ή και εστίασης. Στις περιπτώσεις που οι επιχειρήσεις αυτές παρέχουν υπηρεσίες εστίασης, χρησιμοποιούν και προσφέρουν υποχρεωτικά προς κατανάλωση προϊόντα από το Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 28 του ν. 4276/2014, ή/και προϊόντα Οικοτεχνίας, όπως αυτά καθορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 56 του ν. 4235/2014, με την επιφύλαξη των διατάξεων για τα πολυλειτουργικά αγροκτήματα. Η αγροτουριστική επιχείρηση δύναται να προσφέρει αμιγώς αγροτικές δραστηριότητες για τους πελάτες της, εντός αυτής, όπως υπηρεσίες επίδειξης, ενημέρωσης, παρακολούθησης ή συμμετοχής σε δράσεις και δραστηριότητες που προωθούν την επαφή του επισκέπτη – τουρίστα με την αγροτική ζωή, τη βιώσιμη αγροτική παραγωγή, τη γαστρονομία, τη γευσιγνωσία, την οινογνωσία και την

προστασία της βιοποικιλότητας, ως οι επιμέρους αυτές δραστηριότητες ρυθμίζονται με ειδικότερες διατάξεις. Στην περίπτωση που το κατάλυμα δεν βρίσκεται στον ίδιο χώρο με το αγρόκτημα, οι ανωτέρω ενδεικτικά αναφερόμενες δραστηριότητες παρέχονται στο αγρόκτημα υποχρεωτικά.

- C. **Οινοτουρισμός.** Είναι η ειδική μορφή τουρισμού η οποία αφορά στην παροχή υπηρεσιών υποδοχής, ξενάγησης, φιλοξενίας και εστίασης σε χώρους λειτουργικά ενοποιημένους με οινοποιητικές ή/και οινοπαραγωγικές (αμπελώνες) εγκαταστάσεις. Οι υπηρεσίες αυτές προσφέρονται συνδυαστικά με δραστηριότητες σχετικές με την αμπελοκαλλιέργεια και την οινική παραγωγή. Η οικεία Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού (ΠΥΤ) χορηγεί «Σήμα Επισκέψιμου Οινοποιείου» σε οινοποιητικές ή και οινοπαραγωγικές εγκαταστάσεις που επιθυμούν να χαρακτηριστούν ως «οινοτουριστικές» και πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις, όπως η εκάστοτε ΚΥΑ ορίζει.

1.1.2 Αθλητικός Τουρισμός

Ως Αθλητικός Τουρισμός νοείται κάθε ανάμειξη ενεργητική ή/και παθητική σε αθλητικές δραστηριότητες εντασσόμενες στο πλαίσιο του τουρισμού ως επιλογή και με πρωτεύοντα στόχο την ψυχαγωγία και την ήπια άθληση και όχι τη συμμετοχή σε αθλητικά δρώμενα ή την προετοιμασία τους για αυτά.

Οι αθλητικές δραστηριότητες σχετικές με τον τουρισμό περιλαμβάνουν: α. την ενεργητική, μεμονωμένα ή σε ομάδα, συμμετοχή του τουρίστα – επισκέπτη σε ένα άθλημα ή/και σε αθλητικές εκδηλώσεις, β. προσωπική εξέλιξη ή βελτίωση της κατάρτισης σε ένα άθλημα, μεμονωμένα ή σε ομάδα, γ. παρακολούθημα αθλήματος ως θεατής ή υποστηρικτής μια ομάδας, ενός αθλήματος ή μίας αθλητικής διοργάνωσης, δ. επίσκεψη σε τοποθεσίες και μέρη που σχετίζονται με την ιστορία, την πολιτιστική κληρονομιά, την κουλτούρα του αθλήματος ή ενός αθλητικού μύθου (sporting legend) και ε. βελτίωση της υγείας, φυσικής κατάστασης και ευεξίας μέσω της αθλητικής δραστηριότητας.

Διακρίνεται στις εξής κατηγορίες:

- A. **Τουρισμός Αθλητικών Διοργανώσεων**, ο οποίος περιλαμβάνει τόσο τους τουρίστες που ταξιδεύουν για να παρακολουθήσουν, ως θεατές, αθλητικούς αγώνες, συνδυάζοντας χρονικά τις διακοπές τους με τις αθλητικές διοργανώσεις, όσο και τις ομάδες αθλητών, τους μεμονωμένους αθλητές, τις αποστολές, τους τεχνικούς και τους δημοσιογράφους, που

ταξιδεύουν για να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες και παρατείνουν χρονικά τη διαμονή τους στον τόπο διεξαγωγής του αθλητικού αγώνα.

- B. Τουρισμός Αθλητικής Αναψυχής – Περιπέτειας**, ο οποίος αναφέρεται στον τουρίστα που στο πλαίσιο των διακοπών του αποβλέπει παράλληλα και στη βελτίωση της υγείας, φυσικής του κατάστασης και ευεξίας, ή που επισκέπτεται έναν ασυνήθιστο, δυσπρόσιτο, απομονωμένο ή εξωτικό χώρο για τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων αναψυχής ως ακολούθως:
- I. Προγράμματα υπαίθριων αθλητικών δραστηριοτήτων, οι οποίες διακρίνονται σε ήπιες όπως πεζοπορία, ιππασία, τρέξιμο, τοξοβολία αναψυχής, ιστιοπλοΐα, έντονες δραστηριότητες όπως κατάβαση με φουσκωτή βάρκα (rafting), θαλάσσιο σκι, ποδηλασία βουνού, αυτόνομη κατάδυση (scuba diving), αναρρίχηση, ιστιοσανίδα (wind surfing), κυματοδρομία (surfing) και δραστηριότητες αυξημένης επικινδυνότητας (extreme sports) όπως bungee jumping, cliff diving, ελεύθερη πτώση (sky diving).
 - II. Χειμερινός – χιονοδρομικός τουρισμός. Με τον όρο αυτό νοείται η ενασχόληση με το σύνολο των δραστηριοτήτων που διενεργούνται κατά τη χειμερινή περίοδο, και υπό συγκεκριμένες κλιματολογικές συνθήκες.
 - III. Αεροπορικός Τουρισμός: αφορά την επίσκεψη του τουρίστα με ιδιόκτητο ή μισθωμένο πτητικό μέσο (αεροσκάφος, ελικόπτερο κ.α.). Περιλαμβάνει τις εξής δραστηριότητες:
 - Αεροπεριήγηση: αεροπορική ξενάγηση τουριστών πάνω από ενδιαφέροντες τουριστικούς προορισμούς με αεροπλάνο, ελικόπτερο, αερόστατο κ.α.
 - Πτήση με αλεξίπτωτο πλαγιάς, ανεμόπτερο ή δελταπλάνο (ατομική ανεμοπορία): Πτήση με ειδικό αλεξίπτωτο ή πτητική συσκευή, με απογείωση από πλαγιά σε ύψος, κάνοντας χρήση των ανοδικών ρευμάτων αέρα που βρίσκονται μπροστά στην πλαγιά. Απαιτεί την ύπαρξη ειδικού εξοπλισμού, σύμφωνα με εξειδικευμένα πρότυπα ασφαλείας, και τη συνοδεία έμπειρων και εκπαιδευμένων πιλότων.
- Με κοινή απόφαση των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργών καθορίζεται ο εξοπλισμός των συμμετεχόντων και οι προδιαγραφές του, ο αριθμός των οδηγών – συνοδών ανά ομάδα συμμετεχόντων καθώς και τα προσόντα, οι υποχρεώσεις και η πιστοποίησή τους.
- C. Προγράμματα αθλητικής αναψυχής** από τις ομάδες εμπυχωτών και τους προπονητές/γυμναστές των ξενοδοχείων με ειδική υποδομή (γυμναστήρια, spa, γήπεδα, πισίνες, μαρίνα, κέντρο θαλάσσιων σπορ κ.ά.) ή και σε θεματικά πάρκα και αθλητικές

κατασκηνώσεις. Οι αθλητικές δραστηριότητες αναψυχής – περιπέτειας, μπορούν να αναπτύσσονται:

- I. στη θάλασσα (ενδεικτικά καταδύσεις, kite surfing, ιστιοσανίδα, ιστιοπλοΐα, κ.α.),
 - II. σε λίμνες και ποτάμια (ενδεικτικά κανό – καγιάκ, rafting κ.ά.),
 - III. σε ορεινές, ημιορεινές, πεδινές ή/και αστικές, ημιαστικές περιοχές (ενδεικτικά ορειβασία, αναρρίχηση, ποδηλασία βουνού/εξοχής/πόλης, ιππασία, γκολφ για αρχαρίους, δραστηριότητες με βάση το τρέξιμο, περιπατητικές εκδρομές (ενδεικτικά hiking, trekking) σε φυσικά και τεχνητά μονοπάτια στην ύπαιθρο, τα δάση, τα χωριά,
 - IV. στον αέρα (ενδεικτικά το ανεμόπτερο, τον αετό ή το αλεξίπτωτο πλαγιάς)
 - V. σε θεματικά πάρκα και αθλητικές κατασκηνώσεις, χιονοδρομικά κέντρα, παγοδρόμια και αναρριχητικά πεδία
- D. **Προπονητικός Τουρισμός**, ο οποίος αφορά στην επίσκεψη επαγγελματιών ή και ερασιτεχνικών ομάδων σε έναν τόπο με βασικό κίνητρο τη συμμετοχή τους σε προγράμματα προετοιμασίας και αποθεραπείας που πραγματοποιούνται ιδίως σε Κέντρα Προπονητικού Αθλητικού Τουρισμού, κατά την έννοια της υπ' αριθμ. 12061/2007 (Β' 1393)

1.1.3 Θαλάσσιος Τουρισμός

Ως Θαλάσσιος Τουρισμός νοείται το σύνολο της οργανωμένης τουριστικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται στο θαλάσσιο χώρο και στις ακτές μιας περιοχής υποδοχής τουριστών. Ενδεικτικά διακρίνεται σε:

- A. **Τουρισμό Κρουαζιέρας**, ήτοι οποιοδήποτε ταξίδι αναψυχής έναντι ναύλου, διάρκειας τουλάχιστον δύο ημερών εν πλω, με κύριο σκοπό την παροχή υπηρεσιών διαμονής, εστίασης και ψυχαγωγίας των επιβατών στο πλοίο και την επίσκεψη τους σε προορισμούς ποικίλου ενδιαφέροντος.
- B. **Τουρισμό Γιώτινγκ (Yachting)**, ήτοι οποιαδήποτε θαλάσσια περιήγηση που πραγματοποιείται με ιστιοφόρα ή θαλαμηγούς παρέχοντας υπηρεσίες διαμονής και εστίασης στον τουρίστα, καθώς και τη δυνατότητα προσέγγισης σε νησιωτικές και παράκτιες περιοχές. Οι περιηγήσεις αυτές πραγματοποιούνται για λόγους αναψυχής με ιδιόκτητα ή μισθωμένα πλοία, τα οποία είτε περιλαμβάνουν στη μίσθωση το πλήρωμα (crewed boats) είτε προσφέρονται χωρίς αυτό (bare boats).

- C. **Καταδυτικό Τουρισμό αναψυχής**, ήτοι τη δραστηριότητα κατά την οποία με συγκεκριμένο εξοπλισμό και τεχνικές υποστηρίζεται η εκμάθηση ή/και καθοδήγηση ατόμων που καταδύονται για λόγους αναψυχής.

Δύναται να πραγματοποιείται σε:

- I. Καταδυτικό Πάρκο κατά την έννοια του άρθρου 13 παρ. 2 του Ν. 3409/2005 (Α' 273), όπως ισχύει, ήτοι χαρακτηρισμένη περιοχή στην οποία πραγματοποιούνται κατ' αποκλειστικότητα καθοδηγούμενες καταδύσεις αναψυχής καθώς και συναφείς υποβρύχιες δραστηριότητες.
- II. Υποβρύχια μουσεία κατά την έννοια του άρθρου 11 του Ν. 3409/2005 (Α' 273), ήτοι κηρυγμένους ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους, στους οποίους επιτρέπεται καθοδηγούμενη κατάδυση, με συνοδεία δυτών φυλάκων αρχαιοτήτων ή αρχαιολόγων.
- III. Αλιευτικό τουρισμό, ήτοι την παροχή τουριστικών υπηρεσιών συνδεδεμένων με την αλιεία, τη σπογγαλιεία, την υδατοκαλλιέργεια και τις σχετικές με αυτές πρακτικές και τεχνικές, παραδόσεις και τοπικά έθιμα, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και τοπική γαστρονομία, σύμφωνα και με τις επιμέρους διατάξεις της υπ' αριθμ.414/2354/12.01.2015 κοινής απόφασης των υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Τουρισμού και Ναυτιλίας και Αιγαίου (Β' 97).

1.1.4 Πολιτιστικός Τουρισμός

Πολιτιστικός Τουρισμός είναι εκείνη η μορφή τουριστικής δραστηριότητας στην οποία το βασικό κίνητρο του επισκέπτη είναι η επίσκεψη σε πολιτιστικά αξιοθέατα προκειμένου να μάθει, να ανακαλύψει και να βιώσει την πολιτιστική κληρονομιά του εκάστοτε τουριστικού προορισμού.

Αυτά τα πολιτιστικά αξιοθέατα σχετίζονται με μια ομάδα διακριτών υλικών, διανοητικών, πνευματικών και συναισθηματικών χαρακτηριστικών μιας κοινωνίας που περιλαμβάνει τέχνες και αρχιτεκτονική, ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά, γαστρονομική κληρονομιά, λογοτεχνία, θέατρο, μουσική, φωτογραφία, δημιουργικούς τομείς και ζωντανούς πολιτισμούς με τους τρόπους ζωής τους, τα συστήματα αξιών τους, τα πιστεύω και τις παραδόσεις τους. Ο πολιτιστικός τουρισμός περιλαμβάνει:

- A. **Πολιτιστική κληρονομιά**, ήτοι περιοχές/τοποθεσίες και δραστηριότητες που κληροδοτήθηκαν και διασώθηκαν από το παρελθόν, παραπέμπουν δε σε αντιλήψεις, επιτεύγματα και τρόπο ζωής άλλης εποχής. Διακρίνεται σε υλική (κτίρια πολιτιστικής κληρονομιάς, αρχιτεκτονικά αξιοθέατα, αξιοθέατα παγκόσμιας κληρονομιάς, εθνικά και

ιστορικά μνημεία), άυλη (λογοτεχνία, τέχνη, φιλοσοφία, λαογραφία, τραγούδι), αξιοθέατα πολιτιστικής κληρονομιάς (μουσεία, βιβλιοθήκες, θέατρα, εκδηλώσεις) και μνήμες που συνδέονται με ιστορικά πρόσωπα.

- B. **Πολιτιστική θεματική διαδρομή**, ήτοι το σύνολο φυσικών ή τεχνητών αξιοθέατων με βάση ένα συγκεκριμένο θεματικό πλαίσιο. Οι θεματικές διαδρομές δύναται να παρέχουν εκπαίδευση και αναψυχή ταυτόχρονα.
- C. **Πολιτιστική εκδήλωση – φεστιβάλ – λαογραφία**. Ως τέτοια νοείται οποιαδήποτε οργανωμένη δραστηριότητα του τουρίστα που συντελεί στην απόκτηση εξατομικευμένης και αυθεντικής εμπειρίας, με κάθε είδους ενεργή συμμετοχή ή ενασχόληση με τις τέχνες, την κληρονομιά ή τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός τόπου ή μιας θεματικής/πολιτιστικής εκδήλωσης.
- D. **Πολιτιστικός αστικός τουρισμός – τουρισμός πόλεων (City Breaks)**. Ως τέτοιος νοείται το σύντομο ταξίδι αναψυχής σε πόλεις, συνήθως μικρής διάρκειας, κατά το οποίο ο τουρίστας βιώνει πολιτιστικές και ψυχαγωγικές εμπειρίες στην πόλη αυτή.
- E. **Γαμήλιος τουρισμός**. Αφορά στη μορφή τουρισμού όπου κύριος σκοπός της επίσκεψης στον προορισμό επιλογής είναι η τέλεση του γάμου ή ο εορτασμός του ή το γαμήλιο ταξίδι. Πρόκειται για το ταξίδι που πραγματοποιεί το ζευγάρι σε προορισμό διαφορετικό από την περιοχή ή χώρα καταγωγής/παραμονής του μεμονωμένα ή με συγγενείς και φίλους σε επιλεγμένους προορισμούς, με τους οποίους οι επισκέπτες επιθυμούν να συνδέσουν σημαντικά γεγονότα στην ζωή τους.
- F. **Κινηματογραφικός τουρισμός** είναι η δραστηριότητα της προσέλκυσης τουριστών/επισκεπτών μέσω της απεικόνισης ενός τόπου ή των ιστοριών αυτού στον κινηματογράφο, την τηλεόραση και το διαδίκτυο. Σε αυτόν εντάσσονται όλες οι μορφές ταξιδιών σε μέρη (τουριστικοί προορισμοί, τηλεοπτικά studios, θεματικά πάρκα) στα οποία είτε έχουν γυριστεί κινηματογραφικές ταινίες, τηλεοπτικές, ακόμα και διαδικτυακές, παραγωγές ή σε μέρη που έχουν απλά προβληθεί ή παραπέμπουν σε ταινίες ή τηλεοπτικές και διαδικτυακές παραγωγές, τα οποία μέσα από αυτήν τη διαδικασία αποκτούν ταυτόχρονη διασύνδεση και με τον πραγματικό και με τον κινηματογραφικό/ τηλεοπτικό/ διαδικτυακό κόσμο.

1.1.5 Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός τουρισμός

Ως Θρησκευτικός Τουρισμός ορίζεται το σύνολο εκείνο των τουριστικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη διενέργεια ταξιδιού μεμονωμένων ατόμων ή οργανωμένων ομάδων σε τόπους, χώρους και μνημεία θρησκευτικής σημασίας για λόγους θρησκευτικού, πολιτιστικού, εκπαιδευτικού και ενημερωτικού ενδιαφέροντος.

Προσκυνηματική περιήγηση: Όλο το παραπάνω σύνολο των δραστηριοτήτων όταν διενεργείται με κεντρικό κίνητρο ή το προσκύνημα, ή/και την συμμετοχή σε θρησκευτικές τελετές/ εκδηλώσεις, ή/και την εκπλήρωση τάματος.

1.1.6 Συνεδριακός τουρισμός

Ως Συνεδριακός Τουρισμός νοούνται οι οργανωμένες συναντήσεις ατόμων με κοινά ενδιαφέροντα ή επαγγελματικές ιδιότητες και με πρωτεύοντα σκοπό την επιστημονική ενημέρωση και την ανταλλαγή πληροφοριών και απόψεων μεταξύ των παρευρισκόμενων στην εκδήλωση συνέδρων/ομιλητών. Αποτελεί συνιστώσα του επαγγελματικού τουρισμού, μαζί με τα ταξίδια κινήτρων και τις εκθέσεις. Στοχεύει στην προσέλκυση μεγάλου αριθμού ατόμων για λίγες μέρες σε ένα συγκεκριμένο τοπικό προορισμό, διευρύνοντας την τουριστική περίοδο και προβάλλοντας τα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά (πολιτιστικά, υπαίθρου κ.α.)

Τα συνέδρια διακρίνονται σε τοπικά, εθνικά ή διεθνή και η θεματολογία τους ποικίλλει (ενδεικτικά μπορεί να είναι ιατρικά, επιστημονικά κ.α.). Περιλαμβάνουν διαλέξεις, διασκέψεις, ημερίδες, σεμινάρια, συναντήσεις, συσκέψεις, φόρουμ.

1.1.7 Εκπαιδευτικός τουρισμός

Εκπαιδευτικός Τουρισμός είναι η επίσκεψη για το αναγκαίο χρονικό διάστημα που απαιτούν εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες είτε για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα είτε και για πραγματοποίηση κύκλου σπουδών οποιουδήποτε επιπέδου, περιεχομένου και σκοπού, που διοργανώνονται από οποιονδήποτε πάροχο, αξιοποιώντας παράλληλα την παραμονή τους στον τουριστικό προορισμό για ψυχαγωγία και ανάπαυση.

Ο εκπαιδευτικός τουρισμός ενδεικτικά συμπεριλαμβάνει:

- 1) Τουρισμό Νεολαίας (Youth Traveling),

- 2) Εκπαιδευτικό τουρισμό (Tourism education) που αφορά εκπαιδευτικά προγράμματα ή συμμετοχή σε διεθνή προγράμματα ανταλλαγής,
- 3) Επαγγελματική τουριστική πρακτική άσκηση.

1.1.8 Τουρισμός υγείας

Τουρισμός Υγείας είναι ειδική μορφή παροχής τουριστικών υπηρεσιών η οποία συνδυάζει διακοπές με πρόληψη και θεραπεία σωματικών και ψυχικών-πνευματικών ασθενειών. Αφορά όλες τις σχέσεις και τα φαινόμενα που είναι αποτέλεσμα μιας αλλαγής τοποθεσίας και διαμονής ατόμων και στόχο έχουν την προαγωγή, τη σταθεροποίηση και την αποκατάσταση, όταν απαιτείται, της φυσικής, πνευματικής και ψυχικής υγείας και ευεξίας, με τη χρήση υπηρεσιών σε ένα μέρος το οποίο δεν αποτελεί τον μόνιμο τόπο κατοικίας τους ή εργασίας τους.

Ο τουρισμός υγείας περιλαμβάνει τρεις επιμέρους κατηγορίες: τον Ιατρικό Τουρισμό, τον Ιαματικό – Θερμαλιστικό τουρισμό και τον Τουρισμό Ευεξίας.

- A. **Ο Ιατρικός Τουρισμός** αναφέρεται στην μετακίνηση εντός – εκτός συνόρων ατόμων με διάφορα είδη προβλημάτων υγείας και στην παροχή ιατρικής παρακολούθησης και φροντίδας, που έχει σκοπό την πρόληψη, τη διάγνωση και τη διατήρηση της προσωπικής τους υγείας. Οι ασθενείς συνήθως συνοδεύονται από φιλικά ή συγγενικά πρόσωπα (υγιή) τα οποία διαμένουν κοντά στον ασθενή καθ' όλη τη διάρκεια της θεραπείας του. Ο ιατρικός τουρισμός περιλαμβάνει, όπως και τα άλλα τουριστικά προϊόντα, πέραν της ιατρικής περίθαλψης, υπηρεσίες μεταφοράς, ενημέρωσης, ξενάγησης, εστίασης και διαμονής σε ξενοδοχεία. Στα πλαίσια του ιατρικού τουρισμού δίνεται επίσης η δυνατότητα στα άτομα που έχουν ανάγκη διαχρονικής ιατρικής φροντίδας, όπως είναι οι άνθρωποι που πάσχουν από νεφρική και καρδιακή ανεπάρκεια, καθώς και άλλες χρόνιες ασθένειες, να κάνουν απρόσκοπτα τα ταξίδια τους σε τουριστικούς προορισμούς που επιθυμούν.
- B. **Ο Ιαματικός – Θερμαλιστικός Τουρισμός** είναι μία ειδική μορφή παροχής τουριστικών υπηρεσιών σε περιοχές των οποίων κύριο χαρακτηριστικό αποτελεί η χρήση αναγνωρισμένων ιαματικών φυσικών πόρων για θεραπευτικούς σκοπούς σε ειδικές εγκαταστάσεις. Συνίσταται ακόμη σε ένα σύνολο οργανωμένων και αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων με κυρίαρχο στοιχείο την χρήση των ιαματικών νερών, και με στόχο την πρόληψη, τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της σωματικής και ψυχικής υγείας και ευεξίας του ατόμου.

- C. **Ο Τουρισμός Ευεξίας** είναι το άθροισμα όλων των σχέσεων και των φαινομένων που είναι αποτέλεσμα ενός ταξιδιού και διαμονής ατόμων, των οποίων το κύριο κίνητρο είναι να αποκαταστήσουν, να διατηρήσουν και να προάγουν την σωματική και πνευματική τους υγεία, αλλά και την κοινωνική τους ευημερία. Η ευεξία αφορά την προληπτική πλευρά και συνδυάζει στάσεις και δραστηριότητες για την πρόληψη ασθενειών, βελτίωση της υγείας και ενίσχυση της ποιότητας της ζωής. Συμπεριλαμβάνει τις κατηγορίες πρωτογενών τουριστών που αποκλειστικά ταξιδεύουν για λόγους ευεξίας και δευτερογενών τουριστών που επιδιώκουν να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες ευεξίας ως μέρος οποιουδήποτε είδους ταξιδιού.

Ο Τουρισμός Υγείας παρέχεται σε εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής που είναι οι μονάδες ιαματικής θεραπείας (Μ.Ι.Θ.), τα κέντρα Θαλασσοθεραπείας, τα κέντρα Αναζωογόνησης (spa) και τα κέντρα ιαματικού τουρισμού – θερμαλισμού (Κ.Ι.Τ.-Θ.).

1.1.9 Τουρισμός για Άτομα 3^{ης} Ηλικίας

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, το 35% των ατόμων άνω των 65 ετών έχουν κάποιο είδος αναπηρίας. Η σχέση μεταξύ αναπηρίας και γήρανσης είναι αναμφισβήτητη και αποτελεί πρόκληση για την παγκόσμια τουριστική βιομηχανία. Αυτό έχει αναγνωριστεί στην Ευρώπη και την Αμερική και η τουριστική βιομηχανία έχει αναζητήσει τρόπους για να εξασφαλίσει ότι οι υποδομές και τα προϊόντα της είναι προσβάσιμα.

Τα άτομα με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με σωματικές και αισθητηριακές αναπηρίες, θα έχουν ευκολότερη πρόσβαση στις τουριστικές εγκαταστάσεις όπου υπάρχει συνεχής οδός και απτικές επιφάνειες με σαφής σήμανση. Στην πραγματικότητα, η πλειοψηφία των ανθρώπων θα επωφεληθεί από αυτές τις διατάξεις, συμπεριλαμβανομένου του γηράσκοντος πληθυσμού μας, των γονέων με καροτσάκια καθώς περικλείουν έναν πολύ καλό σχεδιασμό για μια σειρά απαιτήσεων υγείας και ασφάλειας.

Η δυνητική αγορά προσβασιμότητας υπολογίζεται επί του παρόντος σε 127,5 εκατομμύρια δικαιούχους στην Ευρώπη, στο ποσοστό αυτό περιλαμβάνονται 7 κατηγορίες²:

1. Άτομα με κινητικές δυσκολίες.
2. Άτομα με προβλήματα όρασης.
3. Άτομα με προβλήματα ακοής.

² Buhalis et al., 2005

4. Άτομα με προβλήματα ομιλίας.
5. Άτομα με νοητική ή πνευματική αναπηρία.
6. Άτομα με κρυφές αναπηρίες.
7. Άτομα της τρίτης ηλικίας.

Αν συνδυάσουμε όλα τα στοιχεία που αναφέρονται παραπάνω, μπορούμε να μιλήσουμε για μια αγορά άνω των 260 εκατομμυρίων ατόμων³ με ειδικές ανάγκες και ηλικιωμένων που θα δημιουργούσε εισοδήματα ύψους 166 δις ευρώ⁴, όπως φαίνεται πιο καθαρά στον Πίνακα 1 που ακολουθεί.

Πίνακας 1: Πιθανή αγορά των ευρωπαϊών ταξιδιωτών που θα επωφεληθούν από την αυξημένη προσβασιμότητα και τα αντίστοιχα τουριστικά έσοδα

Συνολική ζήτηση	Το 70% είναι σε θέση να ταξιδέψει	Πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα φίλων και οικογένειας	Αριθμός φίλων και οικογενειών	ΣΥΝΟΛΟ δυνητικής αγοράς ταξιδιωτών	Μέσες δαπάνες ανά άτομο και ανά διακοπές	Πιθανά έσοδα από τον τουρισμό
127,5 εκ	89,3 εκ	0.5	44,7 εκ	134 εκ	620€	83 δις €
		2	178,6 εκ	267.9 εκ		166 δις €

Ο τουρισμός τρίτης ηλικίας αναμένεται το 2030 να αποτελεί το 24% της συνολικής τουριστικής αγοράς. Σε σχετική μελέτη του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) επισημαίνεται ότι:

- Οι ηλικιωμένοι (55 ετών και άνω) ενδιαφέρονται λιγότερο για πραγματοποίηση διακοπών με σκοπό τα μπάνια και την ηλιοθεραπεία.
- Για πολιτιστικούς σκοπούς ταξιδεύουν συχνότερα οι Αυστριακοί (26%), οι Ολλανδοί (22%), οι Βέλγοι (22%) και οι Γερμανοί 21%.
- Στη μελέτη τονίζεται ότι τα άτομα άνω των 55 ετών ταξιδεύουν συχνότερα από τις άλλες ηλικιακές ομάδες για πολιτιστικούς και θρησκευτικούς λόγους (18% έναντι 11%-13% για τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες).

³ Visions for Global Tourism Industry – Creating and Sustaining Competitive Strategies

⁴ Eurostat, 2005

- Στην έρευνα του ΙΤΕΠ τονίζεται επίσης ότι ο τουρισμός παραχείμασης πρέπει να αναπτυχθεί πρωτίστως σε παραθαλάσσια αστικά κέντρα που διαθέτουν πληθώρα πολιτιστικών αξιοθεάτων και κατά συνέπεια μπορούν να κρατήσουν αμείωτο το ενδιαφέρον των ατόμων της τρίτης ηλικίας κατά το χρόνο της παραχείμασής τους.
- Επίσης κατά την έρευνα του Ινστιτούτου διαπιστώνεται ότι το 34,6% των ελληνικών ξενοδοχείων, είναι διατεθειμένο να προσφέρει ειδικά πακέτα τιμών σε ηλικιωμένους κατά τις περιόδους χαμηλής ζήτησης. Όμως, μόνο το 9,5% φροντίζει να εντάξει στα πακέτα υπηρεσιών που προσφέρει πρόσθετες δραστηριότητες που ενδιαφέρουν τους ηλικιωμένους, όπως χοροεσπερίδες, βραδιές παραδοσιακής κουζίνας ή άλλες δημιουργικές ασχολίες.
- Καταλήγοντας η μελέτη υποστηρίζει ότι από σήμερα και για τα επόμενα 20- 30 έτη θα υπάρξει μία αφύσικη αύξηση της αναλογίας των ηλικιωμένων ανάμεσα στους πληθυσμούς των οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών. Μετά το 2050 η κατάσταση θα ομαλοποιηθεί.

Οι πιο αποτελεσματικές μέθοδοι προσέλκυσης ηλικιωμένων τουριστών είναι η επένδυση σε προσβάσιμες υποδομές. Στα συμπεράσματα της μελέτης του ΙΤΕΠ δίδονται προτάσεις προς την πολιτεία για την προσέγγιση της εν λόγω ηλικιακής ομάδας τουριστών. Ειδικότερα μεταξύ άλλων προτείνεται:

- να υπάρξουν **στοχευμένες ενέργειες προσέλκυσης** ηλικιωμένων,
- να δοθεί έμφαση στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (**προσβάσιμες υποδομές, βελτίωση προσβασιμότητας τουριστικών εγκαταστάσεων**),
- να αναδειχθεί η μεσογειακή κουζίνα που αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για την Ελλάδα, (οι ηλικιωμένοι είναι πιο ευαίσθητοποιημένοι σε θέματα υγιεινής διατροφής για λόγους υγείας, επιπλέον συνδυάζουν το φαγητό εκτός οικίας με τη διασκέδαση και την κοινωνικοποίηση),
- η δημιουργία ισχυρών **μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων**,
- η συν διαφήμιση με τους μεγάλους Τουριστικούς Οργανισμούς,
- να πραγματοποιούνται εγκαίρως οι διαφημιστικές ενέργειες,
- να αυξηθεί ο αριθμός των **ειδικών ιστοσελίδων** στο διαδίκτυο,
- να υπάρχουν εκπαιδευτικά προγράμματα για ηλικιωμένους,
- να παρέχονται ανταγωνιστικές τιμές με συμπίεση του κόστους,
- να πραγματοποιείται προβολή θεματικών μορφών τουρισμού,
- η λήψη μέτρων για τη **βελτίωση των πολιτιστικών αξιοθεάτων**,

- η λήψη μέτρων για την προσέλκυση τουριστών μακράς παραμονής ή παραχείμασης και
- η εφαρμογή μέτρων για **βελτίωση των υγειονομικών υποδομών**.
- οι παραλίες να είναι πιο **προσβάσιμες**,
- να υπάρξουν μέτρα **βελτίωσης των συγκοινωνιακών υποδομών**,
- να υπάρχει **καλύτερος φωτισμός τα βράδια** και
- να δοθεί έμφαση σε **θέματα ασφάλειας**.

1.2 Περιοχές με Τουριστικό Ενδιαφέρον στις διασυνοριακές περιοχές μεταξύ Ελλάδας-Βουλγαρίας

Οι περιοχές που συνορεύουν μεταξύ Ελλάδας - Βουλγαρίας περιλαμβάνουν:

- Από την Ελλάδα: τη Θεσσαλονίκη, τις Σέρρες, τη Δράμα, την Καβάλα, την Ξάνθη, τη Ροδόπη και τον Έβρο.
- Από την Βουλγαρία: το Blagoevgrad, το Smolyan, το Kardjali και το Haskovo.

Εικόνα 1: Χάρτης διασυνοριακών περιοχών Ελλάδας-Βουλγαρίας

Ακολουθεί μια περιγραφή των κυριότερων σημείων και δραστηριοτήτων τουριστικού ενδιαφέροντος στις περιοχές αυτές.

1.2.1 Θεσσαλονίκη

Από την ίδρυσή της, τον 4ο αι. π.Χ., έως σήμερα η Θεσσαλονίκη διατηρεί σταθερά τον χαρακτήρα της πόλης, αποτελώντας πάντα ένα μεγάλο, κομβικής σημασίας, άστυ. Στη μακραίωνη και πολυποικίλη ιστορία της, πέρασε διαδοχικά στη σφαίρα μεγάλων αυτοκρατοριών (ρωμαϊκή, βυζαντινή, οθωμανική), ενώ οι επιδράσεις που δέχτηκε εμπλουτίστηκαν και από την εγκατάσταση σ' αυτήν πολλών άλλων εθνοτήτων και θρησκευτικών ομάδων (Εβραίων, Λατίνων, Αρμενίων κ.λπ.), αλλά και Ελλήνων από την Κωνσταντινούπολη, τον Πόντο και τη Μικρά Ασία.

Τα διαφορετικών περιόδων πολυάριθμα μνημεία της, που σώζονται σήμερα στην πόλη σε μια σπάνια και γοητευτική συνύπαρξη, αποτυπώνουν με τον εμφατικότερο τρόπο αυτή τη διαχρονικά πολυπολιτισμική και κοσμοπολίτικη φυσιογνωμία της. Η περιοχή του Λευκού Πύργου, στη «συμβολή» της παλιάς (Λεωφ. Νίκης) και της νέας (ανατολικής) παραλίας της Θεσσαλονίκης, είναι ένα από τα πλέον πολυσύχναστα σημεία της πόλης.

Στις μέρες μας, η Θεσσαλονίκη -η ιστορική και φυσική πρωτεύουσα της Μακεδονίας, της γης του Μεγάλου Αλεξάνδρου- έχει εξελιχθεί σε μια σύγχρονη και ιδιαίτερα ελκυστική μητρόπολη. Το πλούσιο μνημειακό και πολιτιστικό της απόθεμα και η παραδοσιακή εκδοχή της «συμβιώνουν» αρμονικά με τις σύγχρονες όψεις και τις υψηλών προδιαγραφών μοντέρνες υποδομές της, τη χαλαρή διάθεση, το φιλόξενο πνεύμα και το δυναμισμό των κατοίκων της και ιδιαίτερα της νεολαίας, που δίνει τον «τόνο» στη ζωή της πόλης, την έντονη καλλιτεχνική δράση, τις απειράριθμες επιλογές για διασκέδαση, τη ξεχωριστή γαστρονομική παράδοση και την «αύρα» που της προσδίδει η επαφή με το θαλάσσιο μέτωπο και η φρεσκάδα του βορειοδυτικού άνεμου Βαρδάρη.

Παράλληλα, καθώς βρίσκεται στο κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής με απaráμιλλο ιστορικό και φυσικό πλούτο, προσφέρει την ευκαιρία για μια επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους παγκόσμιας ακτινοβολίας (Αρχαία Πέλλα, Βεργίνα, Δίον, Σπήλαιο Πετραλώνων), τοποθεσίες υψηλής οικολογικής αξίας (Δέλτα ποταμών, λίμνες, Όλυμπος), τη μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους, αλλά και τον διάσημο τουριστικό προορισμό της Χαλκιδικής. Και ακόμα, τη δυνατότητα για άθληση (κολύμβηση, σκι βουνού, γκολφ κ.ά.) και τουρισμό ευεξίας (ιαματικά λουτρά, spa). Κοντολογίς, η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη που μπορεί να ικανοποιήσει τις επιθυμίες και του πιο απαιτητικού επισκέπτη, κάθε εποχή του χρόνου.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Νέα Παραλία Θεσσαλονίκης
- 2) Πλατεία Αριστοτέλους

- 3) Βοτανικός Κήπος Σταυρούπολης
- 4) Ζωολογικός Κήπος Θεσσαλονίκης
- 5) Αγορά Μοδιάνο

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας – Θράκης.
- 2) Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης
- 3) Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
- 4) Μουσείο Φωτογραφίας
- 5) Μακεδονικός Τάφος Αγίου Αθανασίου
- 6) Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
- 7) Μουσείο Μπάσκετ ΧΑΝΘ
- 8) Μουσείο Ρωμαϊκής Αγοράς
- 9) Έκθεση Λευκού Πύργου
- 10) Κρύπτη Αγίου Δημητρίου
- 11) Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα
- 12) Πολεμικό Μουσείο
- 13) Μουσείο Κεμάλ Ατατούρκ
- 14) Λαογραφικό & Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης
- 15) Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
- 16) Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης
- 17) Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
- 18) Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών Α.Π.Θ
- 19) Δημοτική Πινακοθήκη (Βίλα Μορντόχ)
- 20) Πινακοθήκη Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών
- 21) Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης Μ.Ι.Ε.Τ. (βίλα Μεχμέτ Καπαντζή)
- 22) Ολυμπιακό Μουσείο
- 23) Μουσείο Ραδιοφώνου
- 24) Μουσείο Ύδρευσης
- 25) Κέντρο Πολιτισμού Δήμου Θεσσαλονίκης
- 26) Γενί Τζαμί
- 27) Μουσείο Εκμαγείων Α.Π.Θ.

- 28) Μουσείο Γεωλογίας-Παλαιοντολογίας Α.Π.Θ.
- 29) Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης (Κ.Ι.Θ.)
- 30) Εκκλησιαστικό Μουσείο Μητρόπολης Θεσσαλονίκης
- 31) Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο (Βιβλιοθήκη)
- 32) Κέντρο Πολιτισμού Δήμου Θεσσαλονίκης
- 33) Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη
- 34) Αγιορείτικη Εστία
- 35) Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας «Noesis»:
- 36) Μουσείο Οίνου Γεροβασιλείου
- 37) Στρατιωτικό Μουσείο Βαλκανικών Πολέμων
- 38) Η Ακρόπολη και το Επταπύργιο
- 39) Ροτόντα
- 40) Καμάρα (Αψίδα του Γαλέριου)
- 41) Ανάκτορα του Γαλέριου
- 42) Άγαλμα Μεγάλου Αλεξάνδρου
- 43) Λευκός Πύργος
- 44) Άνω Πόλη
- 45) Ρωμαϊκή Αγορά
- 46) Ιππόδρομος

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Άγιοι 12 Απόστολοι
- 2) Παναγιά Χαλκέων
- 3) Αχειροποίητος
- 4) Αγία Σοφία
- 5) Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος
- 6) Άγιος Παντελεήμονας
- 7) Άγιος Δημήτριος
- 8) Ναός Αγίας Αικατερίνης
- 9) Ναός Προφήτη Ηλία
- 10) Μονή Βλατάδων
- 11) Όσιος Δαυίδ (Μονή Λατόμου)

12) Ναός Αγίου Νικολάου Ορφανού

1.2.2 Σέρρες

Με μοναδικές φυσικές ομορφιές και πλούσια παράδοση ο νομός Σερρών δίνει δυνατότητες εναλλακτικού τουρισμού που προσελκύουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών όλο τον χρόνο. Διοικητικό και οικονομικό κέντρο του νομού, με αξιόλογο ιστορικό παρελθόν είναι η πόλη των Σερρών.

Ανατολικά συνορεύει με τους νομούς Δράμας και Καβάλας και δυτικά με τους νομούς Θεσσαλονίκης και Κιλκίς. Στα βόρεια συνορεύει με τη Βουλγαρία και με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (FYROM). Είναι ο νομός με τα περισσότερα χωριά σε όλη την Ελλάδα.

Ο νομός Σερρών, που εκτείνεται στην κοιλάδα του κάτω Στρυμόνα, κατοικήθηκε από τα προϊστορικά ακόμη χρόνια από διάφορους πληθυσμούς. Στα μέσα περίπου του 5ου π.Χ. αιώνα Αθηναίοι άποικοι ίδρυσαν κοντά στις εκβολές του Στρυμόνα την Αμφίπολη, η οποία αναδείχθηκε στη σημαντικότερη πόλη της ευρύτερης περιοχής.

Ο νομός έχει αρκετά τουριστικά μέρη που δέχονται πολλούς επισκέπτες, όπως τον Άγιο Ιωάννη, προάστιο του Δήμου Σερρών, την κοιλάδα των Αγίων Αναργύρων, το Λαϊλιά με την πλούσια δασική του βλάστηση και το σύγχρονο χιονοδρομικό του κέντρο, τη λίμνη Κερκίνη με το τεχνητό φράγμα άρδευσης της πεδιάδας των Σερρών, τον πλούσιο υδροβιότοπο και το φρέσκο ψάρι, τα Άνω Πορόια, με το δροσερό βουνίσιο κλίμα το καλοκαίρι και τη φρέσκια πέστροφα, την Αλιστράτη, όπου επισκέπτονται το γνωστό σπήλαιο και το φαράγγι του ποταμού Αγγίτη. Επίσης διαθέτει το οχυρό Ρούπελ το οποίο αποτελεί σημείο αναφοράς για τον Ελληνογερμανικό πόλεμο του 1941.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Πύργος του Ορέστη (Κουλάς)
- 2) Κοιλάδα Αγίων Αναργύρων
- 3) Το δάσος του Λαϊλιά
- 4) Λαϊλιάς - Χιονοδρομικό
- 5) Λίμνη Κερκίνη
- 6) Σπήλαιο Αλιστράτης
- 7) Φαράγγι Αγγίτη
- 8) Άνω Πορόια

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Αρχαιολογικό Μουσείο Αμφίπολης

- 2) Αρχαιολογικό Μουσείο Σερρών
- 3) Εκκλησιαστικό Κειμηλιαρχείο Σερρών
- 4) Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο «Μιχάλη Τσαρτσίδα»
- 5) Λαογραφικό Μουσείο Βλάχων Σερρών «Γεωργάκης Ολύμπιος»
- 6) Λαογραφικό Μουσείο Γερακίνας
- 7) Λαογραφικό Μουσείο Νέας Ζίχνης Σερρών
- 8) Λαογραφικό Μουσείο Σιτοχωρίου Σερρών
- 9) Μουσείο Επανάστασης 1821 – Εμμανουήλ Παππά
- 10) Μουσείο Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Σερρών
- 11) Μουσείο Παλαιάς Μητρόπολης Σερρών
- 12) Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Σερρών
- 13) Μουσείο Χερσονήσου Αίμου, Συλλογές Αλέξανδρου Χατζηλιά
- 14) Στρατιωτικό Μουσείο Οχυρού Ιστίμπεη
- 15) Στρατιωτικό Μουσείο Οχυρού Ρούπελ

Κυριότερες Πολιτιστικές Εκδηλώσεις-Έθιμα:

- 1) Αναστενάρια ή Νεστενάρια
- 2) Γυναικοκρατία-Μπάμπω-Βρεξούδια
- 3) Γερακίνα
- 4) Παραδοσιακή Πάλη
- 5) Δρακοκτονία
- 6) Ο Καλόγερος
- 7) Κετσέκια
- 8) Ντερβένες
- 9) Κουρμπάνι
- 10) Χελιδονίσματα

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Ιερά Μονή Εικοσιφοίνισσας
- 2) Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου
- 3) Ιερά Μονή Αναλήψεως Παγγαίου
- 4) Ιερά Μονή Αγίας Κυριακής Αλιστράτης

- 5) Ιερά Μονή Αγίας Παρασκευής Δομήρου
- 6) Ιερά Μονή Παναγίας Βύσσιανης Μετοχίου
- 7) Ιερά Μονή Τιμίου Σταυρού Αγ. Πνεύματος
- 8) Ιερά Μονή Προφήτη Ηλία - Αγίου Πνεύματος
- 9) Ησυχαστήριο Τιμίου Προδρόμου Ακριτοχωρίου

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Αθλητικός Προορισμός»:

- 1) Αεροπλοία
- 2) Πεζοπορίες και ποδηλατικός τουρισμός
- 3) Rafting - Canoeing
- 4) Σκοποβολή
- 5) Αυτοκινητοδρόμιο
- 6) Αθλητικές Εγκαταστάσεις
- 7) Πίστα Καρτ

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός Υγείας»:

- 1) Ιαματικά Λουτρά Αγγίστρου
- 2) Ιαματικά Λουτρά Σιδηροκάστρου
- 3) Ιαματικά Λουτρά Νιγρίτας

1.2.3 Δράμα

Η Δράμα συνορεύει βόρεια με τη Βουλγαρία, δυτικά με το νομό Σερρών, νότια με το νομό Καβάλας και ανατολικά με το νομό Ξάνθης, γνώρισε έντονους ρυθμούς ανάπτυξης μέσα στον 20ό αι. και οι αλλαγές στη φυσιογνωμία και στην αρχιτεκτονική της ήταν ραγδαίες, ανταποκρινόμενες στις ανάγκες των πολυάριθμων κατοίκων.

Στο νομό Δράμας ο τουρισμός δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος παρά τις αμέτρητες φυσικές καλλονές, τα ιστορικά μνημεία και τους αξιόλογους αρχαιολογικούς χώρους. Ωστόσο η περιοχή προσφέρεται για χειμερινό τουρισμό, φθινοπωρινές και ανοιξιάτικες διακοπές, στην ανόθευτη φύση. Τα πυκνά δάση, οι άφθονες πηγές, τα εντυπωσιακά σπήλαια, τα επιβλητικά φαράγγια, τα γραφικά χωριά και τα βυζαντινά μνημεία συνθέτουν έναν σκηνικό απaráμιλλης γοητείας.

Η πόλη τη Δράμας και πρωτεύουσα του νομού είναι χτισμένη στους πρόποδες του όρους Φαλακρό και συγκεντρώνει πολλά σημαντικά αξιοθέατα. Διάσπαρτα σε όλη την πόλη βρίσκονται κτίρια παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Τα βυζαντινά τείχη, ο Δημοτικός κήπος, το Πάρκο αγαλμάτων

Διοικητηρίου και ο παλιός μουσουλμανικός «μύλος των Ζώνκε» δίνουν ένα ξεχωριστό χρώμα στην πόλη. Ένας περίπατος στον καταπράσινο λόφο του Κορύλοβου προσφέρει εκτός από χώρους ψυχαγωγίας και άθλησης και μία μαγευτική θέα, ενώ στις πηγές της Αγίας Βαρβάρας, τα τρεχούμενα νερά σε συνδυασμό με το άφθονο πράσινο και τα αναπαλαιωμένα κτίσματα συνθέτουν μία πανέμορφη εικόνα. Πολλές συνοικίες στο ιστορικό της κέντρο απέκτησαν νέο χρώμα, ενώ δημιουργήθηκαν άλλες στην περιφέρεια.

Η πόλη της Δράμας επιπλέον, προσφέρει ευκαιρίες για ψυχαγωγία στο υπαίθριο θεατράκι και στην αίθουσα τέχνης «Μελίνα» του πολιτιστικού κέντρου του δήμου. Ξεχωριστή μέρα για την περιοχή είναι η παραμονή της γιορτής της πολιούχου της Δράμας, της Αγίας Βαρβάρας, στις 3 Δεκεμβρίου, όταν εκατοντάδες παιδιά αφήνουν τα караβάκια τους, φωταγωγημένα, στα ήρεμα νερά της λίμνης, ακριβώς μπροστά από την ομώνυμη εκκλησία, προσφέροντας μοναδικό θέαμα στο σούρουπο. Πίσω από την εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας ανεβαίνουμε τα σκαλοπάτια ανάμεσα σε παλιές διώροφες κατοικίες για να βρεθούμε στην οδό Περδίκια. Από εκεί προχωρούμε με κατεύθυνση την οδό Βενιζέλου, που αποτελούσε μέχρι πρόσφατα τη σημαντικότερη οδική αρτηρία της πόλης και συγκεντρώνει πολύ αξιόλογα μνημεία κατά μήκος της ή σε μικρή απόσταση από τον άξονά της. Στη συμβολή των δρόμων Περδίκια και Βενιζέλου, προβάλλουν μπροστά μας τα Εκπαιδευτήρια Δράμας που χτίστηκαν το 1907-1908 με δωρεά της οικογένειας του Μακεδονομάχου Παύλου Μελά και την υποστήριξη του Εθνομάρτυρα Μητροπολίτη Δράμας και μετέπειτα Σμύρνης Χρυσοστόμου. Κατηφορίζοντας στην οδό Βενιζέλου θα επισκεφτούμε το εκκλησιαστικό μουσείο, δίπλα στο επισκοπικό μέγαρο, με τους πολύτιμους θησαυρούς της Ορθοδοξίας.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Ποταμός Νέστος
- 2) Σπήλαιο Πηγών Ποταμού Αγγίτη
- 3) Χιονοδρομικό Κέντρο Φαλακρού
- 4) Δάσος Ελατιάς

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Αρχαιολογικό Μουσείο Δράμας
- 2) Ενυδρείο Μυλοπόταμου Δράμας
- 3) Μουσείο Εκκλησιαστικής Τέχνης Δράμας
- 4) Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Παρανεστίου
- 5) Πινακοθήκη Οινοποιείου Chateau » Μαγικό Βουνό» Νίκου Λαζαρίδη

- 6) Σιδηροδρομικό Μουσείο Δράμας
- 7) Στρατιωτικό Μουσείο Οχυρού Λίσσε
- 8) Τεχνολογικό Μουσείο Δράμας

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Ιερά Μητρόπολη Δράμας
- 2) Ιερά Μονή Αναλήψεως Σωτήρος (Γυναίκεια Μονή Σιψα)
- 3) Ιερός Ναός Αγίου Γεωργίου
- 4) Ιερά Λαυρεντιανή Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος - Νέα Σουμελά,
- 5) Παναγίας Εικοσιφοινίσσης

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Αθλητικός Προορισμός»:

- 6) Αεραθλητισμός στην περιοχή Πύργων - Πετρούσας
- 7) Αεραθλητισμός στην περιοχή Κορύλοβου
- 8) Αναρρίχηση περιοχές: "Καρτάλκα", κορυφή του "Φαραγγιού", "Χιονότρυπα", "Προφήτης Ηλίας", "Ψευτοδόνη", "Βάρδενα" και "Σίτνα"
- 9) Περιοχές ορειβασίας: "Προφήτη Ηλία", "Τσολιάς", "Μενοίκιο όρος"

1.2.4 Καβάλα

Η περιοχή έγινε παγκοσμίως γνωστή για την άφιξη των δημοκρατικών στρατευμάτων της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ενόψει της ιστορικής μάχης των Φιλίππων και από την άλλη για την άφιξη του Αποστόλου Παύλου, κάνοντας τη Νεάπολη (σημερινή Καβάλα) πρώτη Ευρωπαϊκή πόλη που δέχτηκε το Χριστιανισμό. Συνορεύει με τους νομούς Σερρών στα Δυτικά, στα Βορειοδυτικά του με το Νομό Δράμας, στα Βορειοανατολικά με το Νομό Ξάνθης, ενώ προς Νότια βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος. Κατατάσσεται 34ος ως προς την έκταση νομός της χώρας και καταλαμβάνει επιφάνεια 2.111 τ.χμ., από τα οποία τα 18 τ.χμ. είναι εσωτερικά ύδατα, και 20ος σε πληθυσμό με 58.663 κατοίκους. Η μεγαλύτερη πόλη και μοναδική του νομού είναι η Καβάλα (58.663) και ακολουθούν οι κωμοπόλεις Χρυσούπολη (8.004) και Ελευθερούπολη (4.360).

Η Θάσος, η Θασοπούλα και το Φιδονήσι αποτελούν τα μικρά στολίδια της θαλάσσιας περιοχής του νομού, ενώ το όρος Παγγαίο με την ψηλότερη κορυφή του να φτάνει τα 1956 μέτρα και το Υψάριο στη Θάσο, είναι αληθινά μνημεία της φύσης, που τα περιβάλλουν μύθοι και εκατοντάδες ιστορίες.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Άσπρη Άμμος

- 2) Καλαμίτσα
- 3) Δασικό - υδάτινο οικοσύστημα ποταμού Νέστου
- 4) Πάγγαιο Όρος
- 5) Παναγία
- 6) Παράδεισος
- 7) Σαλιάρα
- 8) Χρυσή Αμμουδιά

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Αρχαιολογικό Μουσείο Θάσου
- 2) Αρχαιολογικό Μουσείο Καβάλας
- 3) Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων
- 4) Δημοτικό Μουσείο Πολύγνωτου Βαγή, Ποταμιά Θάσου
- 5) Θασίτικο Σπίτι Λιμένας Θάσου
- 6) Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο των Ελλήνων της Καπαδοκίας Νέας Καρβάλης
- 7) Λαογραφική Συλλογή Λιμεναρίων Θάσου
- 8) Λαογραφικό Μουσείο Θεολόγου Θάσου
- 9) Λαογραφικό Μουσείο Καλλιράχης Θάσου
- 10) Μουσείο Ελιάς Ελαιοχωρίου Καβάλας
- 11) Μουσείο Ελιάς και Ελαιόλαδου Θάσου
- 12) Μουσείο Καπνού Καβάλας
- 13) Μουσείο Κέρινων Ομοιωμάτων Θεόδωρου Κοκκινίδη
- 14) Μουσείο Μεχμέτ Αλή
- 15) Ναυτικό Μουσείο Καβάλας
- 16) Παραδοσιακό Ελαιοτριβείο Παναγιάς Θάσου
- 17) Συλλογή Οινοποιείου Μακεδών «Ο αιώνας της Γυναίκας» Νίκου Λαζαρίδη
- 18) Ακρόπολη
- 19) Αρχαία Αγορά
- 20) Αρχαίο Θέατρο
- 21) Αρχαίο Λιμάνι
- 22) Αρχαίο Ωδείο
- 23) Αρχαιολογικός Χώρος Αλυκής

- 24) Αρχαίος Πύργος Θυμωνιάς
- 25) Αψίς Καρακάλλα
- 26) Διονύσιο
- 27) Εβραιόκαστρο
- 28) Ιερό Ηρακλέους
- 29) Καλογερικό
- 30) Μεταλλεία
- 31) Παλατάκι
- 32) Πέτρινες Γέφυρες
- 33) Πύλη Διά΄Ηρας
- 34) Πύλη Σειληνού
- 35) Σπηλιές Καβάλας

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Ιερά Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ
- 2) Ιερά Μονή Τίμιου Προδρόμου Νικησιανής Καβάλας
- 3) Ιερά Μονή Αγίου Αποστόλου Σίλα-Καβάλας
- 4) Ιερό Προσκύνημα Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου-Νέα Καρβάλη Καβάλας

1.2.5 Ξάνθη

Ο Νομός Ξάνθης έχει πλούσιο παρελθόν, δυναμικό παρόν και κύριο χαρακτηριστικό τη συνύπαρξη του χριστιανικού με το μουσουλμανικό στοιχείο. Προσφέρει σημαντικές δυνατότητες ήπιων μορφών τουρισμού. Περιοχές σπάνιας φυσικής ομορφιάς, παραδοσιακοί οικισμοί, αρχαιολογικοί χώροι και εκδηλώσεις πολιτιστικές με έντονο το στοιχείο της λαογραφίας και της παράδοσης, σ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, στοιχειοθετούν τα προσόντα αυτού του τόπου και τις ευκαιρίες που δίνει στον επισκέπτη. Η οροσειρά της Ροδόπης με την πλούσια χλωρίδα και πανίδα, η περιοχή του Λειβαδίτη, ο ποταμός Νέστος με το αισθητικό δάσος των Στενών και το μαγευτικό δέλτα του, η λίμνη Βιστωνίδα, οι παραδοσιακοί οικισμοί τραβούν την προσοχή, όπως και το Καρναβάλι της Ξάνθης.

Το Βυζαντινό Κάστρο, η Παλαιά Πόλη και Παλιά Αγορά, τα Αρχοντικά, το Παιδικό Άλσος, το ειδυλλιακό προάστιο Παλιά Χρυσά, το Τζαμί, η περιοχή του ποταμού Κοσύνθου που διαρρέει την πόλη, τα Πουμακοχώρια είναι μερικά μόνο από τα αξιοθέατα της Ξάνθης που έχει και ιαματικές πηγές.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Παραδοσιακός οικισμός Σαμακώβ
- 2) Παλιά Ξάνθη
- 3) Παζάρι Ξάνθης
- 4) Ποταμός Κόσυνθος
- 5) Βυζαντινό κάστρο Ξάνθειας
- 6) Πλατεία Δημοκρατίας (Κεντρική Πλατεία)
- 7) Δάσος Χαϊντούς
- 8) Δασικό χωριό Ερύμανθου
- 9) Κάστρο Καλύβας - Ιωνικό
- 10) Καταρράκτης του Λειβαδίτη (ή Τραχωνίου)

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων
- 2) Δημοτική Πινακοθήκη Ξάνθης «Χρήστος Παυλίδης»
- 3) Εκκλησιαστικό Μουσείο Ιεράς Μητροπόλεως Ξάνθης
- 4) Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Αβδήρων
- 5) Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο Ξάνθης
- 6) Λαογραφικό Μουσείο Σταυρούπολης Ξάνθης
- 7) Μουσείο Γραμμοφώνων και Νομισμάτων
- 8) Μουσείο και Ακαδημία Παιδικής Τέχνης Ξάνθης «Οικουμένη»
- 9) Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ξάνθης
- 10) Το σπίτι της σκιάς
- 11) Grand Maison - οικία γέννησης Μάνου Χατζιδάκι

Κυριότερες Πολιτιστικές Εκδηλώσεις-Έθιμα:

- 1) Ξανθιώτικο Καρναβάλι
- 2) Φεστιβάλ Μάνος Χατζιδάκις
- 3) Γιορτές Παλαιάς Πόλης Ξάνθης
- 4) Γιορτές Νεολαίας
- 5) Μουσικός Αύγουστος
- 6) «Δημοκρίτεια» Δήμου Αβδήρων
- 7) Το Έθιμο της Μπάμπως
- 8) «Πατατιάδα»

- 9) Το Έθιμο της Καμήλας ή Τζιαμάλας
- 10) Θρακιώτικος Γάμος
- 11) «Εράσμια» Δήμου Τοπείρου

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Μονή των Ταξιαρχών
- 2) Μονή της Παναγίας Καλαμούς
- 3) Μονή της Παναγίας Αρχαγγελιώτισσας
- 4) Ναός του Αγίου Νικολάου
- 5) Ναός των Παμμεγίστων Ταξιαρχών Καβακίου
- 6) Ναός του Αγίου Γεωργίου
- 7) Ναός του Αγίου Βλασίου
- 8) Μητροπολιτικός Ναός Τιμίου Προδρόμου
- 9) Ναός του Ακαθίστου Ύμνου
- 10) Ναός της Υπαπαντής του Χριστού Γενισέας.
- 11) Ναός της Αγίας Παρασκευής Αβδήρων.
- 12) Ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Σταυρουπόλεως
- 13) Ναός του Αγίου Δημητρίου Κιμμερίων

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Αθλητικός Προορισμός»:

- 1) Rafting και Canoe - Kayak στο Νέστο και στους άλλους ποταμούς

1.2.6 Ροδόπη

Η Ροδόπη είναι οροσειρά στη Νοτιοανατολική Ευρώπη με 83% της έκτασής της στη νότια Βουλγαρία και το υπόλοιπο στην Ελλάδα. Η ψηλότερη κορυφή της, Γκολιάμ Πέρελικ, (2.191 μέτρα) είναι το έβδομο ψηλότερο βουνό της Βουλγαρίας. Η ψηλότερη κορυφή της στην Ελλάδα είναι η Δελημπόσκα (1.953 μέτρα). Η οροσειρά δίνει το όνομά της στη χερσαία οικοπεριοχή "Μεικτά δάση Όρους Ροδόπης", που ανήκει στο μέγα οικοσύστημα "Εύκρατων δασών πλατύφυλλων και μεικτών" και στην Παλαιαρκτική οικοζώνη. Η περιοχή είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτη για τις καρστικές εκτάσεις της με τα βαθιά φαράγγια ποταμών, μεγάλα σπήλαια και ιδιόμορφα λαξευμένες μορφές, όπως το Φαράγγι Τρίγκραντ.

Ο νομός Ροδόπης χαρακτηρίζεται από τους ορεινούς όγκους στη βόρεια πλευρά του και τους ορμητικούς χείμαρρους που πηγάζουν από εκεί και καταλήγουν στη νότια πλευρά στο Αιγαίο, όπου βρίσκονται οι όμορφες παραλίες της.

Ο Νομός Ροδόπης ανήκει γεωγραφικά στη Θράκη. Βόρεια συνορεύει με την Βουλγαρία (με την Επαρχία Κάρτζαλι), στα δυτικά του βρίσκεται ο Νομός Ξάνθης, ανατολικά ο Νομός Έβρου και στα νότια βρέχεται από το Θρακικό Πέλαγος, με μήκος ακτών 58 χιλιόμετρα. Στα βόρεια του νομού βρίσκεται το ανατολικό μέρος της οροσειράς της Ροδόπης, στην οποία οφείλει την ονομασία του.

Πρωτεύουσα του νομού είναι η Κομοτηνή, η οποία είναι και πρωτεύουσα του γεωγραφικού διαμερίσματος της Θράκης, ενώ αντίστοιχα αποτελεί έδρα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Κάθε εποχή του χρόνου είναι κατάλληλη για αναψυχή στη φύση. Η Ροδόπη προσφέρει πολλά στους τουρίστες: το βουνό, τυλιγμένο στους θρύλους και στην καταχνιά του μυστηρίου, τη θάλασσα, με τα πιο καθαρά νερά και παρθένες παραλίες με γαλάζιες σημαίες, τα αρχαιολογικά μνημεία και τη ξακουστή νυχτερινή ζωή της Κομοτηνής.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Δάσος Νυμφαίας
- 2) Λίμνη Ισμαρίδα
- 3) Λιμνοθάλασσα Ξηρολίμνη
- 4) Ποταμός Κομψάτος
- 5) Προφήτης Ηλίας
- 6) Φανάρι

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Αρχαιολογική Συλλογή Μαρώνειας – Αρχοντικό Ταβανιώτη
- 2) Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής
- 3) Βυζαντινό Μουσείο Κομοτηνής (Ίδρυμα Ν. Ζ. Παπανικολάου)
- 4) Εκκλησιαστικό Μουσείο Κομοτηνής (Ιμαρέτ)
- 5) Θρακικό Εθνολογικό και Πολιτιστικό Μουσείο Κομοτηνής και Θράκης
- 6) Θρακικό Μουσείο Παιδείας
- 7) Λαογραφικό Μουσείο Ιάσμου – Μουσείο Αγροτικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς Ιάσμου
- 8) Λαογραφικό Μουσείο Κομοτηνής
- 9) Λαογραφικό Μουσείο Ξυλαγανής Ροδόπης

- 10) Μουσείο Καλαθοπλεκτικής Ρωμά
- 11) Μουσείο Καραθεοδωρή
- 12) Παπαδριέλλειος Δημοτική Πινακοθήκη Κομοτηνής
- 13) Στρατιωτικό Μουσείο Κομοτηνής
- 14) Στρατιωτικό Μουσείο Οχυρού Νυμφαίας
- 15) Μακεδονικός τάφος Συμβόλων
- 16) Μεσαιωνική γέφυρα Κομψάτου ποταμού
- 17) Μαξιμανούπολις-Μοσυνούπολις
- 18) Παπίκιον όρος
- 19) Αναστασιούπολις - Περιθεώριον
- 20) Αρχαία & Βυζαντινή Μαρώνεια
- 21) Ιμαρέτ
- 22) Πύργος Ωρολογίου & Γενί Τζαμί
- 23) Σπήλαιο Κύκλωπα Πολύφημου

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Ιερά Μονή Παναγίας Φανερωμένης Βαθυρρύακος Ροδόπης
- 2) Παπίκιο Μοναστήρι
- 3) Μοναστήρι Πανδρόσου
- 4) Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Αθλητικός Προορισμός»:

- 1) Ποδηλασία βουνού διοργανώνεται στο δέλτα του Νέστου
- 2) Αναρριχητικό πεδίο Στρύμη
- 3) Βόλτες με άλογα στην κοιλάδα του Νέστου

1.2.7 Έβρος

Ο Νομός Έβρου βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας, στο φυσικό σύνορο της χώρας με την Βουλγαρία στα βόρεια και την Τουρκία στα ανατολικά, αποτελεί δε το ένα από τα τρία τριεθνή σημεία που υπάρχουν στην Ελλάδα. Δυτικά συνορεύει με τον Νομό Ροδόπης, η πρόσβαση στον οποίον γίνεται μέσω της Εγνατίας Οδού και στα νότια βρέχεται από το Θρακικό πέλαγος. Χιλιομετρικά αποτελεί τον πλέον απομακρυσμένο νομό από την Αθήνα καθώς η πρωτεύουσα του νομού, Αλεξανδρούπολη, απέχει 840 χλμ. από αυτήν, 340 χλμ. από την Θεσσαλονίκη, 295 χλμ. από την

Κωνσταντινούπολη και 60 χλμ. από την Κομοτηνή, που αποτελεί την έδρα της περιφέρειας ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Ονομάστηκε Νομός Έβρου από τον ομώνυμο ποταμό, τον μεγαλύτερο των Βαλκανίων, που διασχίζει το βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας στα σύνορα. Είναι το φυσικό σύνορο της Ελλάδας με τις γειτονικές της χώρες Τουρκία και Βουλγαρία.

Στο Νομό Έβρου ξεχωρίζουν το δάσος της Δαδιάς με τη μοναδική πανίδα, το Δέλτα του ποταμού Έβρου με το σπάνιο υδροβιότοπο και το νησί των Καβείριων Μυστηρίων στη Σαμοθράκη. Η πόλη της Αλεξανδρούπολης αλλά και τα χωριά του νομού προσφέρουν γνήσια ελληνική φιλοξενία και πάμπολλες προτάσεις για διαμονή, φαγητό και διασκέδαση.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Ο διπλός πύργος στο Πύθιο
- 2) Η αρχαία Μεσημβρία-Ζώνη
- 3) Τα πομακοχώρια Γονικό και Ρούσσα
- 4) Το προστατευόμενο δάσος της Δαδιάς
- 5) Το απολιθωμένο δάσος του Φυλακτού
- 6) Το δέλτα του Έβρου
- 7) Τύμβος Μικρής Δοξίπαρας - Ζώνης - Ρωμαϊκός Τύμβος ο οποίος χρονολογείται από το 2ο αιώνα μ.Χ.
- 8) Η διαδρομή από το Σουφλί προς δυσμάς, έως τα σύνορα με το νομό Ροδόπης μέσα από το δάσος
- 9) Το Διδυμότειχο με τα Βυζαντινά κάστρα του, τις στοές και το Τέμενος Βαγιαζήτ
- 10) Η νησίδα Ζουράφα ή Λαδόξερα με το φάρο
- 11) Η Σαμοθράκη
- 12) Χώρος αναψυχής Προφήτη Ήλια - Δήμου Τραϊανούπολης
- 13) Παρόχθιες περιοχές του Άρδα - Φράγμα ποταμού
- 14) Βάθρες Σαμοθράκης - Σαμοθράκη
- 15) Οικοτουριστικό κέντρο Τυχερού - Τυχερό
- 16) Παραλίες Έβρου

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Μουσείο Μετάξης Σουφλίου
- 2) Αρχαιολογικό Μουσείο Σαμοθράκης
- 3) Βυζαντινό Μουσείο Διδυμοτείχου

- 4) Δημοτική Πινακοθήκη Ναλμπάντη
- 5) Δημοτικό Μουσείο Σουφλίου (Αρχοντικό Μπρίκα)
- 6) Εκκλησιαστικό Μουσείο Διδυμοτείχου
- 7) Εκκλησιαστικό Μουσείο της Ιεράς Μητροπόλεως Αλεξανδρουπόλεως
- 8) Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Νέας Ορεστιάδας Έβρου
- 9) Ιστορικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης
- 10) Λαογραφική Συλλογή Νίκου Γκότση Φερών
- 11) Λαογραφικού Μουσείου Διδυμοτείχου
- 12) Λαογραφικό Μουσείο Σαμοθράκης
- 13) Λαογραφικό Μουσείο Σουφλίου Μπουρουλίτη «Τα Γνάφαλα»
- 14) Λαογραφικό Μουσείο Συλλογών Καππαδοκών Αλεξανδρούπολης
- 15) Μουσείο Λαογραφίας και Φυσικής Ιστορίας Γεώργιος Κομνίδης
- 16) Μουσείο Σαρακατσάνικης Παράδοσης Αισύμης Αλεξανδρούπολης
- 17) Μουσείο Τέχνης Μεταξιού Τσιακίρη
- 18) Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Αλεξανδρούπολης
- 19) Στρατιωτικό Μουσείο Διδυμοτείχου
- 20) Θρακικό Μουσείο Παιδείας Κομοτηνής
- 21) Μουσείο Χλωρίδας και Πανίδας του Δέλτα του Έβρου
- 22) Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Αλεξανδρούπολης
- 23) Αρχαιολογικό Μουσείο της Παλιάπολης Σαμοθράκης
- 24) Εθνολογικό Λαογραφικό της Θράκης - Αλεξανδρούπολης
- 25) Η Χάνα Τραϊανούπολης.
- 26) Οι Πύργοι της Σαμοθράκης (Γκατιλούζι).
- 27) Κάστρα Άβαντα - Ποτάμου.
- 28) Ταφικός τύμβος Μικρής Δοξιπάρας - Ζώνης.
- 29) Ο υπόγειος χτιστός τάφος του Ελαφοχωρίου..
- 30) Ο Μεγαλιθικός Τάφος στη Ρούσσα.
- 31) Η Σπηλιά του Κύκλωπα στη Μάκρη.
- 32) Ο αρχαιολογικός χώρος στη Μεσημβρία - Ζώνη.
- 33) Το Ιερό των Μεγάλων Θεών στη Σαμοθράκη. .

Κυριότερες Πολιτιστικές Εκδηλώσεις-Έθιμα:

- 1) Τα Έθιμα του Δωδεκαημέρου
- 2) Η Ημέρα της Μπάμπως
- 3) Ο Μπέης
- 4) Ο Τρύφωνας
- 5) Πίτες για τους χορευτές των εικόνων της Δαδιάς
- 6) Αη Γιάννης Καλοκαιρινός
- 7) Περπερούνα
- 8) Τα δαχτυλίδια
- 9) Η Αγία Βαρβάρα και τα παραδοσιακά Έθιμα της Θράκης
- 10) Το Έθιμο των Αγίων Θεοδώρων στον Έβρο
- 11) Το Έθιμο Κλήδονας

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Εκκλησία Παναγίας Κοσμοσώτειρας -Φέρρες
- 2) Μονή Δαδιάς
- 3) Μονή Παναγίας Πορταϊτίσας -Κορνοφωλιά
- 4) Μονή Κοίμησης Θεοτόκου -Μάκρης
- 5) Μονή Αετοχωρίου
- 6) Μεταβυζαντινός Ναός Αγίου Γεωργίου -Κυπρίνος
- 7) Μεταβυζαντινός Ναός Αγίου Αθανασίου -Σουφλί
- 8) Μεταβυζαντινός Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου -Κορνοφωλιά
- 9) Μεταβυζαντινός Ναός Αγίας Αναστασίας -Μάκρης
- 10) Μεταβυζαντινός Ναός Αγ. Αθανασίας -Διδ/χο
- 11) Μεταβυζαντινός Ναός Σωτήρος Χριστού -Διδ/χο
- 12) Μεταβυζαντινός Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου -Διδ/χο
- 13) Μεταβυζαντινός Ναός Αγ. Αθανασίου –Μεταξάδες
- 14) Μεταβυζαντινός Ναός Αγ. Αθανασίου –Αλεποχωρίου
- 15) Μεταβυζαντινός Ναός Αγ. Παντελεήμονα –Παλιουρίου
- 16) Αγ. Δημήτριος –Κυριακής
- 17) Αγ. Δημήτριος -Μαυροκλήσι (εκκλησία 16ου αιώνα)
- 18) Εκκλησία των ταξιαρχών –Κόρυμβος
- 19) Παναγία Κρημινιώτισσα –Σαμοθράκη

- 20) Τεκές -Ρούσσας
- 21) Αρμενικός Ναός Αγ. Γεωργίου -Διδ/χο
- 22) Ναϊδριο Αγ. Αικατερίνης -Διδ/χο
- 23) Παρεκκλήσια Αγ. Μαρίας, Αγ. Βλάση, Κυρίλλου ΣΤ΄ -Διδ/χο

1.2.8 Μπλαγκόεβγκραντ

Το Μπλαγκόεβγκραντ βρίσκεται περίπου 100 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά από την Σόφια. Είναι γνωστό ως ένα από τα μεγάλα εκπαιδευτικά κέντρα της χώρας και είναι η πρωτεύουσα της ομώνυμης επαρχίας. Μέχρι το 1950 ονομαζόταν Άνω Τζουμαγιά (βουλγαρικά: Горна Джумая). Έχει πληθυσμό 70.881 κατοίκους (2012). Βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Μπλαγκοεβγκράτσα Μπίστριτσα.

Η πόλη είναι το οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο της νοτιοδυτικής Βουλγαρίας και βρίσκεται στην κοιλάδα του Ποταμού Στρυμόνα, στους πρόποδες των βουνών Ρίλα και Πιρίν. Το Μπλαγκόεβγκραντ διαθέτει ένα πεζοδρομημένο κέντρο με αρχιτεκτονική διατηρημένη του 19ου αιώνα με πολλά εστιατόρια, καφέ και μπουτίκ. Η πόλη είναι αδελφοποιημένη με τη Θεσσαλονίκη και τις Σέρρες. Πήρε το όνομά της από τον Βούλγαρο κομμουνιστή Ντιμιτάρ Μπλαγκόεφ.

Το Μπλαγκόεβγκραντ διαθέτει δύο πανεπιστήμια, το Νοτιοδυτικό Πανεπιστήμιο Νέοφιτ Ρίλσκι και το Αμερικάνικο Πανεπιστήμιο της Βουλγαρίας. Η πόλη φιλοξενεί επίσης το «Εθνικό Ανθρωπιστικό Λύκειο Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου», το πρώην Βουλγαρικό Γυμνάσιο Αρρένων της Θεσσαλονίκης, που μεταφέρθηκε από τη Θεσσαλονίκη στο Μπλαγκόεβγκραντ το 1913. Από τα αξιοθέατα στη γύρω περιοχή είναι το χιονοδρομικό κέντρο Μπόντροστ.

Κυριότερα Σημεία Τουριστικού Ενδιαφέροντος:

- 1) Δραματικό Θέατρο «Ν.Βαπτσάροφ»
- 2) Ιστορικό Μουσείο
- 3) Όπερα
- 4) Ιστορική Οικία-Μουσείο «Γκεόργκι Ισμίρλιεφ»
- 5) Συνοικία Αναγέννησης «Βαρόσια»
- 6) Πάρκο «Μπατσίνοβο»
- 7) Πάρκο «Σκαπτόπαρα»
- 8) Υδάτινο Πάρκο
- 9) Ζωολογικός Κήπος
- 10) Μουσείο του Γκεόργκι Ιζμιρλιεφ

- 11) εκκλησία των εισοδίων της Θεοτόκου
- 12) Πυραμίδες Stob Earth
- 13) Bodrost
- 14) Μοναστήρι Rila "St. Ivan of Rila"
- 15) Μοναστήρι Rozhen "St Nativity of Mother of God"

1.2.9 Σμόλιαν

Η Περιφέρεια του Σμόλιαν βρίσκεται στη νότια Βουλγαρία, στο κεντρικό τμήμα της Ροδόπης, το έδαφος της καταλαμβάνει το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας. Το Σμόλιαν οριοθετείται με τις περιοχές της Φιλιππούπολης, του Πάζαρτζικ, του Κάρτζαλι, του Μπλαγκόεβγκάντ και νότια με την Ελλάδα. Οι δασικές περιοχές εκτείνονται σε ένα μεγάλο τμήμα της επικράτειας - 2.531.000 στρέμματα (70%) και οι γεωργικές εκτάσεις καλύπτουν 825 χιλιάδες δεκάρια (25%).

Το Σμόλιαν (βουλγαρικά: Смолян) είναι πόλη και χιονοδρομικό κέντρο στο νότιο άκρο της Βουλγαρίας κοντά στα σύνορα με την Ελλάδα. Είναι διοικητικό και οικονομικό κέντρο της ομώνυμης επαρχίας. Η πόλη βρίσκεται στην κοιλάδα των Ποταμών Τσέρνα ("Μαύρος") και Μπιάλα ("Άσπρος") στην κεντρική Ροδόπη, στους πρόποδες του υψηλότερου τμήματος της οροσειράς, νότια των δημοφιλών χιονοδρομικών κέντρων Παμπόροβο και Τσεπέλαρε. Έχει πληθυσμό 30.642 κατοίκους (2012).

Κοντά στην πόλη, στην κορυφή του Όρους Ρόζεν, βρίσκεται το Βουλγαρικό Εθνικό Αστεροσκοπείο και ένα πλανητάριο στην πόλη. Υπάρχει ένα θέατρο, το Δραματικό Θέατρο της Ροδόπης και κάθε καλοκαίρι πραγματοποιείται μια συνάντηση επαγγελματιών και μελετητών του θεάτρου γνωστή ως «Διεθνές Θεατρικό Εργαστήρι Ροδόπης». Υπάρχει επίσης ένα επαρχιακό ιστορικό μουσείο, που ιδρύθηκε το 1935.

Η μεγαλύτερη εκκλησία της νότιας Βουλγαρίας, ο Καθεδρικός του Αγίου Βησσαρίωνα του Σμολιάν, εγκαινιάστηκε στην πόλη τον Ιούλιο του 2006. Απέχει 15 χλμ από το σκι θέρετρο Παμπόροβο και 260 χλμ από την Σόφια.

Οι λίμνες Σμόλιαν είναι προστατευόμενη περιοχή με υπέροχο τοπίο - ορεινές λίμνες με δάσος και πολλά είδη φυτών. Σήμερα οι λίμνες είναι μόνο 7 από 20 και η ολόκληρη περιοχή είναι ως πάρκο. Σε απόσταση 10 χμ βρίσκεται το χωριό Momchilovysi που είναι γνωστός προορισμός για σνοουμπορντ αν και είναι πιο διάσημο ως θέρετρο αγροτικού τουρισμού.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Φαράγγι Chudnite mostove

- 2) Φαράγγι Slona,
- 3) Φαράγγι Trigradsko
- 4) Φαράγγι Buynovsko,
- 5) Φαράγγι Καταρράκτης
- 6) Βράχος Orfeevi skali
- 7) Ποταμός Άρδας
- 8) Ποταμός Vacha (111,5 χιλιόμετρα)
- 9) Ποταμός Chepelarska
- 1) Pamporono ski resort
- 1) Κορυφή Golyam Perelik
- 2) Λίμνη Smolianskite ezera
- 3) Σπήλαιο Uhlavitsa
- 4) Καταράκτη Canyon
- 5) Nevystata Eco Trail
- 6) Περιφερειακό Ιστορικό Μουσείο Stoyu Shishkov
- 7) Prevala
- 8) Fortress "Kale"
- 9) Καταράκτης Smolyan
- 10) Екопътека "Смолянски езера"
- 11) Κέντρο Σκι Studenets
- 12) Долно РАЙКОВО - "Бралото Св.Иван "
- 13) Λίμνη езеро Лагера
- 14) Λίμνη Бистроτο езеро
- 15) Λίμνη Мътното езеро
- 16) Λίμνη Smolyanski Ezera
- 17) Εθνικό Πάρκο Momchilovski Dol
- 18) Οι λίμνες Σμόλιαν
- 19) The Bride's Rock (Nevstata) είναι μοναδικό τοπίο
- 20) Chinara είναι μεγάλος πλάτανος
- 21) Ο καταρράκτης Σμόλιαν
- 22) Η σπηλιά Uhlavitsa
- 23) Η σπηλιά Nadarska

- 24) Η σπηλιά Kaleto θέα στην κοιλάδα του ποταμού Άρδα.
- 25) Οι σπηλιές Golubovitsa.
- 26) Η σπηλιά Lednitsata
- 27) Πάρκο Amzono
- 28) Γέφυρα Kenaren πάνω στον ποταμό Malka Arda, χωριό Malka Arda
- 29) Νερόμυλος Palovska
- 30) Γέφυρα Μέσης ηλικίας πάνω από τον ποταμό Zagradenska κοντά στο
- 31) Dushta στο χωριό του Davidkovo
- 32) Κορυφή Srednogoretz
- 33) Neviastata
- 34) Teravitza στο χωριό Debelijanovo
- 35) Vrah Srednogorets
- 36) Ρωμαϊκή Γέφυρα(Kemerov γέφυρα)
- 37) Λευκές πέτρες
- 38) Krepost v Gradishteto
- 39) Ερείπια του οικισμού Chukaria
- 40) Dolmen κοντά στο χωριό Buinovo
- 41) Φρούριο Momchilova (Povidzos)
- 42) Πρώιμη Βυζαντινή βασιλική - χωριό Gela
- 43) Φρούριο Zarenitsa
- 44) Οι παλιές ιαματικές πηγές στο χωριό Banite - το Ρωμαϊκό Λουτρό
- 45) Ύστερης Αρχαιότητας Θρακικός Οικισμός "Karaburun"
- 46) Φρούριο Baednos
- 47) Θρακικός Ιερός Τόπος κοντά στο χωριό Buinovo
- 48) Turlata
- 49) Διαθέσιμα πολυμέσα: | Βαθμολογία:
- 50) Μεσαιωνική Νεκρόπολη στην αυλή του Cholako στο χωριό Davidkovo
- 51) Φρούριο Aetos
- 52) Φρούριο Turlata
- 53) Vracha
- 54) Kaleto
- 55) Φρούριο Koznik (Kechi Kaia)

- 56) Φρούριο Kaleto κοντά στο χωριό Kiselichevo
- 57) Οικισμός Ύστερης Αρχαιότητας
- 58) Αρχιτεκτονικό Συγκρότημα "Cheshitska mahala

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Μουσείο / Συλλογή του Πολιτισμού της Μέσης Ροδόπης
- 2) Μουσείο Σπηλαιολογίας και Βουλγαρικής Καρστικής
- 3) Agushevi konatsi
- 4) Βουλγαρικό Εθνικό Αστρονομικό Παρατηρητήριο «Ρόζεν»
- 5) Εθνογραφική Συλλογή "Zora"
- 6) Μουσείο σκι και Αθλημάτων σκι
- 7) Εθνογραφικό Μουσείο "Rodopska prosveta"
- 8) Αίθουσα Κρυστάλλων "Rodopski kristal", της πόλης του Μαντάν
- 9) Έκθεση χειροτεχνίας
- 10) Πλανητάριο του Σμόλιαν
- 11) Περιφερειακό Μουσείο Ιστορίας "Stoyo Shishkon"
- 12) Alibeen konak

Κυριότερες Πολιτιστικές Εκδηλώσεις-Εθιμα:

- 1) Διεθνές Hip-hop και Funk φεστιβάλ "Jam On It"
- 2) Διεθνής Λαογραφικός Σύλλογος "Orpheus Holidays"
- 3) Ορφικά μυστήρια
- 4) "Presponedelnik" - Χωριό Shiroka Luka
- 5) Φεστιβάλ Kuker- Zlatograd
- 6) Delioni Αργίες - Zlatograd
- 7) Διεθνές Φεστιβάλ Εθνό-Jazz "July Jazz"
- 8) Η γιορτή των φασολιών στο Σμόλιαν
- 9) Εθνική Λαογραφική Συλλογή "Ρόζεν"
- 10) Διασυνοριακή Λαογραφική Συγκέντρωση στην κορυφή Kostadin - Zlat
- 11) Βουλγαρικός διαγωνισμός Γκάιντας και "Ιλιντεν" Συλλογής

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Εκκλησία Αναλήψεως, στο χωριό Malevo

- 2) Εκκλησία Αγίου Γεωργίου
- 3) Εκκλησία Αγίας Νεδέλιας
- 4) Εκκλησία Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη πόλη Τσεπελάρε
- 5) Παρεκκλήσι Αγίου Ατάνα
- 6) Εκκλησία Αγίου Παντελεήμονα χωριό Progled
- 7) Παρεκκλήσι "Κοιμήσεως της Θεοτόκου"
- 8) Παρεκκλήσι Προφήτη Ηλία χωριό Davidkono
- 9) Εκκλησία Κοιμήσεως της Θεοτόκου χωριό Παμπόροβο
- 10) Παρεκκλήσι Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης
- 11) Sveta Nedelia
- 12) Εκκλησία Αγίου Μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου Στρατηλάτη
- 13) Μονή Αγίου Ατάνα
- 14) Ναός του Αγίου Βησαρίωνα του Σμολιανού
- 15) Αγία Atansaii Η Μεγάλη Εκκλησία, στη πόλη Τσεπελάρε
- 16) Εκκλησία Αγίας Νεδέλιας, χωριό Orehono
- 17) Εκκλησία Αναλήψεως, στο χωριό Pavelsko
- 18) Εκκλησία "Αγίου Προφήτη Ηλία"
- 19) Το "Αιαζμο" των θαυμάτων
- 20) Εκκλησία Κοιμήσεως της Θεοτόκου
- 21) Εκκλησία Saint Vissarion of Smolyan

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός Υγείας»:

- 1) Ιαματικές Πηγές Banite
- 2) Ιαματικές Πηγές Devin
- 3) Ιαματικές Πηγές "Balieva voda"

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Αθλητικός Τουρισμός»:

- 1) Συγκρότημα "Water Slide"
- 2) Ποδηλατόδρομος Krustatitsa - Sturnitsa
- 3) Ιππικός Όμιλος "ARKAN" - Χωριό Trigrad
- 4) Ιππικός Όμιλος "Petro-G" Ltd. - Χωριό Levochevo
- 5) Dospat Dam
- 6) Chepelare

- 7) Ραμπορονο
- 8) Πολύ μικρό φράγμα στο χωριό Davidkovo

1.2.10 Κάρτζαλι

Το Κάρτζαλι (βουλγαρικά: Кърджали) είναι πόλη της Βουλγαρίας, πρωτεύουσα της ομώνυμης επαρχίας, στα ανατολική πλευρά της οροσειράς της Ροδόπης. Η πόλη απέχει 260 χλμ από τη Σόφια, είναι χτισμένη σε υψόμετρο 275 μ. και έχει 63.164 κατοίκους (2005). Σε κοντινή απόσταση βρίσκεται το γνωστό ομώνυμο φράγμα. Το Κάρτζαλι βρίσκεται στο χαμηλό ανατολικό τμήμα της Οροσειράς της Ροδόπης και στις δύο όχθες του ποταμού Άρδα ανάμεσα στις Τεχνητές Λίμνες Κάρτζαλι στα δυτικά και Στούντεν Κλάντενετς στα ανατολικά. Η πόλη είναι 260 χλμ. νοτιοανατολικά της Σόφιας. Κατέχει κομβική θέση στη δίοδο από τη Θράκη στο Αιγαίο Πέλαγος, στην Ευρωπαϊκή οδό μεταφοράς 9, μέσω του ορεινού περάσματος Μακάζα.

Ένα τζαμί και ο τάφος του ιδρυτή της νεότερης πόλης Κιρτσαλί βρίσκονται στην παλιά πόλη κοντά στην αγορά. Η Θρακική πόλη Περπερικόν βρίσκεται κοντά στην πόλη σε ένα βράχο πάνω από την κοιλάδα. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι είναι σκαμμένη στο βράχο. Στη Συνοικία Βεσέλτσανε της πόλης βρίσκεται ένα μοναστήρι του 11ου αιώνα, που ανακαινίστηκε το 2000, οπότε χτίστηκε και νέο καμπαναριό. Ο πύργος του ρολογιού είναι μοναδικός στη Βουλγαρία, γιατί κάθε μία ώρα ηχεί Βουλγαρικά επαναστατικά τραγούδια. Το Ιστορικό Μουσείο του Κάρτζαλι έχει μια από τις πιο εκτεταμένες συλλογές στη Νότια Βουλγαρία. Περιλαμβάνει προϊστορικά εργαλεία και κεραμικά από τις Θρακικές πόλεις Περπερικόν και Τατούλ, Χριστιανικές εικόνες και εθνογραφικά εκθέματα. Στεγάζεται στο παλιό κονάκ (το Τουρκικό δημαρχείο, χτισμένο γύρω στα 1870) με εξωτερική αρχιτεκτονική της περιόδου εκείνης.

Στο φράγμα υπάρχουν πολλά υπαίθρια εστιατόρια, που προσφέρουν ποικιλία ποτών και κοκτέιλ την καλοκαιρινή περίοδο και αποτελεί δημοφιλή προορισμό για τους λάτρεις των υδάτινων σπορ και του ψαρέματος. Η πόλη έχει δύο θέατρα το "Ντιμιτάρ Ντίμοφ" και το "Καντρίε Λιατίφοβα", ένα κουκλοθέατρο, ένα ιστορικό μουσείο-μεντρεσέ και μια πινακοθήκη. 5 χλμ. από το Κάρτζαλι, κοντά στο χωριό Ζίμζελεν, υπάρχει σειρά διαβρωμένων λευκών γεωλογικών σχηματισμών από ηφαιστειακό τόφφο, που αναφέρονται ως "Πυραμίδες του Κάρτζαλι". Σε κάθε σύνολο έχει δοθεί όνομα ανάλογα με το τι μοιάζει, όπως "τα Μανιτάρια" και "Πέτρινος Γάμος". Η πεζοπορική διαδρομή Δρόμος των Σουλτάνω (από τη Βιέννη μέχρι την Κωνσταντινούπολη) περνάει από το φράγμα, το κέντρο της πόλης και πολλά χωριά.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Γέφυρα του Διαβόλου, κοντά στο χωριό Dyadovtzi
- 2) Αρχαίο και μεσαιωνικό φρούριο Vishegrad
- 3) Φρούριο Πάτμος - επισκοπικά οχυρωμένο πάνω από την Borovitsa
- 4) Νερόμυλοι - χωριό Shumnatitsa
- 5) Παλιές γέφυρες - χωριό Shumnatitsa
- 6) Μεσαιωνικό φρούριο (Gradishteto) - χωριό Pchelarovo
- 7) Μεσαιωνικό φρούριο Asara - χωριό Zvezdel
- 8) Θρακικό ιερό και το μεσαιωνικό φρούριο Mal Hazar κοντά στο χωριό
- 9) Μύλοι και γέφυρα - χωριό Egrek
- 10) Μεσαιωνική γέφυρα - χωριό Nenkonovo
- 11) Ύστερης Αρχαιότητας και Μεσαιωνικό φρούριο - χωριό Studen Kladen
- 12) Θρακικό φρούριο Ivantsi
- 13) Παλιές βρύσες στο Kardzhali
- 14) Παιδικός σιδηρόδρομος στο Kardzhali
- 15) Μεσαιωνικό φρούριο Krivus κοντά στο χωριό Bashevo
- 16) Αστρονομικό Παρατηρητήριο "Slavey Zlatev" - Kardzhali
- 17) Αρχαίο φρούριο Oreshari
- 18) Σπίτι του Πολιτισμού - Kardzhali
- 19) Στρατιωτική Λέσχη - Kardzhali
- 20) Γέφυρα και πηγές "Banichka" - Kirkovo
- 21) Μεσαιωνικό φρούριο Ustra κοντά στο χωριό Ustren
- 22) Πάρκο "Prostor" στο Kardzhali
- 23) Προστατευόμενη Περιοχή White River (Λευκός Ποταμός)
- 24) Καταφύγιο "Μπόροβets"
- 25) Καταφύγιο "Chamlak"
- 26) Προστατευόμενη περιοχή Krumovitsa (Σημαντική περιοχή πτηνών)
- 27) Παγετώνας Gyumyurdzhinski
- 28) Καταφύγιο "Valchi Dol"
- 29) Διατηρήσιμο καταφύγιο "Zhenda"
- 30) Προστατευόμενη περιοχή Ribino
- 31) Φυσικό Πάρκο "Kedikchal"

- 32) Δημοτικό Πάρκο Kardzhali
- 33) Πάρκο "Arpezos"- Βόρεια του Kardzhali
- 34) Πάρκο "Goroubso" στο Kardzhali
- 35) Resort "Λευκές Βέργες"
- 36) Φαράγγι "Shaitan"
- 37) Dushan dere
- 38) Φαράγγι του ποταμού κοντά στο χωριό Chukono
- 39) Φράγμα "Kardzhali"
- 40) Λίμνες κοντά στο χωριό Lebed
- 41) Φράγμα "Studen Kladenets"
- 42) Νερό Καθρέφτης - Kardzhali
- 43) Λίμνη κοντά στο χωριό Letonnik
- 44) Η πηγή των νεράιδων (Likoto vrische) κοντά στο χωριό Chernichevo
- 45) Σπηλιές κοντά στο χωριό Kremen
- 46) Η κρύα σπηλιά κοντά στο χωριό Lyubino
- 47) Σπήλαιο "Σαμαρά" και Σπήλαιο "Καθρέπτης" κοντά στο χωριό Ribino
- 48) Σπήλαια Νιφάδες χιονιού κοντά στο χωριό Dazhdovnitsa

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Μνημείο για τους απελευθερωτές στο City Garden του Kardzhali
- 2) Μνημείο του Khan Krum και το μνημείο της Μητέρας Βουλγαρία
- 3) Μνημείο του Momchil - Momchilgrad
- 4) Μνημείο πεσόντων εθελοντών και οστεοφυλάκιο - Krumovgrad
- 5) Μνημείο του Ορφέα
- 6) Μνημείο Καπετάν Petko στην πόλη Krumovgrad
- 7) Θρακικός τάφο "Bin Kaya» - χωριό Vodenicharsko
- 8) Πέτρινος Βωμός "Sharapana" - χωριό Vryalo
- 9) Θρακικός πέτρινος τάφος - χωριό Yagnevo
- 10) Θρακικό ιερό κοντά στο χωριό Samokitka
- 11) Νεκρόπολη τύμβων κοντά στο χωριό Chernichevo
- 12) Θρακικό φρούριο και το ιερό "Ακρόπολη" κοντά στο χωριό Zhenda
- 13) Εκκλησιαστικό κέντρο "Klise Basha" (Μεγάλη Εκκλησία) - χωριό Chif

- 14) Αρχαιολογικό σύμπλεγμα "Περπερικόν"
- 15) Θρησκευτικό συγκρότημα "Tatul" κοντά στο χωριό Tatul
- 16) Πέτρινες κόγχες κοντά στο χωριό Neofit Bozvelievo
- 17) Σπήλαιο Karangil
- 18) Θρακικό θρησκευτικό συγκρότημα Lisitsite
- 19) Ορυχεία χρυσού Stremtsi
- 20) Πέτρινη νεκρόπολη, Shiroko pole
- 21) Πέτρινες κόγχες - χωριά Dazhdovnitsa και Nenkonovo
- 22) Διαθέσιμα πολυμέσα: | Βαθμολογία:
- 23) Θρακικό ιερό "Harman Kaya" κοντά στο χωριό Bivoljane
- 24) Θρακικό ιερό "Eagle Rocks" κοντά στην πόλη της Ardino
- 25) Θρακικός πέτρινος τάφος - χωριό Mazhentsi
- 26) Ada Tere, το πρώτο ορυχείο χρυσού στην Ευρώπη
- 27) Πέτρινο Θρακικό ιερό κάστρο και νεκρόπολη πέτρινων τάφων - χωριό
- 28) Θρακικό συγκρότημα "Parnakkaya" κοντά στο χωριό Nochevo
- 29) Θρακικοί ογκόλιθοι κοντά στο χωριό Pchelarovo
- 30) Παλιό χωριό εξόρυξης κοντά στο χωριό Sedefche
- 31) Σπήλαιο Womb
- 32) Περιφερειακό Μουσείο Ιστορίας - Kardzhali
- 33) Γκαλερί Τέχνης "Stanka Dimitrova" - Kardzhali
- 34) Το Σπίτι του Kerimon στο Kardzhali
- 35) Μουσείο Ardino
- 36) Σπίτι - Μουσείο στην πόλη του Krumovgrad
- 37) Hadzhikadirovata σπίτι σε Ardino
- 38) Αποθήκη Μπαρουτιού στο Ardino

Κυριότερες Πολιτιστικές Εκδηλώσεις-Εθιμα:

- 1) Διεθνές φεστιβάλ των τεχνών «Περπερικόν»
- 2) Παραδοσιακό μουσικό φεστιβάλ «Η νύχτα του Orfei»
- 3) Εθνική γιορτή «Koko ροκ φεστιβάλ»

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Μοναστηριακό συγκρότημα "Κοίμησης της Θεοτόκου" - Kardzhali

- 2) Κορυφή "Dambala" κοντά στο Momchilgrad
- 3) Μεσαιωνικό πέτρινο μοναστήρι "Popmarinov hole » - χωριό Oreshari
- 4) "Damla Kaya" - χωριό Stareyshino
- 5) Τύμβος "Punar kaya"- χωριό Stareyshino
- 6) Θρακικός τάφος - πέρασμα "τρυπημένη πέτρα"
- 7) Elmala Baba Τεκκέ - χωριό Bivoljane
- 8) Μουσουλμανικό αντικείμενο λατρείας - χωριό Zvezdel
- 9) Τύμβος του Ibrahim Baba
- 10) Το τζαμί στο Kardzhali
- 11) Παλιό Τζαμί στην Momchilgrad
- 12) Τύμβος του Kaz - χωριό Zvezdelina
- 13) Τζαμί "Seytlyar dzhamsi" - πόλη Krumovgrad
- 14) Τζαμί των επτά κοριτσιών - χωριό Πόντοκοβα
- 15) Τάφος του Seid Baba - χωριό Polkovnik Zhelezovo
- 16) Τζαμί "Koyunollar dzhamsi» - χωριό του Chal

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Αθλητικός Τουρισμός»:

- 1) Εκτροφείο θηραμάτων "Studen Kladenets"
- 2) Πάρκο "Arpezos"- Βόρεια του Kardzhali
- 3) Extreme sports - αναρρίχηση, καγιάκ και ράφτινγκ

1.2.11 Χάσκοβο

Η περιφέρεια Χάσκοβο είναι μία από τις πλουσιότερες περιοχές με ιστορικά και αρχιτεκτονικά μέρη. Η περιοχή διαθέτει εξαιρετικά πλούσια ακίνητης πολιτιστικής περιουσίας, που είναι προϊστορική και συγκεκριμένα από την Πρώιμη Θρακική Εποχή (11-6 π.Χ. αιώνα).

Το ευνοϊκό κλίμα, η όμορφη και καθαρή φύση, η μοναδική χλωρίδα και πανίδα της περιοχής είναι ορισμένοι βασικοί παράγοντες πίσω από τις ευκαιρίες ανάπτυξης του τουρισμού στην περιοχή του Χάσκοβο. Η περιοχή έχει μια ηγετική θέση στη χώρα από άποψη γεωργικών εκτάσεων με μόνιμες καλλιέργειες, κυρίως αμπέλια. Βούλγαροι παραγωγοί κρασιού προσφέρουν τα προϊόντα τους με μεγάλη επιτυχία στη διεθνή αγορά. Πολλοί από αυτούς άνοιξαν αίθουσες γευσιγνωσίας και προσφέρουν στους επισκέπτες την ευκαιρία να απολαύσουν την ανώτερη ποιότητα, τη γεύση και το άρωμα των βουλγαρικών κόκκινων και λευκών κρασιών.

Ένα ακόμη βασικό χαρακτηριστικό της είναι η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής: τα αρχιτεκτονικά και κτιριακά μνημεία της αρχαίας και μεσαιωνικής αρχιτεκτονικής, μνημεία της Αναγέννησης (κάστρα, μοναστήρια, εκκλησίες και παλιά σπίτια), ιστορικά μνημεία και μουσεία.

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Τουρισμός υπαίθρου»:

- 1) Σπίτι-Μουσείο του Boiadzhi Oghlu, Χάσκοβο
- 2) Το πιο ψηλό κοντάρι σημαίας με την εθνική σημαία της Βουλγαρίας
- 3) Σχολείο του Kirkov
- 4) Σπίτι του Paskalev
- 5) Χωριό Svirachi
- 6) Χωριό Mandritsa
- 7) Δραματικό Θέατρο "Ivan Dimov"
- 8) Γέφυρα πάνω από τον ποταμό Kardzhali, στο Χάσκοβο
- 9) Λεωφόρος "Treti Mart"
- 10) Μια πέτρα αφιερωμένη σε όσους έχασαν τη ζωή τους κατά τις ημέρες
- 11) Κέντρο της πόλης
- 12) Η βρύση Belonoga

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Πολιτιστικός Τουρισμός»:

- 1) Μνημείο "1000 χρόνων του Haskovo"
- 2) Μνημείο για το 10ο Σύνταγμα Πεζικού της Ροδόπης
- 3) Μνημείο των Τριών μελών της REMS
- 4) Μνημείο Στρατιώτη
- 5) Μνημειακό συγκρότημα "Το αεροδρόμιό μας Uzundzhovo"
- 6) Μνημείο για αυτούς που έχασαν τη ζωή τους στο Πατριωτικό πόλεμο
- 7) Μνημείο της Αναβίωσης των ανδρών του Χάσκοβο
- 8) Μνημείο Dimitar Ivanov - Litso, στο Χάσκοβο
- 9) Μνημείο του Peter Berkovsky
- 10) Χάλκινο μνημείο του Ιβάν Ασέν II
- 11) Μνημείο του Captain Petko Voynoda
- 12) Μνημείο του Καπετάν Petko Voynoda, στο Χάσκοβο
- 13) Μνημείο ηρώων πολέμου
- 14) Μνημειακό συγκρότημα Iliena Niva

- 15) Ο τάφος των αδερφών
- 16) Το Μνημείο Άγνωστου Στρατιώτη στο Χάσκοβο
- 17) Μνημείο του συνταγματάρχη Veselin Valkov
- 18) Εθνογραφικό Μουσείο του Κοινοτικού Κέντρου "Prosveta", Lozen
- 19) Έκθεση Τέχνης - Χάσκοβο // "Φόρουμ" Έκθεσης
- 20) Διαθέσιμα πολυμέσα: | Βαθμολογία:
- 21) Dimitrograd - Σπίτι Μουσείο "Penyo Penev"
- 22) Αστρονομικό Παρατηρητήριο και Πλανητάριο Giordano Bruno
- 23) Διαθέσιμα πολυμέσα: | Βαθμολογία:
- 24) Εθνογραφικό Μουσείο
- 25) Εθνογραφικό Μουσείο(Topolongrad)
- 26) Περιφερειακό Ιστορικό Μουσείο Χάσκοβο
- 27) Μουσείο του Θρακικού πολιτισμού στην Ανατολική Ροδόπη
- 28) Το Σπίτι-Μουσείο του Chorbadzhi Dimitrak, Χάσκοβο
- 29) Σπίτι-Μουσείο Chorbadji Paskal
- 30) Ιστορικό Μουσείο
- 31) Ιστορικό Μουσείο Inaylongrad

Κυριότερα Σημεία Ενδιαφέροντος στην Κατηγορία «Θρησκευτικός Προορισμός»:

- 1) Dobrich Μοναστήρι "Κοιμήσεως της Θεοτόκου"
- 2) Μοναστήρι "Αγίου Νικολάου" - τάφος Osman Baba
- 3) Μοναστήρι Αγία Τριάδα
- 4) Το καμπαναριό
- 5) Μνημείο Θεοτόκου Μαρίας
- 6) Ευλογία του Χριστού

2. Προσδιορισμός του Target Group

Ο σκοπός του προσδιορισμού του Target Group είναι να βοηθήσει στην αντιστοίχιση των διαθέσιμων προορισμών και τουριστικών δυνατοτήτων με ομάδες στόχους και αυτό απαιτεί κατηγοριοποίηση με τα διαθέσιμα στην υφιστάμενη βιβλιογραφία και στατιστικά στοιχεία των ΑμΕΑ

Ο προσδιορισμός του Target Group περιλαμβάνει:

1. τον ορισμό των ΑμΕΑ,
2. πληθυσμιακά στοιχεία,
3. κατηγοριοποίηση ηλικιακές σε ομάδες ή/και κατηγοριοποίηση με βάση το είδος της αναπηρίας σε κινητική, νοητική, ακοής, όρασης.

2.1 Ορισμός

Ο όρος «ανάπηρος», σύμφωνα με τον ορισμό του Ο.Η.Ε. (1979), αναφέρεται σε οποιοδήποτε άτομο που δεν μπορεί να εξασφαλίσει μόνο του όλες ή ένα μέρος από τις ανάγκες μίας φυσιολογικής, ατομικής ή και κοινωνικής ζωής λόγω κάποιου εκ γενετής ή επίκτητου σωματικού ή διανοητικού μειονεκτήματος. Οι αναπηρίες διακρίνονται σε τέσσερα είδη:

- 1) Κινητικές ή Σωματικές
- 2) Αισθητηριακές
- 3) Νοητικές, Γνωστικές
- 4) Συναισθηματικές

Οι αναπηρίες ταξινομούνται και ως προς τον χρόνο εκδήλωσής τους σε εκείνες με τις οποίες γεννιέται το βρέφος και σε αναπηρίες οι οποίες μπορούν να προκληθούν σε κάποια χρονική στιγμή από κληρονομική αιτία, ασθένειες, εργατικό -τροχαίο ή άλλο ατύχημα.

Η μειονεξία ενός ΑμΕΑ, άσχετα από την μορφή και τον χρόνο που εκδηλώνεται, προκαλεί μερική ή ολική απώλεια της ικανότητας του να καλύπτει τις ανάγκες του.

Βάσει του πιο πρόσφατου ορισμού του Συμβουλίου των Υπουργών της Ε.Ε. προκύπτει ότι: «Ο όρος ΑμΕΑ περιλαμβάνει τα άτομα με σοβαρές ανεπάρκειες ή μειονεξίες που οφείλονται σε σωματικές βλάβες, συμπεριλαμβανομένων και των βλαβών των αισθήσεων ή σε διανοητικές ή ψυχικές βλάβες, οι οποίες περιορίζουν ή αποκλείουν την εκτέλεση δραστηριότητας ή λειτουργίας, η οποία θεωρείται κανονική για έναν άνθρωπο»

Ένας γενικότερος ορισμός περιγράφει τα άτομα με περιορισμούς δραστηριότητας / αναπηρία ως:

Τα άτομα που έχουν περιορίσει ή δυσκολεύονται στην εκτέλεση συνηθισμένων -για τον γενικό πληθυσμό ίδιας ηλικίας- καθημερινών δραστηριοτήτων, λόγω μακροχρόνιου προβλήματος υγείας.

Οι θεσμικοί ορισμοί των κυριότερων αναπηριών εμπεριέχονται σε εγχειρίδιο με τίτλο «Σχεδιάζοντας πολιτική σε θέματα αναπηρίας» που εκδόθηκε τον Ιούνιο του 2008 υπό την επιμέλεια της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμΕΑ).

Διεθνώς, άτομα με αναπηρίες θεωρούνται αυτά που έχουν:

- νοητική καθυστέρηση/ αναπηρία,
- αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (κωφοί και βαρήκοοι) και όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες),
- κινητικές αναπηρίες,
- με χρόνια προβλήματα υγείας,
- με διαταραχές λόγου και ομιλίας,
- με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, δυσγραφεία),
- με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (αυτιστικό φάσμα),
- με ψυχικές και νευροψυχικές διαταραχές, με πολλαπλές αναπηρίες,
- με σύνθετες γνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές δυσκολίες στην παραβατική συμπεριφορά,
- με ιδιαίτερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα, που για ολόκληρη ή για ορισμένη περίοδο της ζωής τους εμφανίζουν σημαντικές μαθησιακές δυσκολίες που τους δυσκολεύουν επίσης να συμμετέχουν στη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση

Κατηγορίες ΑμΕΑ

Ωστόσο, ένας γενικός ορισμός του συνόλου των Ατόμων με Αναπηρίες δεν οδηγεί στην πλήρη κατανόηση των προβλημάτων τους, διότι η κοινωνική ομάδα των αναπήρων χαρακτηρίζεται από μεγάλη ετερογένεια. Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητη η περαιτέρω κατηγοριοποίηση των ατόμων αυτών, ανάλογα με τις μειονεξίες ή τις ανεπάρκειές τους.

Βάσει ενός τέτοιου διαχωρισμού, προκύπτουν οι ακόλουθες ομάδες⁵:

⁵ ΕΤΤΑΔ, 2007

- Άτομα με δυσκολία στην κίνηση
- Άτομα με δυσκολία στην όραση
- Άτομα με δυσκολία στην ακοή
- Άτομα με δυσκολία στην αντίληψη και επικοινωνία.

I. Άτομα με δυσκολία στην κίνηση:

Δυσκολία στην κίνηση έχουν άτομα με αδύνατα ή παράλυτα μέλη, με δυσκαμψία ή σχετική έλλειψη μέλους ή όλων των μελών του σώματος, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με καρδιοαναπνευστικά προβλήματα, οι προσωρινά τραυματισμένοι κλπ. Τα άτομα αυτά έχουν αργότερους ρυθμούς στην κίνησή τους και για να μετακινηθούν χρησιμοποιούν βοηθητικά μέσα (αναπηρικό αμαξίδιο, περπατίστρες, πατερίτσες, μπαστούνια κλπ.).

II. Άτομα με δυσκολία στην όραση:

Αυτά τα άτομα βλέπουν λίγο ή καθόλου. Για την αυτόνομη διακίνησή τους κάνουν χρήση μπαστουινιού ή ειδικά εκπαιδευμένου σκύλου).

III. Άτομα με δυσκολία στην ακοή:

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν άτομα με μειωμένη ακοή ή άτομα με απόλυτη αδυναμία ακοής. Η διακίνηση των ατόμων αυτών διευκολύνεται με την ύπαρξη ευκρινούς και έντονης σήμανσης, ή ενίοτε και ειδικά εκπαιδευμένου σκύλου.

IV. Άτομα με δυσκολία στην αντίληψη και την επικοινωνία:

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα άτομα με μόνιμα μειωμένη αντίληψη (π.χ. άτομα με διάφορες ψυχικές ή οργανικές παθήσεις), άτομα με παροδικά μειωμένη αντίληψη (π.χ. ηλικιωμένοι, παιδιά, αφηρημένοι, μεθυσμένοι, ναρκομανείς κλπ.). Τα άτομα αυτά έχουν περιορισμένη επαφή με το περιβάλλον και τα γύρω αντικείμενα, αδυνατούν να δράσουν αυτόνομα ή ακόμα και να αντιδράσουν στα εμπόδια και τους κινδύνους.

2.2 Πληθυσμιακά Στοιχεία

Περίπου 44 εκατομμύρια άνθρωποι, ηλικίας 15 έως 64 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρώπη των 28) έχουν κάποιας μορφής αναπηρία, που συχνά τους εμποδίζει να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία και την οικονομία. Είτε στην αγορά εργασίας, στο εκπαιδευτικό σύστημα ή στους δείκτες της κοινωνικής ένταξης, η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στην Ευρώπη των 28 είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη των ατόμων δίχως αναπηρία.

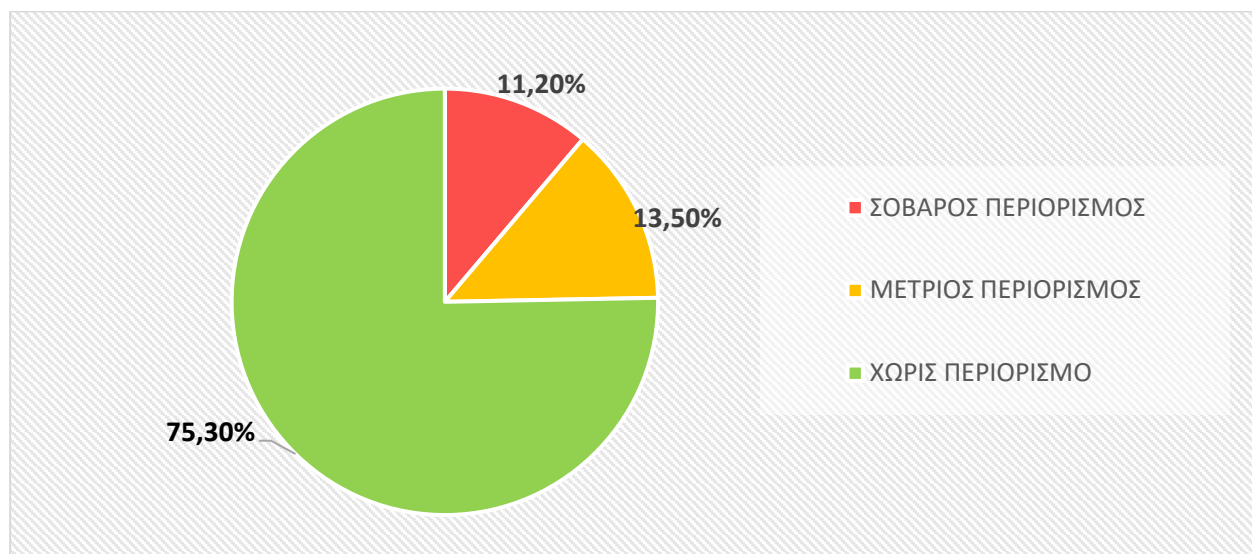
Τα άτομα με αναπηρία είχαν περιορισμένη πρόσβαση στην αγορά εργασίας στην Ευρώπη των 28 το 2011: ενώ το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 15 έως 64 ετών χωρίς αναπηρία ήταν 66,9%, το ποσοστό αυτό ήταν πολύ χαμηλότερο (47,3%) για τα άτομα με αναπηρία. Παρόμοια είναι η κατάσταση για την πρόσβαση στην εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση στην Ευρώπη των 28: το ποσοστό συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των ατόμων χωρίς αναπηρία ηλικίας 25-64 ετών ήταν 9,8% το 2011, σε σύγκριση με 6,9% για τα άτομα με αναπηρία. Το χάσμα που υπάρχει μεταξύ ατόμων με αναπηρία και των ατόμων δίχως αναπηρία ήταν επίσης αξιοσημείωτο για την κοινωνική ένταξη: μόλις πάνω από το 20% των ατόμων χωρίς αναπηρία σε άτομα ηλικίας 16 ετών και άνω το 2011 και σε 21,4% το 2013, για τα άτομα με αναπηρία βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, το ποσοστό αυτό ανήλθε σε σχεδόν 30% για τα άτομα με αναπηρία (29,9%) το 2013.

2.2.1 Πληθυσμιακά Στοιχεία Ελλάδα

Στην Ελλάδα, το ποσοστό των ατόμων με περιορισμό δραστηριότητας/αναπηρία ανέρχεται σε **24,7%**, του πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και άνω⁶.

- το **11,2%** του πληθυσμού, δηλαδή **1.014.177 άτομα**, αντιμετωπίζουν σοβαρή αναπηρία/περιορισμό δραστηριότητας, ενώ
- πλήθος **1.217.020** ατόμων (**13,5%**), εκτιμάται ότι έχουν περιορίσει σε μέτριο βαθμό τη δραστηριότητα τους λόγω προβλήματος υγείας.

⁶ <https://www.esamea.gr/help/41-publications/others/3647>

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης 2016 / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:

Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας-Ε.Σ.Α.μεΑ.

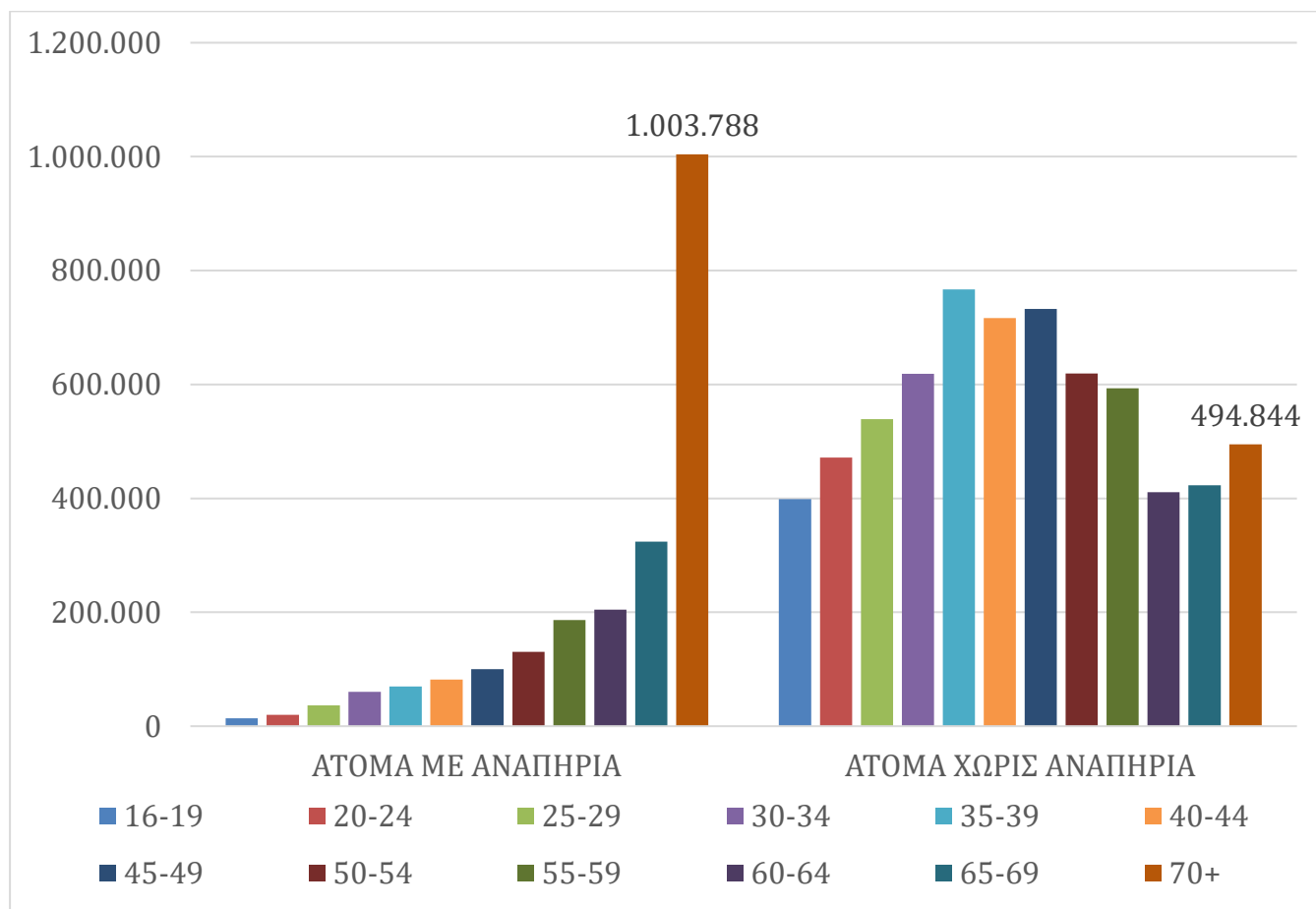
Γράφημα 1. Gali index: άτομα με περιορισμό δραστηριότητας / αναπηρία 16 ετών και άνω.

Ένα ειδικό χαρακτηριστικό του πληθυσμού με αναπηρία / περιορισμένη δραστηριότητα είναι η σημαντικά διαφορετική από τον γενικό πληθυσμό ηλικιακή σύνθεση.

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 2, το πλήθος των ατόμων με αναπηρία αυξάνεται προοδευτικά με την αύξηση της ηλικίας, με αποτέλεσμα οι 6 στους 10 με περιορισμό δραστηριότητας να ανήκουν στις ηλικιακές ομάδες άνω των 65 ετών, ενώ το 45% του πληθυσμού με αναπηρία είναι 70 ετών και άνω. Στις παραγωγικές ηλικίες 20-64 ετών, 889.389 άτομα, το 14% του πληθυσμού, εκτιμάται ότι αντιμετωπίζουν κάποιου βαθμού αναπηρία, εκ των οποίων οι 359.244 έχουν σοβαρής μορφής περιορισμό.

Ως προς το φύλο, τα άτομα με αναπηρία είναι σε υψηλότερο ποσοστό γυναίκες σε σύγκριση με τα άτομα χωρίς περιορισμούς δραστηριότητας. Επίσης διαπιστώνεται ότι η ποσοστιαία διαφορά υπέρ του γυναικείου φύλου αυξάνεται ανάλογα με τη βαρύτητα της αναπηρίας.

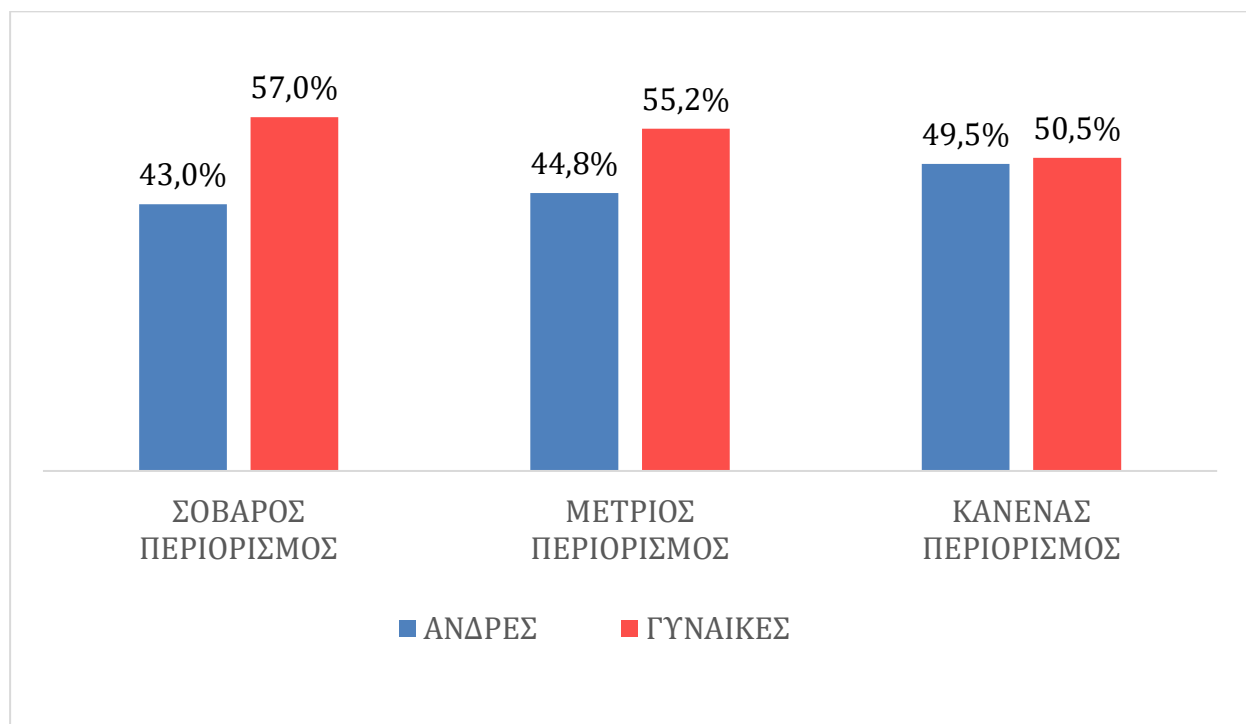
Στον πληθυσμό χωρίς περιορισμούς / αναπηρία η συμμετοχή των γυναικών είναι υψηλότερη κατά μια ποσοστιαία μονάδα, στην κατηγορία μέτριου περιορισμού η εν λόγω διαφορά υπέρ ανέρχεται στις 10 μονάδες, ενώ στη «σοβαρή αναπηρία» οι γυναίκες κατέχουν ποσοστό κατά 14 μονάδες υψηλότερο.

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης 2016 / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:

Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας-Ε.Σ.Α.μεΑ.

Γράφημα 2. Ηλικιακή σύνθεση πληθυσμού με περιορισμό δραστηριότητας / αναπηρία και χωρίς αναπηρία.

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης 2016 / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:

Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας-Ε.Σ.Α.μεΑ.

Γράφημα 3. Κατάσταση αναπηρίας / περιορισμού δραστηριότητας και φύλο.

Πίνακες Δεδομένων

Πίνακας 2. Κατάσταση περιορισμού / αναπηρίας πληθυσμού 16+ ανά ηλικία

ΗΛΙΚΙΑ	ΣΟΒΑΡΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΜΕΤΡΙΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΚΑΝΕΝΑΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
16 - 19	3.173 (0,3%)	10.597 (0,9%)	398.793 (5,9%)	412.563 (4,6%)
20 - 24	6.906 (0,7%)	13.140 (1,1%)	471.433 (6,9%)	491.479 (5,5%)
25 - 29	12.830 (1,3%)	23.566 (1,9%)	539.175 (7,9%)	575.571 (6,4%)
30 - 34	20.847 (2,1%)	39.203 (3,2%)	618.904 (9,1%)	678.954 (7,5%)
35 - 39	26.893 (2,7%)	42.915 (3,5%)	766.857 (11,3%)	836.665 (9,3%)
40 - 44	38.156 (3,8%)	43.894 (3,6%)	716.399 (10,6%)	798.449 (8,9%)
45 - 49	42.537 (4,2%)	57.692 (4,7%)	732.435 (10,8%)	832.664 (9,2%)
50 - 54	56.483 (5,6%)	73.790 (6,1%)	619.285 (9,1%)	749.558 (8,3%)
55 - 59	73.500 (7,2%)	112.625 (9,3%)	593.464 (8,7%)	779.589 (8,6%)
60 - 64	81.092 (8,0%)	123.320 (10,1%)	410.586 (6,1%)	614.998 (6,8%)
65 - 69	140.130 (13%)	184.118 (15,1%)	422.877 (6,2%)	747.125 (8,3%)
70+	511.630 (50,4%)	492.159 (40,4%)	494.844 (7,3%)	1.498.633 (16,6%)
ΣΥΝΟΛΟ	1.014.177 (100,0%)	1.217.019 (100,0%)	6.785.052 (100,0%)	9.016.248 (100,0%)

Πίνακας 3. Κατάσταση περιορισμού / αναπηρίας πληθυσμού 16+ ανά φύλο

ΦΥΛΟ	ΣΟΒΑΡΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΜΕΤΡΙΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΚΑΝΕΝΑΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΝΔΡΕΣ	435.943 (43,0%)	545.553 (44,8%)	3.359.152 (49,5%)	4.340.648 (48,1%)

ΦΥΛΟ	ΣΟΒΑΡΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΜΕΤΡΙΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΚΑΝΕΝΑΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	578.233 (57,0%)	671.467 (55,2%)	3.425.899 (50,5%)	4.675.599 (51,9%)
ΣΥΝΟΛΟ	1.014.176 (100,0%)	1.217.020 (100,0%)	6.785.051 (100,0%)	9.016.247 (100,0%)

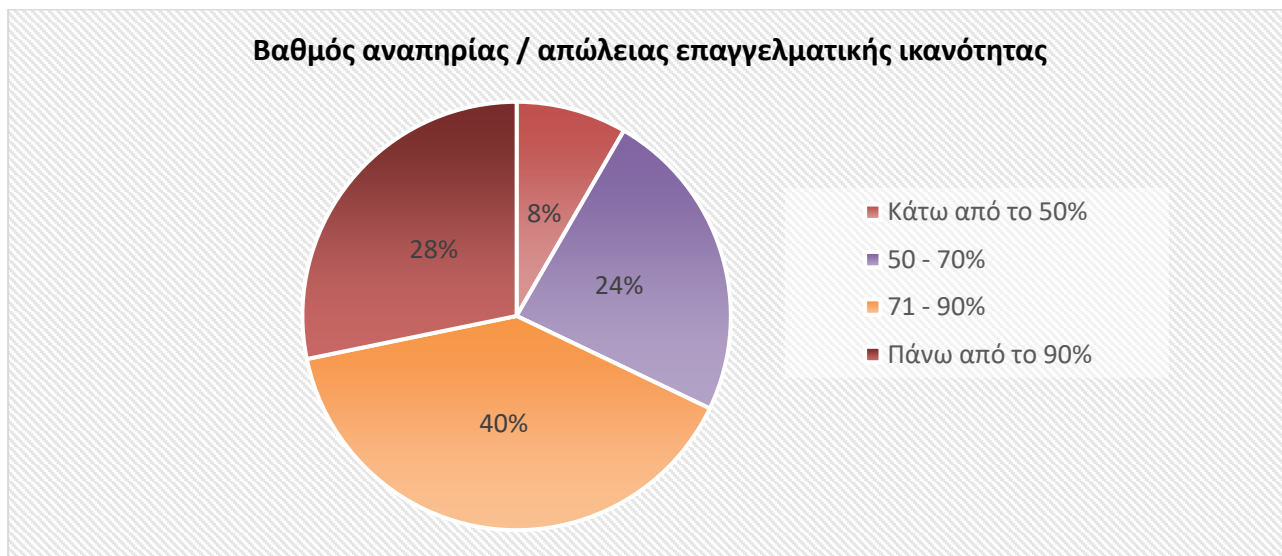
Πίνακας 4. Κατάσταση περιορισμού / αναπηρίας πληθυσμού 20-64 ετων ανά κατάσταση απασχόλησης

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	ΣΟΒΑΡΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΜΕΤΡΙΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΚΑΝΕΝΑΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	87.071 (24,20%)	228.089 (43,00%)	3.148.347 (57,60%)	3.463.507 (54,50%)
ΑΝΕΡΓΟΙ	55.188 (15,40%)	94.413 (17,80%)	1.026.783 (18,80%)	1.176.384 (18,50%)
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ	92.238 (25,70%)	106.608 (20,10%)	412.997 (7,60%)	611.843 (9,60%)
ΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ	124.747 (34,70%)	101.036 (19,10%)	880.410 (16,10%)	1.106.193 (17,40%)
ΣΥΝΟΛΟ	359.244 (100,0%)	530.146 (100,0%)	5.468.537 (100,0%)	6.357.927 (100,0%)

2.2.2 Πληθυσμιακά Στοιχεία Βουλγαρία

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του έτους **2011**⁷ στην **Βουλγαρία**, το ποσοστό των ατόμων με περιορισμό δραστηριότητας/αναπηρία ανέρχεται σε **6%**, του πληθυσμού, ηλικίας **15 ετών και άνω**, ενώ τα άτομα ηλικίας **κάτω των 15 ετών** που αντιμετωπίζουν κάποια μορφής αναπηρία / περιορισμό δραστηριότητας ανέρχονται σε **0,12%**

⁷ NSI Βουλγαρία, 2011

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: NSI Βουλγαρία, 2011

Γράφημα 4: Ποσοστό Ατόμων με Αναπηρία βάση του βαθμού Αναπηρίας/απώλειας επαγγελματικής Ικανότητας

Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού είναι μια δειγματοληπτική στατιστική έρευνα που διεξάγεται στα νοικοκυριά. Ο κύριος στόχος της μελέτης είναι να παρέχει στοιχεία για την οικονομική δραστηριότητα των πληθυσμού 15 ετών και άνω και τα κύρια χαρακτηριστικά των απασχολούμενων και ανέργων και των ατόμων εκτός του εργατικού δυναμικού στη Βουλγαρία.

Το 2011, μια πρόσθετη Ενότητα "Απασχόληση των Ατόμων με Αναπηρίες" περιλήφθηκε στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Στις έρευνες εργατικού δυναμικού χρησιμοποιούνται ταξινομήσεις εναρμονισμένες με τις ισχύουσες διεθνείς ταξινομήσεις για οικονομικές δραστηριότητες, επαγγέλματα, ολοκληρωμένα επίπεδα εκπαίδευσης και άλλα. Οι κύριες ταξινομήσεις είναι:

- Διεθνής Τυποποιημένη Ταξινόμηση Εκπαίδευσης (ISCED 1997)
- Ταξινόμηση οικονομικών δραστηριοτήτων (NACE.BG - 2008)
- Εθνική ταξινόμηση επαγγελμάτων και θέσεων - 2005 - συμβατή με τη διεθνή τυποποιημένη ταξινόμηση επαγγελμάτων ISCO'88 - έως το 2010
- Εθνική κατάταξη επαγγελμάτων και θέσεων - 2011 - συμβατή με τη Διεθνή Τυποποιημένη Ταξινόμηση Επαγγελμάτων ISCO'08 - από 01.01.2011
- Διεθνή κατάταξη του καθεστώτος απασχόλησης (ICSE-93)
- Ταξινόμηση των εδαφικών μονάδων για στατιστικούς σκοπούς στη Βουλγαρία (NUTS)

Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού καλύπτει άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω που ζουν σε συνηθισμένα νοικοκυριά. Η πρόσθετη ενότητα "Απασχόληση ατόμων με ειδικές ανάγκες" καλύπτει άτομα ηλικίας 15-64 ετών.

Τα αποτελέσματα της πρόσθετης ενότητας «Απασχόληση των Ατόμων με Αναπηρίες» επιτρέπουν την αξιολόγηση:

- του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας και δυσκολίες στην καθημερινή τους δραστηριότητα (δυσκολία στην παρακολούθηση, στην ακοή, στο βάδισμα κ.λπ.).
- του αριθμού των ατόμων με περιορισμούς εργασίας που προκαλούνται από προβλήματα υγείας / δυσκολίες στις καθημερινές δραστηριότητες.
- την ανάγκη ή τη χρήση ειδικής βοήθειας από άτομα με προβλήματα υγείας / δυσκολίες στην πραγματοποίηση καθημερινών δραστηριοτήτων.
- την ύπαρξη περιορισμών εργασίας για άλλους λόγους (οικογενειακές ευθύνες, έλλειψη προσόντων / εμπειρία, έλλειψη μεταφοράς κ.λπ.).

Πίνακες Δεδομένων⁸:

Πίνακας 5: Άτομα ηλικίας 15 - 64 ετών με τουλάχιστον ένα διαρκές πρόβλημα υγείας ή ασθένειες ανά ηλικία, φύλο και οικονομική δραστηριότητα το 2011

(Χιλιάδες)			
Ηλικιακή	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
οικονομική δραστηριότητα			
Σύνολο	878.3	394.8	483,5
Ανά ηλικία			
15-24	22.7	12	10.8
25-34	49.3	23.2	26.1
35-44	134,0	63.2	70.9
45-54	242.3	113.7	128.6
55-64	429.9	182.8	247.2
Ανά οικονομική δραστηριότητα			
Απασχολημένος	368,6	173.5	195.1
από αυτές ανά οικονομικούς τομείς:			
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	29.8	18.4	11.5
Βιομηχανία	118.3	69.2	49.1
Υπηρεσιών	220.5	86	134.5
Άνεργοι	58.9	31.5	27.4
Άτομα εκτός του εργατικού δυναμικού	450.8	189,7	261.1

⁸ <http://www.nsi.bg/bg/node/4024>

Πίνακας 6: Άτομα ηλικίας 15 - 64 ετων με τουλάχιστον ένα διαρκές πρόβλημα υγείας ή ασθένειας ανά φύλο το 2011

Τύπος προβλήματος υγείας	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Σύνολο	878.3	394.8	483,5
Προβλήματα στα χέρια (συμπεριλαμβανομένης της αρθρίτιδας ή των ρευματισμών)	85.9	35.4	50.5
Προβλήματα στα πόδια (συμπεριλαμβανομένης της αρθρίτιδας ή των ρευματισμών)	93.4	44.3	49.1
Προβλήματα στην πλάτη ή στο λαιμό (συμπεριλαμβανομένης της αρθρίτιδας ή των ρευματισμών)	71.1	31.2	39.9
Ογκολογική Νόσος	19.7	-5	14.7
Δερματικά προβλήματα (συμπεριλαμβανομένων αλλεργικών αντιδράσεων)	12	-4.4	7.5
Προβλήματα με την καρδιά, την αρτηριακή πίεση ή την κυκλοφορία του αίματος	346.4	161.2	185.2
Προβλήματα στο στήθος ή προβλήματα αναπνοής (συμπεριλαμβανομένου του άσθματος και της βρογχίτιδας)	25.1	13	12.1
Προβλήματα με το στομάχι, το ήπαρ, τα νεφρά ή την πέψη	63.8	34.2	29.6
Διαβήτης	31.9	13.2	18.8
Επιληψία	9.2	-5.4	-3.8
Σοβαρός πονοκέφαλος, ημικρανία	41	9.3	31.7
Ψυχικά, νευρικά ή συναισθηματικά προβλήματα	49.1	23.1	26.1
Άλλα μακροπρόθεσμα προβλήματα υγείας	29.7	15.1	14.6

() - Λόγω του μικρού μεγέθους του δείγματος, τα δεδομένα που περικλείονται σε παρενθέσεις δεν είναι αρκετά ακριβή

Πίνακας 7: Άτομα ηλικίας 15 - 64 ετων με τουλάχιστον μία μόνιμη δυσκολία στις καθημερινές δραστηριότητες ανά ηλικία, φύλο και οικονομική δραστηριότητα το 2011

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Σύνολο	483.3	210,0	273.3
Ανά ηλικία			
15-24	14	7.2	6.8
25-34	27.9	13.5	14.4
35-44	66.4	33.4	33
45-54	127	54.2	72.8
55-64	248,0	101.7	146.3
Ανά οικονομική δραστηριότητα			
Απασχολημένος	151.3	66.1	85.2
από αυτές ανά οικονομικούς τομείς:			
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	12.2	7.1	-5.1
Βιομηχανία	51.3	29.7	21.6
Υπηρεσιών	87.8	29.3	58.5
Άνεργοι	26.2	12.8	13.4
Άτομα εκτός του εργατικού δυναμικού	305.8	131.2	174.7

2.3 Δείκτες κοινωνικής και πολιτιστικής συμμετοχής

Υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, οι δείκτες κοινωνικής και πολιτιστικής συμμετοχής αποκτούν πρόσθετη σημασία καθώς συνδέονται με κρίσιμες παραμέτρους της ένταξης στην κοινωνία, μιας κοινωνικής ομάδας που αντιμετωπίζει πολλαπλό κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού. Ως εκ τούτου, αυτά τα κριτήρια συμμετοχής αποτελούν δείκτες παρακολούθησης:

- της εφαρμογής των απαιτήσεων/επιταγών του άρθρου 21, παρ. 6 του Συντάγματος της χώρας, σύμφωνα με το οποίο: «Τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν (...) τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας»,

- της εφαρμογής των γενικών αρχών της Σύμβασης, και ειδικότερα του δικαιώματος για πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή και ένταξη στην κοινωνία και
- των ειδικών άρθρων που κατοχυρώνουν τα δικαιώματα συμμετοχής στην πολιτιστική και πολιτική ζωή.

Σύμφωνα με την απόφαση (2017/864) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με την οποία ανακηρύσσεται το 2018 ως έτος πολιτιστικής κληρονομιάς, «η προώθηση λύσεων που θα καταστήσουν την πολιτιστική κληρονομιά προσιτή σε όλους, μεταξύ άλλων και μέσω ψηφιακών μέσων, με την εξάλειψη των κοινωνικών, πολιτιστικών και υλικών φραγμών, λαμβανομένων υπόψη των ανθρώπων με αναπηρίες» αποτελεί βασικό στόχο της Ευρώπης για το 2018.

Επιπρόσθετα, η βελτίωση της πρόσβασης στα πολιτιστικά και δημιουργικά έργα συμπεριλαμβάνεται στους στόχους του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (2014-2020). Σε αυτή τη συγκυρία, η ελληνική Πολιτεία καλείται να λάβει όλα τα αναγκαία και απαραίτητα μέτρα ώστε να καταστεί εφικτή η ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στη πολιτιστική, κοινωνική και πολιτική ζωή, η οποία άλλωστε επιτάσσεται από το ελληνικό Σύνταγμα και από τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.

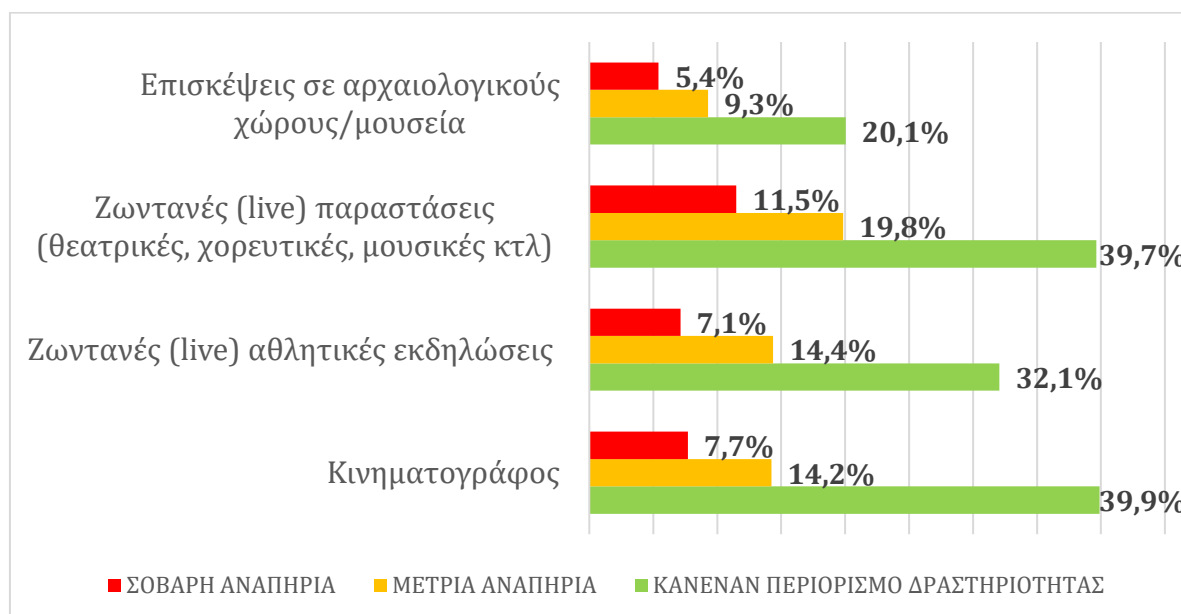
Έχοντας ως δεδομένη την ιδιαίτερα χαμηλή συμμετοχή του γενικού πληθυσμού της χώρας σε πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις, εξετάζουμε στη συνέχεια αναλυτικά τους σχετικούς δείκτες στην Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψη τη κατάσταση της αναπηρίας.

Στο Γράφημα 5 φαίνεται ότι, τα ποσοστά συμμετοχής σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ του πληθυσμού ατόμων με αναπηρία και του πληθυσμού των ατόμων χωρίς περιορισμούς σε καθημερινές δραστηριότητες.

- Στο πληθυσμό με σοβαρή αναπηρία, έχουν επισκεφτεί κάποιον αρχαιολογικό χώρο ή μουσείο - έστω μια φορά σε διάστημα 12 μηνών- μόνο το 5,4% (έναντι του 20,1% των ατόμων χωρίς περιορισμό δραστηριότητας).
- Ζωντανές παραστάσεις (θεατρικές , μουσικές κ.α.), έχει παρακολουθήσει το 11,5% των ατόμων με σοβαρή αναπηρία, και το 40% των ατόμων χωρίς κανέναν περιορισμό δραστηριότητας.
- Ιδιαίτερα μικρό, της τάξεως του 7%, είναι το ποσοστό των ατόμων με σοβαρή αναπηρία που έχει παρακολουθήσει έστω μια φορά τους τελευταίους δώδεκα μήνες κάποια ζωντανή αθλητική εκδήλωση (Πληθυσμός χωρίς περιορισμούς: 32,1%).

- Παρομοίως, μόνο το 7,7% του πληθυσμού με σοβαρή αναπηρία έχει παρακολουθήσει κινηματογράφο, ενώ στα άτομα χωρίς αναπηρία το ποσοστό συμμετοχής ανέρχεται στο 40%.

Γίνεται δηλαδή φανερό ότι στην Ελλάδα, τα πρόσθετα εμπόδια αναφορικά με την πρόσβαση στα αγαθά του πολιτισμού και της ψυχαγωγίας περιορίζουν δραματικά το ήδη χαμηλό ποσοστό συμμετοχής, και τα άτομα με αναπηρία είναι στην συντριπτική πλειονότητά τους αποκλεισμένα από τη πολιτιστική και αθλητική ζωή της χώρας.

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης 2015 / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας-Ε.Σ.Α.μεΑ.

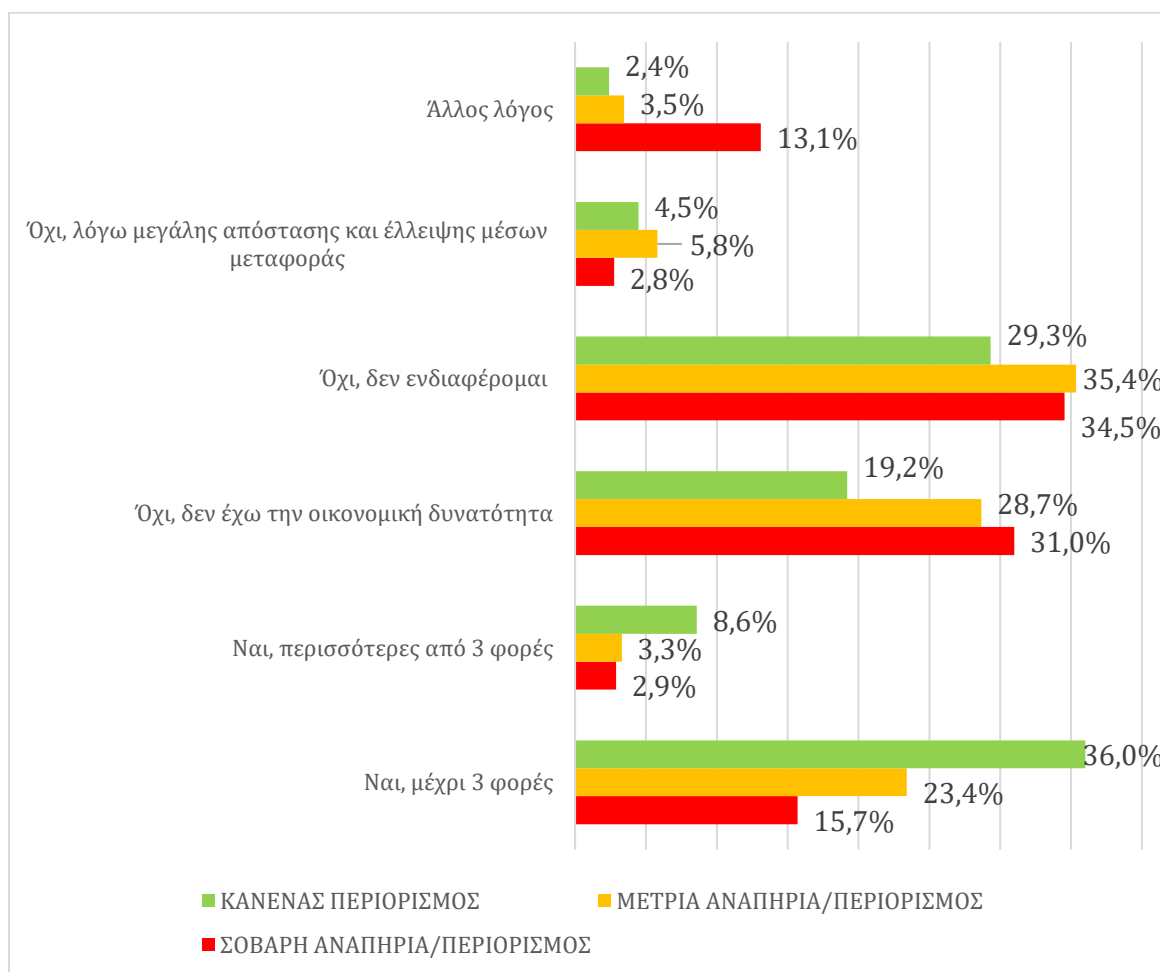
Γράφημα 5: Συμμετοχή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες τους τελευταίους 12 μήνες (τουλάχιστον 1 φορά) στον πληθυσμό 16 ετών και άνω

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε όλες τις μεταβλητές που εξετάστηκαν, καθώς και σε όλες τις κατηγορίες του πληθυσμού με και χωρίς αναπηρία, ο «λόγος μη συμμετοχής» που εμφανίζεται με την υψηλότερη συχνότητα αναφοράς είναι η έλλειψη ενδιαφέροντος, ενώ ως δεύτερος λόγος προκρίνεται η οικονομική αδυναμία.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι σχεδόν οι μισοί πολίτες δεν έχουν επισκεφτεί μουσεία ή/και αρχαιολογικούς χώρους λόγω «έλλειψης ενδιαφέροντος», με τον πληθυσμό των ατόμων χωρίς περιορισμό δραστηριότητας να δηλώνει «έλλειψη ενδιαφέροντος» σε μεγαλύτερο συγκριτικά ποσοστό (52,8% έναντι του 45,9% των ατόμων με σοβαρή αναπηρία).

Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι στα άτομα με σοβαρή αναπηρία είναι μεγαλύτερα τα ποσοστά όσων αναφέρουν την ύπαρξη «άλλων λόγων» ως την αιτία που δεν συμμετέχουν σε πολιτιστικές δραστηριότητες, λόγοι που προφανώς περιλαμβάνουν και τα εμπόδια προσβασιμότητας που αντιμετωπίζουν.

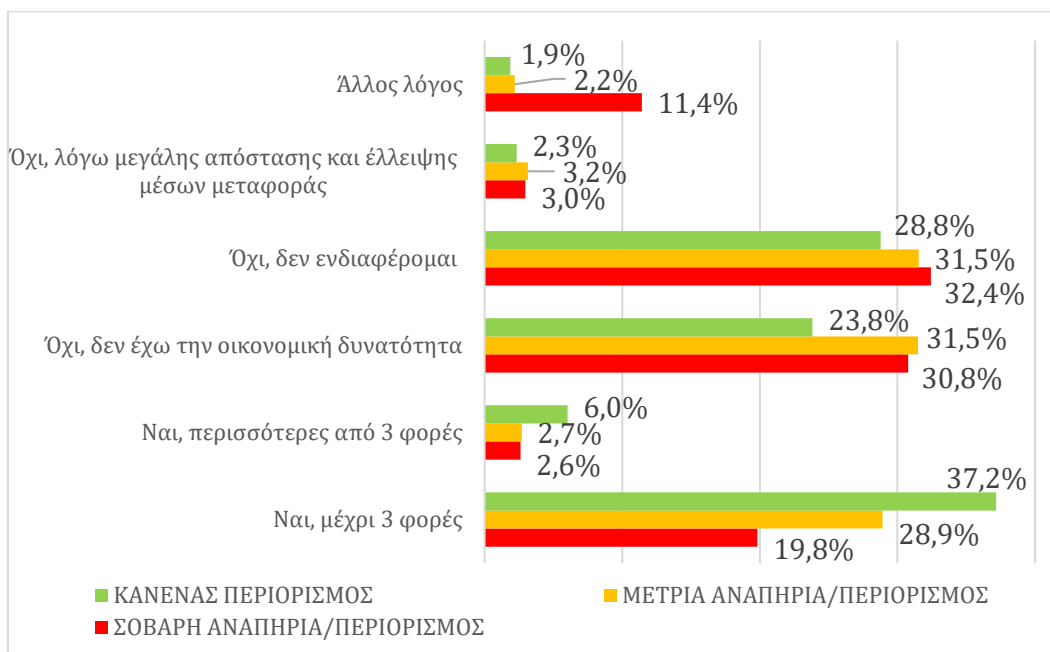
Στη συνέχεια ακολουθούν τα γραφήματα που απεικονίζουν αναλυτικά τις απαντήσεις στις 4 κατηγορίες δραστηριοτήτων ανά κατάσταση αναπηρίας στις ηλικίες από 16 έως 64 ετών.

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης 2015 / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:

Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας-Ε.Σ.Α.μεΑ.

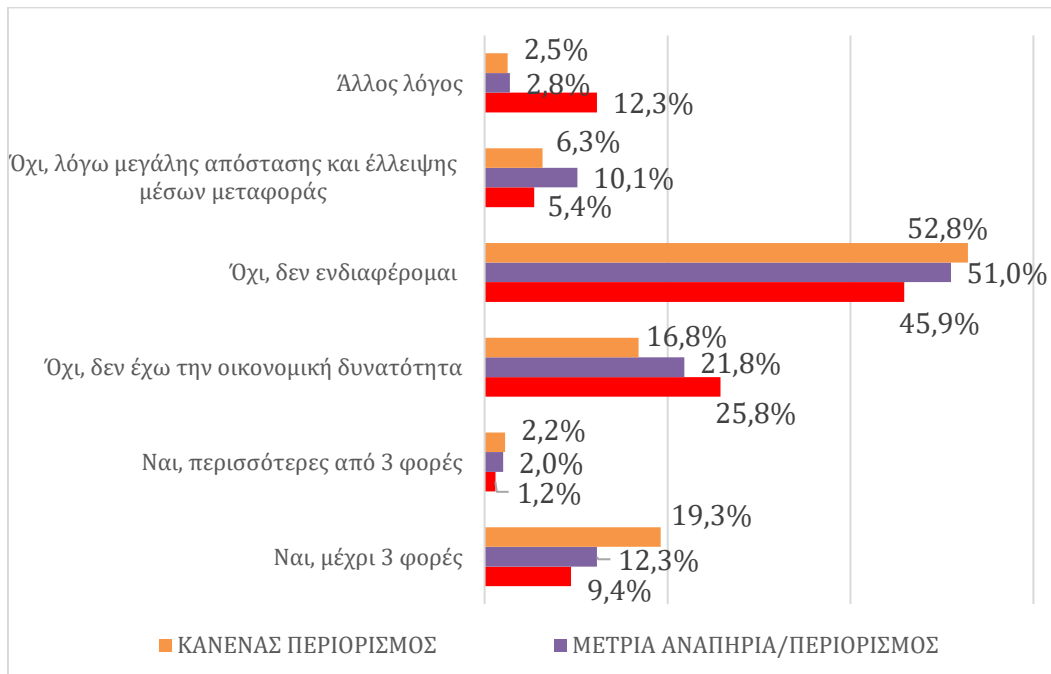
Γράφημα 6: Παρακολούθηση κινηματογράφου τους τελευταίους 12 μήνες (16-64 ετών)

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης 2015 / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:

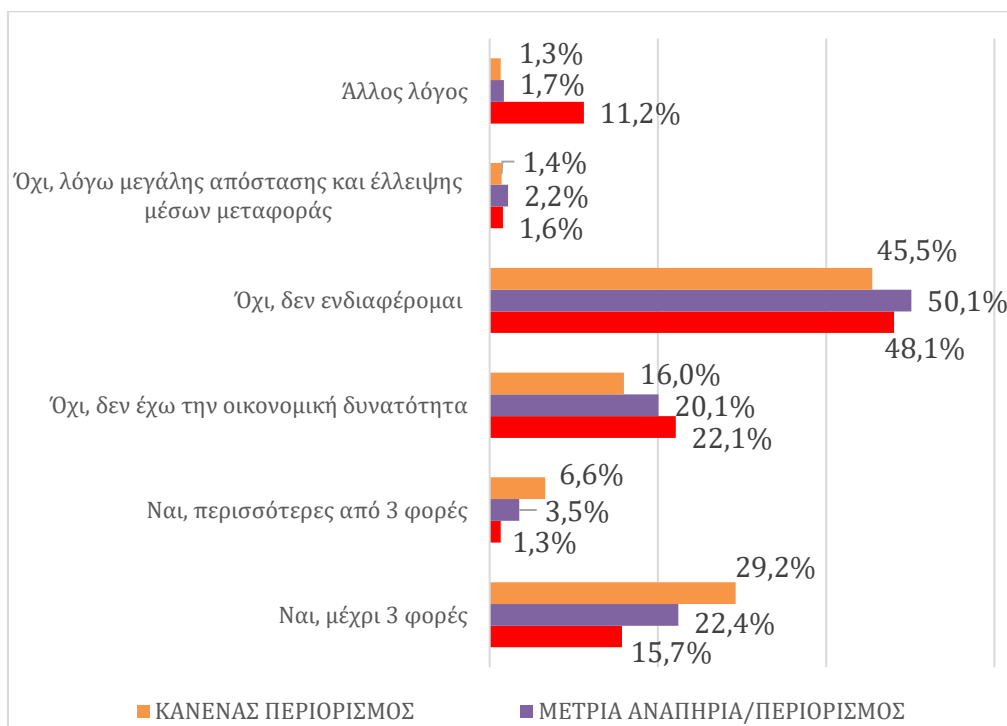
Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας-Ε.Σ.Α.μεΑ.

Γράφημα 7: Παρακολούθηση ζωντανών παραστάσεων τους τελευταίους 12 μήνες (16-64 ετων)

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης 2015 / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:
 Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας-Ε.Σ.Α.μεΑ.

Γράφημα 8: Επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους/μουσεία τους τελευταίους 12 μήνες (16-64 ετών)

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης 2015 / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:

Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας-Ε.Σ.Α.μεΑ.

Γράφημα 9: Παρακολούθηση αθλητικών εκδηλώσεων τους τελευταίους 12 μήνες (16-64 ετών)

3. Περιγραφή της προσβασιμότητας με βάση τον ορισμό της και η σημασία αυτής για τον πληθυσμό των ΑμΕΑ

Ο σκοπός της περιγραφής της προσβασιμότητας είναι η κατανόηση της ικανότητας των ΑμΕΑ να επισκεφθούν και να δεχθούν υπηρεσίες αναψυχής σε μια περιοχή.

Η προσβασιμότητα των ΑμΕΑ έχει συγκεκριμένο ορισμό και δεν περιορίζεται στη δυνατότητα εισόδου σε κάποιο χώρο, αυτή η διαφορά όταν αποτυπώνεται βελτιώνει την οπτική αντιμετώπισης του ζητήματος της πρόσβασης των ΑμΕΑ.

3.1 Ορισμός προσβασιμότητας

«Προσβάσιμος Τουρισμός» είναι ο τουρισμός που είναι προσβάσιμος σε όλα τα άτομα ανεξαρτήτως αναπηρίας ή ειδικών αναγκών, έτσι ώστε να μπορούν αυτόνομα, με ασφάλεια και με άνεση να προσεγγίσουν και να χρησιμοποιήσουν τις υποδομές και τις υπηρεσίες και τα αγαθά που διατίθενται στο περιβάλλον που επισκέπτονται.

Ο όρος προσβασιμότητα δεν αποτελεί έννοια αφηρημένη. Αναφέρεται «στο δομημένο ή/ και εικονικό περιβάλλον μας και στα αποτελέσματα των παρεμβάσεων του ανθρώπου τόσο στο φυσικό όσο και στο εικονικό περιβάλλον». Κατά συνέπεια ο όρος προσβασιμότητα περιλαμβάνει το σύνολο των κατασκευών και υποδομών όπως και τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) (τις ηλεκτρονικές συσκευές, εξοπλισμούς δηλ. πλατφόρμες πρόσβασης, περιβαλλοντικούς ελεγκτές, αυτόματες συσκευές πώλησης προϊόντων, συναγερμούς κ.α.).

Η προσβασιμότητα δεν αφορά μόνο τα άτομα με αναπηρία (ΑμΕΑ) αλλά και άλλες κατηγορίες πληθυσμού, όπως:

- Τα άτομα της τρίτης ηλικίας που αποτελούν το 20% του ευρωπαϊκού πληθυσμού σήμερα και περίπου το 30% του πληθυσμού το 2050
- Προσωρινά τραυματίες, άτομα με αρθρίτιδα, άσθμα, καρδιακές παθήσεις, άτομα ασυνήθων διαστάσεων, γυναίκες σε εγκυμοσύνη, γονείς με παιδιά σε παιδικά καρότσια, εθισμένους σε ουσίες, άτομα σε πανικό ή σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης, μεταφορείς ανάγκης, μεταφορείς ογκωδών αντικειμένων, ξένους σε κάποιο περιβάλλον (π.χ. τουρίστες) κτλ.

Η προσβασιμότητα επιτρέπει:

- την αυτόνομη διακίνηση και

- τη χρήση των διαθέσιμων υποδομών, υπηρεσιών, αγαθών και πληροφοριών από κάθε χρήστη ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, αναπηρίας και εθνικής προέλευσης κτλ. με άνεση, ασφάλεια και κατά τρόπο απόλυτα αβλαβή για την υγεία του.

Ταυτόχρονα, η έλλειψη προσβασιμότητας επηρεάζει όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής. Στην περίπτωση των αναπήρων, η ύπαρξη εμποδίων (αρχιτεκτονικών και ψηφιακών) επηρεάζει και καθορίζει σοβαρά την ποιότητα ζωής τους. Καθιστά τα άτομα με αναπηρία αποκλεισμένα, εξαρτημένα και αποκομμένα από μια σειρά δραστηριοτήτων και ρόλων (σπουδαστή, εργαζόμενο, πολίτη, καταναλωτή κτλ.). Η δυνατότητα συμμετοχής όλων των μελών μιας κοινωνίας στις διάφορες κοινωνικές δραστηριότητες θεωρείται αυτονόητο δικαίωμα του ανθρώπου. Εντούτοις, εμποδίζεται σοβαρά από την κοινωνική οργάνωση και το σχεδιασμό του αστικού, φυσικού χώρου αλλά και του εικονικού, στη διαμόρφωση των οποίων φαίνεται να αγνοείται αυτή η αυτονόητη αρχή.

Ένας διαμορφωμένος τεχνητά χώρος (το κτισμένο περιβάλλον) μπορεί να περιορίσει ή να εντείνει το βαθμό της φυσικής αναπηρίας ενός ατόμου. Για παράδειγμα, η φυσική αναπηρία δεν εμποδίζει έναν κουτσό να κολυμπά, αντίθετα μέσα στο νερό το συγκεκριμένο μειονέκτημα δεν υφίσταται. Το νερό (περιβάλλον) για το χρονικό διάστημα που κρατά η κολύμβηση αναστέλλει, έστω και στιγμιαία, τη μειονεκτικότητα του συγκεκριμένου ατόμου με την προϋπόθεση ότι η οργάνωση και ο σχεδιασμός του χώρου δεν επιβάλλει τον αποκλεισμό του.

Ταυτόχρονα, η παροχή Υποστηρικτικής Τεχνολογίας και η προώθηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας για τα άτομα με αναπηρία μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τις δυνατότητες των ατόμων αυτών. Μπορεί να τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν τον αποκλεισμό που υφίστανται λόγω του ψηφιακού χάσματος¹⁰⁶ και να υπερπηδήσουν φραγμούς και δυσκολίες που προκύπτουν από την αναπηρία τους

Στο άρθρο 9 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, τα κράτη – μέλη του ΟΗΕ παραινούνται να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν στα ΑμΕΑ πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στο φυσικό περιβάλλον, στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στην ενημέρωση και επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένων τεχνολογιών και συστημάτων πληροφοριών, και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, σε αστικές και αγροτικές περιοχές. Επομένως, η προσβασιμότητα δεν νοείται μόνο ως διεύρυνση της χρηστικής δυνατότητας συγκεκριμένων δομημένων (δημόσιων ή όχι) χώρων, δε νοείται μόνο ως παράμετρος κατασκευαστικής αρτιότητας ενός κτηρίου ως προς τα δομικά του στοιχεία, ούτε ως δυνατότητα μετακίνησης μόνο.

Πιο συγκεκριμένα, με τον όρο προσβασιμότητα εννοούμε τη δυνατότητα προσέγγισης και χρήσης των χώρων, είτε πρόκειται για υπαίθριους χώρους είτε για κτίρια και είναι αυτή η συνιστώσα που καθορίζει το βαθμό συμμετοχής των πολιτών στην κοινωνική ζωή.

Μια μεγάλη κατηγορία πολιτών που χαρακτηρίζεται ως «εμποδιζόμενα άτομα» στην οποία περιλαμβάνονται και τα άτομα με αναπηρία, αντιμετωπίζει δυσχέρειες στην αυτόνομη διαβίωση και διακίνηση εξ αιτίας του λανθασμένου ή παρωχημένου σχεδιασμού των κτιρίων, των μέσων μαζικής μεταφοράς, της εργονομίας των εγκαταστάσεων και της διαμόρφωσης των κοινοχρήστων και κοινωφελών χώρων.

Ποσοστό 10% έως 12% του πληθυσμού της χώρας είναι άτομα με αναπηρία (ΑμΕΑ), ενώ στα εμποδιζόμενα αντιστοιχεί ένα ποσοστό περίπου 50%, δηλαδή ένας στους δύο πολίτες δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει την αστική υποδομή, με αποτέλεσμα την περιθωριοποίησή του. Η άρση της ανισότητας αυτής επιτυγχάνεται όταν στον σχεδιασμό του δομημένου περιβάλλοντος και στην πληροφόρηση, προβλέπεται και η ενσωμάτωση της πρόσβασης⁹.

Η πρόσβαση αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό του δομημένου περιβάλλοντος. Χάρη στην ιδιότητα αυτή οι άνθρωποι μπορούν να έχουν πρόσβαση, και επομένως να χρησιμοποιούν, κτίρια και χώρους και τους δίνεται η δυνατότητα να συμμετέχουν στις κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες για τις οποίες προορίζεται το δομημένο περιβάλλον.

Η ύπαρξη ή η διασφάλιση πρόσβασης για τα Άτομα με Αναπηρία, επιτρέπει σε όλους τους πολίτες να κινούνται σε ένα περιβάλλον περισσότερο ασφαλές, περισσότερο φιλικό. Στην επιτυχή εφαρμογή των κανόνων και προδιαγραφών, συμβάλει και η κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων κάθε είδους αναπηρίας όπως:

- Τα τυφλά άτομα διευκολύνονται στην κίνηση όταν δεν υπάρχει ηχητική σύγχυση, υπάρχει υποβοήθηση στην αντίληψη του χώρου – μέσω της διαφοροποίησης αυτού κατασκευαστικά, ή με ήχους, ή με μυρωδιές – κυρίως όμως να μην υπάρχουν σε μια γνωστή διαδρομή αλλαγές στη διάταξη του εξοπλισμού του χώρου, ή μη σημεινόμενα εμπόδια. Τα τυφλά άτομα μπορούν να «δουν» με τον ήχο, την αφή, την όσφρηση, την ακοή. Μπορούν θαυμάσια να αντιληφθούν έναν χώρο και να βοηθηθούν στην αντίληψη του εξοπλισμού και της επίπλωσής του, με μια σωστή περιγραφή, ηχητική διαφοροποίηση και κυρίως βέβαια με την αφή και το λευκό μπαστούνι.

⁹ http://library.tee.gr/digital/kma/kma_m1533/kma_m1533_polyhroniou.pdf

- Τα άτομα με μειωμένη όραση θέλουν έντονο φωτισμό και τονικές ή χρωματικές αντιθέσεις των διαφόρων στοιχείων που συνθέτουν τον χώρο. Επίσης δεν πρέπει να υπάρχουν ανακλάσεις, απότομη μετάβαση από σκοτεινούς σε φωτεινούς χώρους και το αντίστροφο, λάθος τοποθετημένοι καθρέπτες ή μη σημαινόμενα ή μη προστατευόμενα υαλοστάσια.
- Τα κωφά άτομα επίσης έχουν απαίτηση για έντονο φωτισμό προκειμένου να «βλέπουν» τη νοηματική γλώσσα ή τα χείλη του συνομιλητή τους, πρέπει να αποφεύγουμε σκηνογραφικού τύπου φωτισμούς στα κτίριά μας και σκοτεινές περιοχές.
- Τα άτομα με κινητική αναπηρία, και αυτά που είναι περιπατητικοί ανάπηροι και αυτά που είναι χρήστες αμαξιδίων απαιτούν για την κίνησή τους χαμηλό επίπεδο φυσικής προσπάθειας, ικανοποιητικό χώρο και διαδρομές ελεύθερες εμποδίων. Οι περιπατητικοί ανάπηροι έχουν συχνά διαφορετικές δυνατότητες και απαιτήσεις από τα άτομα σε αμαξίδια – μπορούν να χρησιμοποιήσουν μία (σωστά κατασκευασμένη) κλίμακα αλλά δεν μπορούν να διανύσουν έστω και μικρές αποστάσεις. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι όταν σχεδιάζουμε μια υποδομή – μια εξυπηρέτηση, αυτή πρέπει να είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί και από καθήμενους ή κοντούς επισκέπτες.
- Τα άτομα με γνωστικές δυσλειτουργίες και δυσκολίες αντίληψης (στα οποία ανήκουν τα άτομα με διαταραχές μνήμης, με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής, με μαθησιακές δυσκολίες, με ψυχολογικά προβλήματα, με προβλήματα προσανατολισμού, με νοητική ανεπάρκεια, τα άτομα με κάποιες μορφές αυτισμού αλλά και οι μετανάστες, οι αναλφάβητοι, τα άτομα εξαρτημένα από ουσίες κ.ά.), διευκολύνονται στην κίνηση και κατανόηση του χώρου από την απλή σχεδίαση αυτού, την καλή σήμανση και την φιλική και ευγενή συμπεριφορά του προσωπικού του κτιρίου ή χώρου.

3.2 Νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα για τα ΑμΕΑ

Το άρθρο 26 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) «αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία τους, την κοινωνική και επαγγελματική τους ένταξη και την συμμετοχή τους στον κοινοτικό βίο»

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την δημοσία υγεία (2011), τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες θα πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα με όλους τους πολίτες της Ευρώπης. Για να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν τα δικαιώματα αυτά, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρώτα αναγνωρίζει τα προβλήματα που

αντιμετωπίζει αυτή η κοινωνική ομάδα. Παρόλο που τους αναγνωρίζεται το δικαίωμα αυτό, η συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα αντιμετωπίζει δυσκολίες σε διάφορους τομείς της καθημερινότητας, όπως αυτοί αναφέρονται στις ίσες ευκαιρίες για εκπαίδευση, απασχόληση, ψυχαγωγία, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, κοινωνική συμμετοχή.

Βασικός στόχος θα πρέπει να είναι τα άτομα αυτά να μπορούν να ανταποκρίνονται στο ρόλο και τις υποχρεώσεις τους ως πολίτες, να έχουν τις ίδιες δυνατότητες επιλογής και να ρυθμίζουν τη ζωή τους, όπως τα άτομα χωρίς αναπηρία. «Οι σχετικές δράσεις πρέπει να στοχεύουν στη διασφάλιση της προσβασιμότητας και της κοινωνικής ένταξης επί ίσοις όροις με τους άλλους»¹⁰.

Στατιστικά, τα άτομα με αναπηρία υπερβαίνουν το 15% στην Ευρώπη. Θεωρούμε πως όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη και σε άλλους κοινωνικούς τίτλους. Οι ίσες ευκαιρίες είναι η αρχή της ισότητας, οι οποίες ενθαρρύνουν τα άτομα για την ενεργή συμμετοχή τους, καθώς επίσης και στην εξάλειψη των διακρίσεων και στην αλλαγή των κοινωνικών στάσεων απέναντι στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Σχετικά με τη σχετική αναδιάρθρωση, η Ελλάδα ανέπτυξε σημαντικές πρωτοβουλίες ως προς την αναμόρφωση του **τομέα της Κοινωνικής Πρόνοιας**, της Κοινωνικής Ασφάλισης και της υγείας. Στον τομέα της Κοινωνικής Πρόνοιας, η Ελλάδα με το νόμο 2646/1998 «για την οργάνωση και λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας» επιδίωξε τη συγχώνευση κάποιων φορέων Κοινωνικής Πρόνοιας, οι οποίοι θεσμοθέτησαν κάποια προγράμματα. Τα προγράμματα αυτά απευθύνονται στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, στα ηλικιωμένα άτομα, στην οικογένεια και στο παιδί, όπως επίσης και στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και αναφέρονται στο Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας και την κατ' οίκον Κοινωνική Φροντίδα. Το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας παρέχει υπηρεσίες σε άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και η βοήθεια αυτή περιλαμβάνει συμβουλευτική υποστήριξη, προσωρινή παροχή στέγης, διατροφής, ένδυσης. Η κατ' οίκον Κοινωνική Φροντίδα απευθύνεται σε άτομα, όπως αυτά είναι τα ηλικιωμένα ή τα ανάπηρα άτομα, τα οποία χρήζουν ειδικής βοήθειας εφόσον δεν είναι σε θέση να μετακινηθούν¹¹.

Τα άτομα με αναπηρία 67% και άνω ανεξαρτήτως εισοδήματος, και τα προστατευόμενα μέλη τους μπορούν να χρησιμοποιήσουν δελτία του Προγράμματος «Τουρισμός για όλους» κάθε χρόνο σε ένα μόνο από τα υπο-προγράμματα του Προγράμματος και πάντα εφόσον δεν δικαιούται δελτία Κοινωνικού Τουρισμού από τον Οργανισμό Αγροτικής Εστίας ή από τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας

¹⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011

¹¹ Σταθόπουλος, 2005

Στην περίπτωση που είναι μεμονωμένα άτομα, χωρίς δηλαδή οικογένεια, τότε δικαιούνται δελτίο για το συνοδό τους. Η επιλογή του συνοδού γίνεται χωρίς κανένα περιορισμό ή ιδιαίτερη προϋπόθεση και η χορήγηση του δελτίου γίνεται με μόνο δικαιολογητικό το φωτοαντίγραφο της αστυνομικής του ταυτότητας. Τα άτομα με αναπηρία 67% και άνω, των οποίων οι σύζυγοι είναι ήδη δικαιούχοι του προγράμματος, δεν δικαιούνται συνοδό, εφόσον βέβαια δεν είναι και αυτοί άτομα με αναπηρία. Στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότερα του ενός άτομα στην οικογένεια με αναπηρία 67% και άνω, δικαιούνται ξεχωριστό συνοδό για τον καθένα από τους δικαιούχους.

Η Κάρτα Πολιτισμού χορηγείται από το Υπουργείο Πολιτισμού στα πλαίσια του προγράμματος «Πολιτισμός για Όλους - Κάρτα Πολιτισμού», το οποίο στοχεύει να διευκολύνει την πρόσβαση ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων στο πολιτιστικό γίνεσθαι της χώρας. Ξεκίνησε να λειτουργεί πιλοτικά στη Θεσσαλονίκη από 1.7.2003 και επεκτάθηκε σε ολόκληρη τη χώρα. Η Κάρτα πολιτισμού διατίθεται δωρεάν στα άτομα που την δικαιούνται και προσφέρεται για την έκπτωση για αγορές βιβλίων (σε συνεργασία με την ομοσπονδία και τους συλλόγους εκδοτών και βιβλιοπωλών), για χαμηλότερο εισιτήριο ή δωρεάν είσοδος σε κινηματογράφους, για χαμηλότερο εισιτήριο ή δωρεάν είσοδος σε θέατρα, για χαμηλότερο εισιτήριο ή δωρεάν είσοδος σε συναυλίες. Η ισχύς της «Κάρτας Πολιτισμού» ανανεώνεται, αυτόματα, ανά εξάμηνο και απευθύνεται σε άτομα με αναπηρία 67% και άνω (με αναπηρικό αμαξίδιο).

Επιπλέον, εκτός της Κάρτας Πολιτισμού υπάρχει και η κάρτα μετακίνησης που σχετίζεται με την μετακίνηση τους με τα αστικά και υπεραστικά λεωφορεία. Πιο συγκεκριμένα, η μετακίνησή των ατόμων που έχουν ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω είναι δωρεάν στα αστικά λεωφορεία, σε αντίθεση με τις υπεραστικές συγκοινωνίες που υπάρχει έκπτωση 50% του αντίτιμου του εισιτηρίου.

3.3 Νομικό πλαίσιο στην Βουλγαρία για τα ΑμΕΑ

Η σημερινή εθνική στρατηγική για την αναπηρία 2016-2020 αποτελεί βασικό έγγραφο πολιτικής που καθορίζει τους στόχους και τα μέτρα προτεραιότητας και στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρίες, στην πρόληψη των διακρίσεων λόγω αναπηρίας, στην εξασφάλιση της πλήρους και ενεργού συμμετοχής σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής και στην προώθηση του σεβασμού των δικαιωμάτων των ΑμΕΑ σε όλες τις πολιτικές.

Οι εθνικοί στόχοι και οι προτεραιότητες της στρατηγικής διαμορφώθηκαν σύμφωνα με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τα άτομα με αναπηρία για την περίοδο 2010 - 2020 με τίτλο «Μια ανανεωμένη δέσμευση για την Ευρώπη χωρίς φραγμούς». Η Εθνική Στρατηγική αναπτύχθηκε

επιπλέον βασισμένη στην εκπλήρωση των εθνικών δεσμεύσεων για την εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, ιδιαίτερα κατά την υλοποίηση του στρατηγικού στόχου 8. Σχέδιο Δράσης της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας για την εφαρμογή της σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (2015-2020).

Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτή την περίληψη συγκεντρώθηκαν από

- το ακαδημαϊκό δίκτυο των Ευρωπαίων Εμπειρογνομόνων Αναπηρίας (ANED) τον Απρίλιο του 2009.
- την 17η απογραφή που διεξήχθη την περίοδο 1-28 Φεβρουαρίου 2011

Οργανισμοί πολιτικής και επιβολής

Τα βασικά εθνικά όργανα που είναι υπεύθυνα για το δίκαιο και την πολιτική για την αναπηρία εφαρμογής περιλαμβάνουν:

- Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής είναι το βασικό όργανο χάραξης πολιτικής νομοθετικές πρωτοβουλίες και αρμοδιότητες επιβολής του νόμου.
- Τον Οργανισμό Κοινωνικής Πρόνοιας (Οργανισμός Κοινωνικής Βοήθειας) είναι ο εκτελεστικός οργανισμός του Μ.Β.Λ., με μεγάλο μέρος του προϋπολογισμού του για τα επιδόματα αναπηρίας
- Ο Οργανισμός για άτομα με ειδικές ανάγκες είναι ο ειδικός κυβερνητικός οργανισμός που είναι υπεύθυνος για βοηθητικών τεχνολογιών και τεχνικών βοηθημάτων, καθώς και για τη χρηματοδότηση της αναπηρίας σχέδια.
- Την Επιτροπή Καταπολέμησης των Διακρίσεων (με μια ομάδα για τη διάκριση με βάση τους λόγους της αναπηρίας)
- Τον Εθνικό Διαμεσολαβητή (επιτροπή για την καταπολέμηση των διακρίσεων)

Οργανισμοί ατόμων με ειδικές ανάγκες

Ο εθνικός οργανισμός που εκπροσωπεί τα άτομα με ειδικές ανάγκες σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Ευρωπαϊκό Φόρουμ Αναπηρίας) είναι:

- Εθνικό Συμβούλιο Οργανισμών για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες - Βουλγαρία αποτελείται από επτά εθνικά εκπροσωπούμενες ΜΚΟ για άτομα με ειδικές ανάγκες

Άλλες σημαντικές εθνικές οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες περιλαμβάνουν:

1. Ένωση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στη Βουλγαρία
2. Ένωση κωφών στη Βουλγαρία

3. Ένωση Τυφλών στη Βουλγαρία
4. Βουλγαρική Ένωση για Άτομα με Διανοητικές Αναπηρίες(BAPID)
5. Κέντρο Ψυχολογικής Έρευνας (ηγετική οργάνωση σε ένα δίκτυο οργανισμών του και για άτομα με ειδικές ανάγκες)

Εθνικό δίκαιο και στρατηγική

Χωρίς περαιτέρω δεσμεύσεις για επικύρωση, η Βουλγαρία έχει υπογράψει την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών στις 27 Σεπτεμβρίου 2007. Περισσότερο από ένα χρόνο αργότερα- Δεκέμβριο 2008) υπέγραψε και το Προαιρετικό πρωτόκολλο. Σημαντικοί εθνικοί νόμοι, πολιτικές και στρατηγικές για τα άτομα με ειδικές ανάγκες περιλαμβάνουν:

- Νόμος για την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες (BG) που τέθηκε σε ισχύ το 2005
- Νόμος περί κοινωνικής βοήθειας(1998, τελευταίες τροποποιήσεις - 1 Ιουλίου 2008) (με επιβολή κανονισμοί) (BG)
- Νόμος κατά των διακρίσεων (2004, τελευταίες τροπολογίες - 19 Δεκεμβρίου 2008) (έκδοση BG)

Έγγραφα πολιτικής (στα βουλγαρικά)¹²

- Εθνική Στρατηγική για τις Ίσες Ευκαιρίες για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (2008-2015)
- Κοινό Μνημόνιο Ενσωμάτωσης (30 Μαΐου 2006)
- Εθνικό Σχέδιο Κοινωνικής Ενσωμάτωσης

Τα ελλιπή διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι, όσον αφορά την οικονομική δραστηριότητα και τα ποσοστά απασχόλησης των ΑμΕΑ στην Βουλγαρία είναι περίπου 10 έως 14% χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ. Τα ποσοστά ανεργίας των νέων ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι πολύ χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ. Είναι, ωστόσο, πιθανό ότι πολλοί άνθρωποι με πολύπλοκες ανάγκες υποστήριξης δεν υπολογίζονται σε τέτοιες στατιστικές - θεωρούνται συνταξιούχοι λόγω της σύνταξης αναπηρίας, ανεξάρτητα από την ηλικία τους¹³.

Υπάρχει έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με τις ατομικές ενισχύσεις που παρέχονται σε άτομα με ειδικές ανάγκες, η οποία σε συνδυασμό με την έλλειψη προσβασιμότητας αποτελεί εμπόδιο στην ένταξη. Επιπλέον, οποιαδήποτε δεδομένα σχετικά με τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν

¹² <http://www.mlsp.government.bg/bg/docs/index.htm>

¹³ European Semester 2017/2018 country fiche on disability

περιλαμβάνουν τα άτομα με αναπηρία που είναι υπό κατ'οίκον περίθαλψη σε κάποιο ίδρυμα ή χώρο περίθαλψης, ο αριθμός των οποίων είναι επίσης σημαντικός και αυξάνεται. Όπως υπογραμμίζεται από την ΕΚΕ, η διαδικασία απο-ιδρυματοποίησης των ενηλίκων με αναπηρίες υστερεί.

Η επεξεργασία του Σχεδίου Δράσης για την Εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για τη Μακροχρόνια Φροντίδα έχει καθυστερήσει και δεν έχει ακόμη εγκριθεί. Οι τρέχουσες πολιτικές από-ιδρυματοποίησης - τόσο για τα παιδιά όσο και για τους ενήλικες με αναπηρίες - παρέχουν φροντίδα σε κέντρα φιλοξενίας οικογενειακού τύπου (FTAC) δηλαδή σπίτια μικρών ομάδων (SGH), τα οποία δεν αλλάζουν σημαντικά την ποιότητα ζωής που ζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Οι κάτοικοι των κέντρων φιλοξενίας (FTAC-SGH) συχνά δεν έχουν τον έλεγχο των καθημερινών δραστηριοτήτων τους. Ανησυχητικές κρίνονται οι τάσεις κατάχρησης, η έλλειψη πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση και η απασχόληση των ατόμων αυτών καθώς και η έλλειψη κατάρτισης και υποστήριξης του προσωπικού. Οι τεχνικές ενισχύσεις είναι παρωχημένες και η βοήθεια παρέχεται ανά έτος βάση προγράμματος.

Τα επίπεδα εκπαίδευσης που αναφέρονται για τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι χαμηλά και ελάχιστα δεδομένα διατίθενται για τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο λόγω αναπηρίας. Το χάσμα στην αποχώρηση από το σχολείο είναι πολύ μεγάλο και δυστυχώς αυξάνεται. Το καθεστώς αναπηρίας εξακολουθεί να παρέχεται βάσει της διάγνωσης από μια ομάδα γιατρών χωρίς ατομική αξιολόγηση των αναγκών κοινωνικής ενσωμάτωσης και συμμετοχής. Έτσι, πάνω από 800.000 άτομα λαμβάνουν συντάξεις αναπηρίας, επιδόματα αναπηρίας και παροχές κοινωνικής πρόνοιας που είναι κάτω από το επίπεδο βασικού εισοδήματος. Τα ενεργά μέτρα πολιτικής για την κατάρτιση και την απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι σπάνια και προσωρινά.

Μόνο η κατασκευή χώρων εθνικής σημασίας (μετρό, για παράδειγμα) εποπτεύονται από την Υπηρεσία Ελέγχου Ανεξάρτητων Κατασκευαστικών Έργων, όπου καταγγελίες/αναφορές μπορούν να κατατεθούν σε περιπτώσεις παραβίασης του νόμου. Δεν υπάρχει ειδικός οργανισμός για την επίβλεψη και την επιβολή κυρώσεων για την έλλειψη προσβασιμότητας σε νέα έργα κατασκευής ή ανακατασκευής. Έτσι, για παράδειγμα, ακόμη και ο υπόγειος σιδηρόδρομος στη Σόφια συμβαίνει να έχει σταθμούς χωρίς πρόσβαση, γεγονός που αποδείχθηκε με απόφαση της Επιτροπής κατά των διακρίσεων που εκδόθηκε σε απάντηση καταγγελίας που υποβλήθηκε από ΜΚΟ το 2011. Επιπλέον το 2011 το Κέντρο Ανεξάρτητης Ζωής στη Σόφια παρακολούθησε την πρόσβαση στα δημόσια σχολεία και αποκάλυψε ότι μόνο 5 (πέντε) από τα 176 σχολεία της πόλης είναι πλήρως προσβάσιμα. Τα υπόλοιπα δεν είχαν τις απαραίτητες υποδομές όμως ράμπα στην είσοδο του σχολείου και τουαλέτες

για ΑμΕΑ. Το γεγονός αυτός δείχνει πόσο σοβαρή είναι η έλλειψη προσβασιμότητας στην εκπαίδευση των ΑμΕΑ και τί συνέπειες έχει αυτό στη ζωή και εξέλιξή τους.

3.4 Σημασία της προσβασιμότητας

Όλα τα προηγούμενα είναι πολύ σημαντικά και, εν πολλοίς, συνοψίζουν όλη την αντίληψη περί προσβασιμότητας, τουλάχιστον ως προς τις κοινές πεποιθήσεις. Ωστόσο, ίση συμμετοχή στον κοινωνικό βίο δεν αποτελεί μόνο η μετακίνηση και φυσική παρουσία σε δομημένους χώρους. Ίση συμμετοχή πρέπει να εξασφαλίζεται και στην απόλαυση του φυσικού τοπίου, στη χρήση υπηρεσιών και στην παροχή πληροφόρησης. Σε κάθε περίπτωση που η προσβασιμότητα επιτυγχάνεται εν μέρει και όχι ολοκληρωτικά, η εξάρτηση των ΑμΕΑ δεν αμβλύνεται. Για παράδειγμα, αν μια τουριστική επιχείρηση ακολουθεί τις δομικές προδιαγραφές προσβασιμότητας, αλλά δε φροντίζει να επικοινωνεί τις υπηρεσίες της (π.χ. ηλεκτρονικές υπηρεσίες κράτησης, γραπτό υλικό με όρους χρήσης των διαφόρων παρεχόμενων υπηρεσιών) με τρόπο κατάλληλο για τα ΑμΕΑ, τότε μόνο το κτήριο της επιχείρησης είναι προσβάσιμο, όχι η ίδια. Βεβαίως, δε ζούμε μακριά από την εποχή που κανένα κτήριο δεν ήταν προσβάσιμο κινητικά. Ωστόσο, με όρους δικαιωματικούς, η ελευθερία μετακίνησης αποτελεί προϋπόθεση, όχι τελικό στόχο, ενώ ισότητα είναι η απόλυτη εξομοίωση των ατόμων που συνθέτουν μια κοινωνία έναντι των ωφελημάτων που πηγάζουν από την κοινωνική συγκρότηση.

Η μόνη διαπραγματέυση που γίνεται αποδεκτή εισάγεται και από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του ΟΗΕ, στο άρθρο 2: «Εύλογη προσαρμογή σημαίνει αναγκαία και κατάλληλη τροποποίηση και προσαρμογές οι οποίες δεν επιβάλλουν δυσανάλογο ή αδικαιολόγητο βάρος, όπου χρειάζεται σε μια ειδική περίπτωση, προκειμένου να διασφαλίσει στα ΑμΕΑ την απόλαυση ή άσκηση σε ίση βάση με τους άλλους όλων των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών».

Σημαντικό βήμα για την επίτευξη της προσβασιμότητας των κτηρίων θα μπορούσε να είχε γίνει με τον Ν. 2831/2000 – άρθρο 28, παράγραφοι 5 και 8 - που τροποποίησε το Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό του Ν. 1577/1985 ως προς την προσπελασιμότητα των κτηρίων όπου στεγάζονται υπηρεσίες του Δημοσίου και κοινωφελών οργανισμών, των Ο.Τ.Α., ή που έχουν χρήσεις συνάθροισης κοινού, εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, γραφείων και εμπορίου, αν δεν είχε επινοηθεί η ασφαλιστική δικλείδα του μη καθορισμού καταληκτικής ημερομηνίας και κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με το νέο νόμο, ο οποίος, τελικά, δεν εφαρμόστηκε πλήρως, με την εξαίρεση των αλλαγών που επήλθαν στους Ολυμπιακούς δήμους από το Ν. 3057/2002, στο άρθρο 82 παρ. 5 το οποίο αναγράφει ότι «οι εργασίες διαμόρφωσης των κτηρίων της παραγράφου 5 του Ν. 2831/2000

(ΦΕΚ 140 Α') , τα οποία βρίσκονται εντός των ορίων των Ολυμπιακών πόλεων, ολοκληρώνονται το αργότερο μέχρι 31.12.2003».

Στη συνέχεια του άρθρου καθορίζεται και πρόστιμο για τη μη συμμόρφωση. Αυτή η διόρθωση έγινε συνεπεία του όρου ανάθεσης των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων στη χώρα μας. Εκτιμάται, μάλιστα, ότι μετά την παρέλευση της 31.12.2003, μόνο το 6% των δημόσιων οργανισμών παρουσίασε πλήρη συμμόρφωση με την παραπάνω διάταξη. Όμως, αντί να προβεί στην επιβολή κυρώσεων, η πολιτεία συνέταξε τροπολογία παράτασης του προβλεπόμενου από το Ν. 3057/2002 χρόνου ολοκλήρωσης των εργασιών και, ακολούθως, με το Ν. 3230/2004, άρθρο 12, παρ.10, διασκέδασε την ευθύνη – και, μαζί, τη δυνατότητα υλοποίησης της διάταξης – σε Δημόσιους Οργανισμούς, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ, που εντέλλονται να δημιουργήσουν και συγκροτήσουν ειδικές τεχνικές υπηρεσίες για την παρακολούθηση και προώθηση των εργασιών για την άμεση συμμόρφωση στις αρχές προσβασιμότητας¹⁴.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, μετά από έρευνα επιτόπιας καταγραφής των σχετικών στοιχείων στην Αθήνα, η προσπελασιμότητα σε κτήρια ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης εκτιμάται μέτρια έως πολύ κακή σε ποσοστό 100% (με το «πολύ κακή» να αφορά το 40% των ανώτατων ιδρυμάτων και το 100% των ανώτερων) στα θέατρα μέτρια ως πολύ κακή σε ποσοστό 65,8%, στους κινηματογράφους μέτρια και πολύ κακή σε ποσοστό 53,4% και σε μουσεία μέτρια ως πολύ κακή σε ποσοστό 83,3% (με το «πολύ κακή» να ανέρχεται στο 50% της κατηγορίας) (υποστηρίζουν ότι «δεν υπάρχει γνωστικό έλλειμμα στην Ελλάδα, όσον αφορά στο σχεδιασμό.

¹⁴ Ισοτιμία, αρ.φύλλου 92, 2009, σελ. 9-10

4. Ανάγκες σε υποδομές για την πρόσβαση των ΑμεΕΑ

Ο σκοπός του προσδιορισμού των αναγκών σε υποδομές για την πρόσβαση των ΑμεΕΑ είναι να κατηγοριοποιηθούν ανάλογα με το είδος της αναπηρίας.

Οι ανάγκες σε υποδομές που απαιτούνται προκειμένου να υποστηριχθεί με επιτυχία η δυνατότητα ενός προορισμού να δεχθεί τουρίστες ΑμεΕΑ είναι διαφορετικές από εκείνες των υπολοίπων ενώ διαφέρουν ανάλογα με το είδος της αναπηρίας.

Ενδεικτικά αναφέρεται το παράδειγμα των τυφλών που για να περιηγηθούν σε μια περιοχή πέρα από κατάλληλη πεζοδρόμηση και ηχητικούς σηματοδότες απαιτούνται και ανάγλυφες επιγραφές κατεύθυνσης. Από την άλλη οι απαιτήσεις για άτομα με κινητική αναπηρία περιορίζονται σε ανοικτές ράμπες πρόσβασης

4.1 Σχεδιασμός για όλους

Για να χαρακτηριστεί ένας χώρος προσβάσιμος, θα πρέπει να πληροί μεγάλο αριθμό κριτηρίων που καλύπτουν κάθε αναπηρία και ξεχωριστή ανάγκη: να είναι απρόσκοπτη η πρόσβαση από τον εξωτερικό χώρο στον εσωτερικό αλλά και η κίνηση στο εσωτερικό του, να διαθέτει ανελκυστήρα με σύστημα Μπράιγ και τουαλέτα για ΑμεΕΑ, τα δωμάτια να είναι ειδικά διαμορφωμένα σε ό,τι αφορά το ύψος του κρεβατιού, των διακοπών, της λεκάνης, του νιπτήρα, να υπάρχουν μπάρες στους διαδρόμους για τους τυφλούς ή τους ηλικιωμένους, τα σήματα κινδύνου να είναι σε χρώματα που διακρίνουν όσοι έχουν αχρωματοψία, να υπάρχει φωτεινή ένδειξη για το συναγερμό πυρός, ώστε να μπορούν να ενημερωθούν και όσοι έχουν πρόβλημα στην ακοή, αν υπάρχουν μοκέτες, πρέπει να έχουν το κατάλληλο πάχος ώστε να μπορεί να κινηθεί το αναπηρικό αμαξίδιο, να διαθέτει σκύλους οδηγούς κ.ο.κ.

Ο σχεδιασμός για όλους ειδικά για τα κτίρια και της υπαίθριους χώρους:

- Καταργεί της υψομετρικές διαφορές ή εξομαλύνει της αναπόφευκτες
- Προβλέπει χώρους άνετους και ασφαλείς με υποδομή για την παραμονή και εξυπηρέτηση των ΑμεΕΑ, της π.χ. ύπαρξη χώρων υγιεινής.
- Επισημαίνει εμπόδια και κινδύνους.
- Απλοποιεί τον εξοπλισμό, κάνοντάς τον προσιτό σε όλους
- Προσθέτει αξία στο δομημένο περιβάλλον.

Από το 1985 συστάθηκε και λειτουργεί στο Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ, πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ) το **Γραφείο Μελετών ΑμΕΑ** για την αντιμετώπιση της έως τότε ανυπαρξίας πολεοδομικής νομοθεσίας και προδιαγραφών σχετικών με την πρόσβαση των ΑμΕΑ στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον.

Η πρώτη σημαντική παρέμβαση του Γραφείου Μελετών ΑμΕΑ του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. έγινε στον νέο Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό (Γ.Ο.Κ.) του **1985**, το άρθρο 29 του οποίου επέβαλε την ύπαρξη πρόσβασης σε όλα τα νέα κτίρια, για τα οποία ο Γ.Ο.Κ. προέβλεπε την υποχρεωτική εγκατάσταση ανελκυστήρα, καθώς και στους κοινόχρηστους χώρους αυτών των κτιρίων και των πόλεων.

Τον Γ.Ο.Κ. συμπλήρωσε ο Κτιριοδομικός Κανονισμός του **1989**, στον οποίον επίσης περιελήφθησαν διατάξεις για την πρόσβαση των ΑμΕΑ. Παράλληλα συνέστησε ομάδες εργασίας που συνέταξαν τεύχος οδηγιών σχεδιασμού που ολοκληρώθηκε το **1991** και διανεμήθηκε στις δημόσιες υπηρεσίες και στις υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης ολόκληρης της χώρας, ενώ δημοσιεύθηκαν και τμηματικά στο Ενημερωτικό Δελτίο του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας.

Στη συνέχεια μια τριμελής ομάδα εργασίας συνέταξε, με βάση τις υπάρχουσες, αναμορφωμένες οδηγίες που εκδόθηκαν το **1998** από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. με τίτλο «Σχεδιάζοντας για Όλους» και περιλαμβάνουν τα εξής:

- Γενικές Αρχές – Ανθρωπομετρικά Στοιχεία
- Διαμόρφωση Εξωτερικών Χώρων Κίνησης Πεζών
- Ράμπες Ατόμων και Αμαξιδίων
- Κλίμακες ή Σκάλες
- Μηχανικά Μέσα Κάλυψης Υψομετρικών Διαφορών
- Σήμανση
- Είσοδοι Κτιρίων
- Δημόσιοι Χώροι Υγιεινής
- Κτίρια που χρησιμοποιούνται από το Κοινό
- Κατοικία

Το **2000** τροποποιήθηκε ο Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός του 1985 και με το άρθρο 28 καθιερώθηκε υποχρέωση ύπαρξης πρόσβασης όχι μόνο στα νέα αλλά και στα υφιστάμενα κτίρια με χρήση κοινού, ενώ με το άρθρο 18 δόθηκε η δυνατότητα εγκατάστασης ανελκυστήρα σε κατοικία ΑμΕΑ κατ' εξαίρεση των κειμένων διατάξεων. Στη συνέχεια το άρθρο αυτό συμπληρώθηκε με προδιαγραφές εφαρμογής της πρόσβασης σε υφιστάμενα κτίρια και σε υπαίθριους κοινόχρηστους χώρους, που

εγκρίθηκαν με δύο αποφάσεις της Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων το **2002** (η δεύτερη αντικαταστάθηκε με άλλη το 2009).

Επίσης το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών έχουν από τις αρχές της δεκαετίας του **2000** συστήσει επιτροπές για την πρόσβαση των ΑμΕΑ στα δημόσια κτίρια και τις συγκοινωνίες, με αντίστοιχες νομοθετικές ρυθμίσεις. Ακόμη το ΥΠ.ΕΣ. έχει προκαλέσει τη σύσταση γραφείων ή τμημάτων ΑμΕΑ σε επίπεδο υπουργείων, περιφερειών, νομαρχιών και δήμων.

Σύμφωνα με τα παραπάνω οι χώροι και κτίρια πρέπει να διαθέτουν τις εξής εξυπηρετήσεις:

- Να υπάρχουν θέσεις στάθμευσης αυτοκινήτων ΑμΕΑ που θα αποτελούν το 5% των συνολικά διατιθέμενων ή τουλάχιστον μία (σε περιπτώσεις λίγων θέσεων). Θα έχουν τις κατάλληλες διαστάσεις (3.50μx5.00μ.), θα ευρίσκονται κοντά στην είσοδο του κτιρίου που είναι προσβάσιμη από ΑμΕΑ και η κίνηση από τη θέση στην είσοδο θα γίνεται χωρίς εμπόδια.
- Να υπάρχει στον περιβάλλοντα χώρο, στις διαδρομές που οδηγούν από τις θέσεις στάθμευσης αυτοκινήτων ΑμΕΑ στην είσοδο και στο πεζοδρόμιο, ελεύθερη ζώνη όδευσης πεζών, με ενσωματωμένο τον οδηγό τυφλών.
- Μια τουλάχιστον είσοδος του κτιρίου, μάλιστα η κύρια για τα νέα κτίρια, θα είναι προσβάσιμη. Όλες οι υπόλοιπες θα έχουν χειρολισθήρες, επισήμανση των ακμών των σκαλοπατιών, χρήση αντιολισθητικών δαπέδων κ.λ.π. Η προσφερόμενη εξυπηρέτηση θα σημαίνεται κατάλληλα ενώ η ύπαρξή της θα αναφέρεται και σε όλες τις άλλες εισόδους.
- Οι πάγκοι της εξυπηρέτησης του κοινού, ολόκληροι ή μέρος αυτών να είναι χαμηλοί για την εξυπηρέτηση χρηστών αμαξιδίων.
- Οι τηλεφωνικές συσκευές και οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους επισκέπτες.
- Σε όλους τους κοινόχρηστους χώρους του κτιρίου θα υπάρχουν κατάλληλες διαδρομές ελάχιστου πλάτους 1.30 μ. ελεύθερες εμποδίων που θα περιλαμβάνουν και οδηγό όδευσης τυφλών. Μικρές αλλαγές στάθμης θα καλύπτονται εκτός από σκαλοπάτια και από κεκλιμένα επίπεδα μέγιστης κλίσης 5%, ελάχιστου πλάτους 1,30μ. που θα διαθέτουν τους απαραίτητους χειρολισθήρες, πλατύσκαλα και αντιολισθητικό δάπεδο. Όταν υπάρχει όροφος (ή όροφοι), οι ανελκυστήρες είναι απαραίτητοι. Ένας τουλάχιστον θα έχει διαστάσεις 1,10μx1,40μ (κατ' ελάχιστο) με πόρτα από την μικρή πλευρά πλάτους 0.85μ. Θα υπάρχει άπλετος φωτισμός, ώστε να διευκολύνονται τα κωφά άτομα και τα άτομα με μειωμένη όραση και ηχητική περιγραφή του ορόφου για τα τυφλά άτομα. Επίσης στις αλλαγές στάθμης, στα κουφώματα, εμπόδια, επίπλωση κ.λ.π. θα υπάρχουν έντονες χρωματικές διαφορές.

- 5% των κοινόχρηστων χώρων υγιεινής ή τουλάχιστον ένας ανά όροφο πρέπει να εξυπηρετεί ΑμΕΑ και να διαθέτει κατάλληλες διαστάσεις και εξοπλισμό.
- Ο περιβάλλον χώρος θα είναι προσβάσιμος από όλους.
- Σε κατάλληλα σημεία το κτιρίου και του περιβάλλοντος χώρου θα υπάρχει σήμανση ώστε να είναι εύκολα αναγνωρίσιμοι οι χώροι και να γίνεται εύκολα η επιλογή των διαδρομών που μπορεί κάποιος να ακολουθήσει. Η σήμανση θα συνοδεύεται από κείμενα σε γραφή Braille και από ανάγλυφα σχεδιαγράμματα των χώρων του κτιρίου, που θα τοποθετηθούν σε στρατηγικά σημεία του. Παράλληλα οι χώροι θα χρωματισθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχουν χρωματικές αντιθέσεις που θα συμπληρώνουν την σήμανση και είναι ιδιαίτερα χρήσιμες στα άτομα με μειωμένη όραση. Επίσης θα υπάρχει καθοδήγηση και σήμανση για τις προσφερόμενες εξυπηρετήσεις για τα ΑμΕΑ. Στην σήμανση που αναφέρεται σε ΑμΕΑ θα χρησιμοποιείται οπωσδήποτε το διεθνές σύμβολο πρόσβασης (Δ.Σ.Π.). Εάν υπάρχει ιδιαίτερη εξυπηρέτηση για άτομα τυφλά ή κωφά θα υπάρχει και η αντίστοιχη ειδική σήμανση.

Κανονισμός (ΕΕ) 1107/2006 σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα όταν ταξιδεύουν αεροπορικώς

Ο κανονισμός αυτός έχει σκοπό να προστατεύσει τα άτομα με αναπηρία και μειωμένη κινητικότητα από άδικη και διακρίνουσα μεταχείριση, όπως και να εξασφαλίσει αρωγή κατά τη διάρκεια χρήσης εμπορικών υπηρεσιών αερομεταφοράς.

Υποχρεώνει τους αερομεταφορείς και τους/τις ταξιδιωτικούς/ές πράκτορες που τους/τις εκπροσωπούν να μην αρνούνται την κράτηση και επιβίβαση σε ΑμΕΑ, να τους παρέχουν πληροφόρηση σε μορφότυπα κατάλληλα για τις σωματικές τους βλάβες, να ορίζουν σημεία αναχώρησης και άφιξής τους μέσα στους αερολιμένες, να λαμβάνουν και να διακινούν μεταξύ τους την κοινοποίηση ότι πρόκειται να εξυπηρετήσουν ΑμΕΑ, όπως και να τους παρέχουν συνδρομή στον αερολιμένα και εν πτήση. Παράλληλα, δεσμεύει τους εμπλεκόμενους φορείς να έχουν άρτια καταρτισμένο προσωπικό ως προς τη μεταχείριση ΑμΕΑ, ενώ επιβάλλει αποζημίωση για απώλεια ή φθορά κινητικού εξοπλισμού. Τέλος, θέτει τα όρια για τις σχετικές καταγγελίες και κυρώσεις.

Κανονισμός (ΕΕ) 181/2001 για τα δικαιώματα των επιβατών λεωφορείων και πούλμαν

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, στην προσπάθειά της να εξασφαλίσει ισότιμη πρόσβαση στις μετακινήσεις με λεωφορεία και πούλμαν, προέβη στην έκδοση του Κανονισμού 181/2001, «λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 9 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία» και επειδή «οι υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών με λεωφορεία και πούλμαν θα πρέπει να προσφέρονται προς

όφελος των πολιτών εν γένει». Πράγματι, ένα από τα αντικείμενα της τροπολογίας είναι «η αποφυγή διακρίσεων και η υποχρεωτική παροχή συνδρομής σε άτομα με αναπηρία και σε άτομα με μειωμένη κινητικότητα» (άρθρο 1, εδάφιο γ). Στους ορισμούς του (άρθρο 3) το νομικό κείμενο χαρακτηρίζει ως άτομο με αναπηρία ή άτομο με μειωμένη κινητικότητα «οποιοδήποτε άτομο, η κινητικότητα του οποίου είναι μειωμένη κατά τη χρήση 32 μεταφορικών μέσων, λόγω οποιασδήποτε σωματικής αναπηρίας (αισθητήριας ή κινητικής, μόνιμης ή προσωρινής) διανοητικής αναπηρίας ή αδυναμίας ή λόγω οποιαδήποτε άλλης αιτίας ανικανότητας ή λόγω ηλικίας και η κατάσταση του οποίου απαιτεί κατάλληλη προσοχή και προσαρμογή των προσφερόμενων σε όλους τους επιβάτες υπηρεσιών στις ιδιαίτερες ανάγκες του ατόμου αυτού».

Κανονισμός (ΕΕ) 1177/2010 για τα δικαιώματα των επιβατών στις θαλάσσιες και εσωτερικές πλωτές μεταφορές

Αφού επικαλεστεί τις ίδιες αρχές με τον Κανονισμό (ΕΕ) 181/2001 για τα δικαιώματα των επιβατών λεωφορείων και πούλμαν, αλλά και την αρχή κατασκευής και προσαρμογής των λιμένων στις προδιαγραφές προσβασιμότητας, ο παρών κανονισμός προβαίνει σε διατάξεις σχετικές με τα δικαιώματα των επιβατών με αναπηρία (άρθρα 7-15)

4.2 Υποδομές Προσβασιμότητας στις τουριστικές εγκαταστάσεις και υποδομές

Ο τουρισμός για άτομα με αναπηρία (ΑμΕΑ) παραμένει παραγνωρισμένος ως μορφή επιχειρηματικότητας στη χώρα μας, παρότι θα μπορούσε να συνεισφέρει σημαντικά στη διεύρυνση της αντίστοιχης αγοράς.

Οι αριθμοί εντυπωσιάζουν: 127.500.000 τουρίστες παγκοσμίως έχουν ανάγκη από προσβάσιμες υποδομές και 89.300.000 από αυτούς διαθέτουν την οικονομική δυνατότητα να ταξιδεύουν εκτός της χώρας τους για αναψυχή. Το μέγεθος της αγοράς τουρισμού για ΑμΕΑ φθάνει τα 166 δισεκατομμύρια ευρώ. Φυσικά, ελάχιστο μέρος από τα χρήματα αυτά φθάνει στη χώρα μας, όπου ως επιχειρηματική δραστηριότητα ο τουρισμός για ΑμΕΑ παραμένει πλημμελής και κατά περίπτωση. Υπάρχουν ξενοδοχεία, χώροι πολιτισμού και ψυχαγωγίας που διαθέτουν στοιχειώδεις υποδομές για ανθρώπους με κινητικά προβλήματα ή προβλήματα όρασης, όμως ένα μεγάλο μέρος καταλυμάτων και αξιοθέατων παραμένουν αποκλεισμένα για τους ανθρώπους με αναπηρία.

Για να χαρακτηριστεί ένας χώρος προσβάσιμος, θα πρέπει να πληροί μεγάλο αριθμό κριτηρίων που καλύπτουν κάθε αναπηρία και ξεχωριστή ανάγκη: να είναι απρόσκοπτη η πρόσβαση από τον εξωτερικό χώρο στον εσωτερικό αλλά και η κίνηση στο εσωτερικό του, να διαθέτει ανελκυστήρα με

σύστημα Μπράιγ και τουαλέτα για ΑμΕΑ, τα δωμάτια να είναι ειδικά διαμορφωμένα σε ό,τι αφορά το ύψος του κρεβατιού, των διακοπών, της λεκάνης, του νιπτήρα, να υπάρχουν μπάρες στους διαδρόμους για τους τυφλούς ή τους ηλικιωμένους, τα σήματα κινδύνου να είναι σε χρώματα που διακρίνουν όσοι έχουν αχρωματοψία, να υπάρχει φωτεινή ένδειξη για το συναγερμό πυρός, ώστε να μπορούν να ενημερωθούν και όσοι έχουν πρόβλημα στην ακοή, αν υπάρχουν μοκέτες, πρέπει να έχουν το κατάλληλο πάχος ώστε να μπορεί να κινηθεί το αναπηρικό αμαξίδιο, να διαθέτει σκύλους οδηγούς κ.ο.κ.

Η Αθήνα, μετά τις βελτιώσεις στις υποδομές που έγιναν εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, είναι αξιοπρεπής πόλη σε ό,τι αφορά την προσβασιμότητα και το ιστορικό κέντρο της είναι αρκετά φιλικό στα ΑμΕΑ. Γενικά, όμως, για την Ελλάδα η εικόνα δεν είναι αυτή που θα περίμενε κανείς από μια χώρα της οποίας η βαριά βιομηχανία είναι ο τουρισμός.

Στην πρωτεύουσα τα «σκήπτρα» σε θέματα προσβασιμότητας κρατούν οι χώροι πολιτισμού, με κορυφαίο το Μουσείο της Ακρόπολης, ενώ καλή βαθμολογία παίρνουν και τα ξενοδοχεία, κυρίως τα τεσσάρων και πέντε αστέρων, καθώς η προσβασιμότητα είναι μεταξύ των προϋποθέσεων για να λάβουν τα αστέρια.

Μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στους χώρους εστίασης και στα καφέ, τα οποία συνήθως δεν διαθέτουν τις ειδικές τουαλέτες, ακόμη και όταν είναι δυνατή η προσέγγιση και η κίνηση των ΑμΕΑ στο εσωτερικό. Οι όποιες προσπάθειες και τα φιλόδοξα σχέδια των ιδιοκτητών για στοχευμένες ανακαινίσεις με σκοπό να μπουν στο χάρτη των προσβάσιμων δομών συνήθως «σκοντάφτουν» στο μεγάλο κόστος που απαιτούν οι εργασίες και στην έλλειψη ενός θεσμοθετημένου πλαισίου που θα ενθαρρύνει και θα επιδοτεί ανάλογες πρωτοβουλίες. Είναι πολλοί, βέβαια, και αυτοί που δεν συνειδητοποιούν ότι το να διαθέτεις προσβάσιμες υποδομές και φιλικούς στα ΑμΕΑ προορισμούς δεν είναι φιλανθρωπία, αλλά επιχειρηματική κίνηση». Επίσης, σημαντικό πρόβλημα δημιουργεί και η προκατάληψη που αντιμετωπίζει τους ανθρώπους με αναπηρία σαν μοναχικούς, αποκλεισμένους, αρνητικούς στο ενδεχόμενο μετακίνησης και διακοπών.

Πρωταθλήτριες στον τουρισμό για ΑμΕΑ είναι φυσικά οι χώρες της Σκανδιναβίας, που μπορεί να μη διαθέτουν τον ελληνικό ήλιο και τη θάλασσα, έχουν όμως νοσοτροπία φιλική και κτίρια προσβάσιμα, ενώ είναι θέμα αρχής τόσο για την πολιτεία όσο και για τους πολίτες η διευκόλυνση όλων των ανθρώπων, με και χωρίς αναπηρία.

4.3 Υποδομές Προσβασιμότητας σε τουριστικούς χώρους επίσκεψης

Τα σημεία έλξης των επισκεπτών (τουριστών) αποτελούν συνήθως το πλέον αξιωματικότερο κομμάτι των διακοπών. Μολονότι περιλαμβάνουν αρχαία προϊστορικά αξιοθέατα, μεσαιωνικά κάστρα αλλά και εμπειρίες σύγχρονων πολυμέσων, μπορούν όλα να εξασφαλίσουν πρόσβαση κάποιου επιπέδου στα άτομα με αναπηρία. Πολύ σημαντική είναι η ενημέρωση των ατόμων με αναπηρία, έτσι ώστε η πρόσβασή τους στα σημεία έλξης να είναι εύκολη πράγμα το οποίο δημιουργεί στα άτομα μια ασφάλεια, καθώς επίσης ευχαρίστηση έτσι ώστε να επισκεφτούν και άλλες φορές το μέρος αυτό στο μέλλον.

Μέσο πληροφόρησης για την άμεση προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία είναι διάφοροι σύλλογοι και ενώσεις ατόμων με αναπηρία που δημοσιεύουν διάφορα ενημερωτικά έντυπα για το όφελός τους και κέντρα πληροφόρησης τουριστών, τα οποία στοχεύουν στην καλή ενημέρωση για τα σημεία έλξης των επισκεπτών. Εάν η πληροφόρηση δεν είναι σωστή και τα άτομα με αναπηρία (τα οποία επιδιώκουν ίση αντιμετώπιση με τους άλλους ανθρώπους) δεν μείνουν ευχαριστημένα λόγω του ότι μπορεί να μην έχουν καλυφθεί οι ανάγκες τους, τότε δεν θα επιδιώξουν να επισκεφτούν ξανά τα σημεία έλξης. Επομένως, είναι σημαντικό η παροχή πληροφοριών σχετικά με την πρόσβαση να είναι συγκεκριμένη και σαφής.

Οι χρήστες αναπηρικών καθισμάτων θα πρέπει να έχουν ενημερωθεί κατά πόσο είναι προσβάσιμα τα κτίρια που επισκέπτονται στο τουριστικό αξιοθέατο σχετικά με τα μονοπάτια -τα εξωτερικά μονοπάτια ενός σημείου έλξης θα πρέπει να συντηρούνται καλά, να μην υπάρχουν λακκούβες και διάφορες ρωγμές, οι οποίες εμποδίζουν στη μετακίνηση των ατόμων με αναπηρικά καθίσματα, οι αλλαγές επιπέδων και οι κλίσεις των μονοπατιών θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο μικρές και σε σημεία όπου υπάρχουν σκαλοπάτια να υπάρχει ράμπα. Για τις εισόδους κτιρίων, σε περίπτωση που δεν υπάρχει επίπεδη είσοδος τότε θα πρέπει να υπάρχει ράμπα. Στο εσωτερικό των κτιρίων, τα υπερυψωμένα χαλιά εισόδου είναι επικίνδυνα και αρκετά δύσκολα να προσπεραστούν. Τα κατώφλια επίσης μπορεί να είναι επικίνδυνα και δεν πρέπει να υπερβαίνουν σε ύψος τα 15mm. Η ύπαρξη ανελκυστήρων θεωρείται απαραίτητη για τους χρήστες των αναπηρικών καθισμάτων. Οι πόρτες εισόδου θα πρέπει να έχουν πλάτος 800mm. Σε περίπτωση που υπάρχουν περιστρεφόμενες πόρτες, θα πρέπει να υπάρχει πάντα δίπλα μια ανοιχτή θύρα. Οι διάδρομοι των καταστημάτων πώλησης και στα αναψυκτήρια, θα πρέπει να έχουν επαρκές πλάτος για την άμεση πρόσβασή τους, όπως επίσης και ο χώρος των εστιατορίων αυτοεξυπηρέτησης θα πρέπει να είναι αντίστοιχα διαμορφωμένος. Σε χώρους όπου υπάρχουν τηλεφωνικές συσκευές θα πρέπει να είναι τοποθετημένες αρκετά χαμηλά,

έτσι ώστε να διευκολύνουν τους χρήστες αναπηρικών καθισμάτων. Σε χώρους εκδηλώσεων και εκθέσεων αντικειμένων, οι χρήστες αναπηρικών καθισμάτων θα πρέπει να έχουν εύκολη πρόσβαση σε θέση, όπου θα έχουν καλή ορατότητα για μια εκδήλωση. Ο γενικός κανόνας είναι να αφαιρεθεί ένας ελάχιστος αριθμός 6 θέσεων για τους χρήστες αναπηρικών καθισμάτων. Σημαντικό κομμάτι των χώρων επισκέψεως αποτελούν οι τουαλέτες, οι οποίες θα πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένες, ούτως ώστε να εξυπηρετούν τους χρήστες αναπηρικών καθισμάτων.

4.4 Υποδομές προσβασιμότητας σε παραλίες

Το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες στην πρόσβαση και στη συμμετοχή δεν εξαντλείται απλά στη δυνατότητα να κυκλοφορήσουν μέσα στην πόλη ή να εισέλθουν στα δημόσια κτίρια (τα οποία πρέπει να παρέχουν όλες τις απαραίτητες διευκολύνσεις), αλλά έχουν κάθε δικαίωμα στην πρόσβαση σε παραλίες. Για να μπορέσει ένα άτομο με τροχοκάθισμα να απολαύσει τη θάλασσα θα πρέπει να υπάρχει μια αλυσίδα διευκολύνσεων όπως:

- Να υπάρχει κατάλληλος χώρος στάθμευσης του αυτοκινήτου με εύκολη πρόσβαση στην παραλία.
- Χώροι υγιεινής με ντους.
- Ράμπα που να οδηγεί μέχρι την άμμο.
- Ειδικός διάδρομος από ξύλο ή άλλο υλικό πάνω στην άμμο που να οδηγεί μέχρι το νερό.
- Ειδική βυθιζόμενη αποβάθρα που να επιτρέπει την είσοδο μέσα στο νερό σε ύψος 80 εκ
- Σκαλιά που θα βοηθήσουν τον ανάπηρο να εξέλθει από το νερό.
- Ειδικό τροχοκάθισμα που επιτρέπει την είσοδο στο νερό

Τα ειδικά τροχοκαθίσματα που αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελούνται από πλατιούς τροχούς και επιτρέπουν την εύκολη διακίνηση πάνω στη άμμο. Με αυτά οι χρήστες μπορούν άνετα να εισέλθουν στο νερό αφού είναι ειδικά κατασκευασμένα με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να επιτρέπουν στον χρήστη να ζήσει όλες τις δραστηριότητες που προσφέρει η θάλασσα.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2831/2000 του ΦΕΚ, αποφάσισαν την έγκριση προδιαγραφών και διαμορφώσεων για την λειτουργία των οργανωμένων παραλιών και των ξενοδοχειακών της χώρας, καθώς και τον απαραίτητο εξοπλισμό για τις μικρές, μεσαίου και μεγάλου μεγέθους οργανωμένες παραλίες του Ε.Ο.Τ. Στόχος αυτής της απόφασης, είναι να εξασφαλίζονται ανθρώπινες συνθήκες στην ζωή των λουόμενων πολιτών και για όλη την διάρκεια της ζωής τους ανεξάρτητα της ύπαρξης ή μη σωματικής τους ευρωστίας. Οι προδιαγραφές για προσβάσιμες

παραλίες αποτελούνται από δεκατέσσερα άρθρα συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 9, το οποίο αναφέρεται στις προσβάσιμες πισίνες των ξενοδοχείων. Τέτοιου είδους πισίνα διαθέτει ράμπα που επιτρέπει την είσοδο των ατόμων με κινητικά προβλήματα σε αυτήν.

4.5 Υποδομές προσβασιμότητας στα ξενοδοχεία

Μια ξενοδοχειακή μονάδα, η οποία υποδέχεται και φιλοξενεί Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, οφείλει να λειτουργεί με βάση τον κανονισμό που της έχει εξασφαλίσει ο τύπος του πέντε αστέρων ξενοδοχείο. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι θα πρέπει να πληροί όλες εκείνες τις προδιαγραφές¹⁵ που εξυπηρετούν και καλύπτουν τις ανάγκες της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας και κυρίως εκείνης των ατόμων με κινητική αναπηρία.

Πιο συγκεκριμένα, στην είσοδο του ξενοδοχείου (το οποίο θεωρείται προσβάσιμο) θα πρέπει να υπάρχει άμεση πρόσβαση από το κινητικά ανάπηρο άτομο, διότι οι εισοδοί πολλών ξενοδοχείων δημιουργούν ιδιαίτερες δυσκολίες λόγω του αρχικού ελλιπούς σχεδιασμού τους. Αρχικά, στον εξωτερικό χώρο του ξενοδοχείου θα πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον 3 θέσεις στάθμευσης για κάθε 20 θέσεις, οι οποίες θα έχουν σαφή σήμανση για τα άτομα με αναπηρία και θα ελέγχονται. Η απόσταση των θέσεων στάθμευσης καλό θα ήταν να απέχει 50 μέτρα από την είσοδο, ενώ συγχρόνως η επιφάνεια της θα πρέπει να είναι επίπεδη, λεία, σταθερή και αντιολισθητική.

Στη συνέχεια, οφείλει το ξενοδοχείο αν διαθέτει σκαλοπάτια στην είσοδο, να υπάρχει και μια ράμπα, της οποίας η κλίση να μην είναι πολύ απότομη, ούτως ώστε να διευκολύνει την πρόσβαση του ατόμου με αναπηρικό καροτσάκι μέσα στο ξενοδοχείο. Επιπλέον, είναι σημαντικό να υπάρχει εγκατεστημένο ένα κουδούνι σε σημείο που να μπορεί να το φτάσει ο χρήστης αναπηρικής καρέκλας και να καλέσει βοήθεια.

Σε περίπτωση που υπάρχουν τυχόν εμπόδια στον εξωτερικό διάδρομο του ξενοδοχείου, χρήσιμο είναι να μετακινηθούν και οι επιφάνειες τους να είναι επίπεδες και να μην είναι ολισθηρές. Αν το ξενοδοχείο διαθέτει περιστρεφόμενες πόρτες στην είσοδό του, οι οποίες δυσκολεύουν τους επισκέπτες με κινητική αναπηρία, σημαντικό είναι πάντοτε να υπάρχει μια εναλλακτική είσοδος για την άμεση πρόσβαση.

Οι χώροι υποδοχής συχνά φοβίζουν τα άτομα με αναπηρία, όπου ο πάγκος είναι αρκετά ψηλός. Σε αυτή την περίπτωση είναι σημαντικό να υπάρχει και ένα χαμηλό τμήμα του πάγκου, ούτως ώστε να διευκολύνει το άτομο με αναπηρία να συμπληρώσει κάποιο έντυπο. Τα πυκνά χαλιά αποτελούν

¹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Γενική Διεύθυνση XXIII- Τουρισμός, 2003

ιδιαίτερο πρόβλημα για τους χρήστες αναπηρικών καθισμάτων, εφόσον αδυνατούν να χειριστούν το αναπηρικό κάθισμα. Θα πρέπει λοιπόν είτε να μην υπάρχουν χαλιά, είτε αν υπάρχουν να είναι αρκετά λεπτά. Είναι αναγκαίο επίσης να υπάρχει τουλάχιστον ένα τηλέφωνο δημόσιας χρήσης, τοποθετημένο στο ύψος μιας αναπηρικής καρέκλας.

Οι κοινόχρηστοι χώροι που περιλαμβάνουν τα τμήματα των επισιτιστικών τμημάτων, τους διαδρόμους και τους ανελκυστήρες θα πρέπει να είναι με τέτοιο τρόπο σχεδιασμένοι που να διευκολύνουν τα άτομα με αναπηρικό καροτσάκι. Σχετικά με τα τραπέζια του μπαρ και του εστιατορίου είναι σημαντικό να υπάρχουν τραπέζια με μετακινούμενα καθίσματα, προκειμένου να μπορεί ο χρήστης της αναπηρικής καρέκλας να εισέρχεται άνετα και ο χώρος κάτω από το τραπέζι να είναι κενός για να μπορεί να καθίσει άνετα. Στους διαδρόμους θα πρέπει να αποφεύγονται εμπόδια, όπως οι πυροσβεστήρες που στερεώνονται στους τοίχους ή οι διακοσμητικές γλάστρες, καθότι δυσχεραίνουν τη διέλευση των αναπηρικών καθισμάτων.

Οι ανελκυστήρες θα πρέπει να είναι στο μέγεθος που να επιτρέπει τη διέλευση μιας αναπηρικής καρέκλας, καθώς επίσης το ύψος των κομβίων να είναι σε σημείο που να μπορεί το κινητικά ανάπηρο άτομο να το φτάνει. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρχει μια καθυστέρηση στο κλείσιμο της πόρτας 5 δευτερόλεπτα το ελάχιστο για να δοθεί χρόνος στον χρήστη της αναπηρικής καρέκλας να εισέλθει μέσα σε αυτό.

Τα δωμάτια που αφορούν στους επισκέπτες με κινητικά προβλήματα θα πρέπει να είναι στο ισόγειο του ξενοδοχείου για να διευκολύνονται. Διαφορετικά θα πρέπει να τους εξασφαλίζονται δωμάτια δίπλα στους ανελκυστήρες ή στις κεντρικές υπηρεσίες του ξενοδοχείου. Οι πόρτες των δωματίων αλλά και των λουτρών είναι το κλειδί για την προσβασιμότητα των χρηστών αναπηρικής καρέκλας. Το ελάχιστο πλάτος είναι 75εκ. και επιτρέπει την είσοδο στα περισσότερα αναπηρικά καθίσματα. ωστόσο θα πρέπει να είναι μεγαλύτερου πλάτους για τα ευμεγέθη ηλεκτρικά αναπηρικά καθίσματα.

Οι ρευματοδότες και οι διακόπτες φωτισμού θα πρέπει να είναι τοποθετημένα σε τέτοιο ύψος που να χρησιμοποιηθούν από τους χρήστες αναπηρικής καρέκλας. Ακόμη, η ύπαρξη ράβδων ή κορδονιών για το άνοιγμα και το κλείσιμο των κουρτινών διευκολύνει τα άτομα με αναπηρία. Σημαντικό είναι να είναι τοποθετημένα σε σημείο εύκολα προσβάσιμο και όχι στις γωνίες των δωματίων. Τα τραπεζάκια καλλωπισμού θα πρέπει να έχουν επαρκή χώρο από κάτω για να εισέρχεται το αναπηρικό καροτσάκι. Ακόμη, στις ντουλάπες θα πρέπει να υπάρχουν τοποθετημένοι ράβδοι για το κρέμασμα των ρούχων για να εξυπηρετούν τους χρήστες της αναπηρικής καρέκλας, καθότι χρήσιμο είναι να υπάρχει πρόσβαση στο κρεβάτι και από τις δύο πλευρές του αλλά και να υπάρχει ελεύθερος χώρος

τουλάχιστον 80εκ. Θα ήταν ιδιαίτερα εξυπηρετικό αν υπήρχε ξύλινη βάση για την ανύψωση του κρεβατιού.

Μεγίστης σημασίας είναι να υπάρχει ένας σωστά σχεδιασμένος χώρος τουαλέτας, όπου η θέση και το ύψος των ειδών υγιεινής και των χειρολαβών να εξασφαλίζουν ότι εξυπηρετούν τις ανάγκες των χρηστών αναπηρικής καρέκλας. Η ιδανική ρύθμιση είναι μια τουαλέτα αδιακρίτως φύλου (unisex) που να επιτρέπει σε όσους χρησιμοποιούν αναπηρικά καροτσάκια να τα καταφέρνουν μόνοι τους ή με τη βοήθεια κάποιου από το αντίθετο φύλο. Το πλεονέκτημα μιας ξεχωριστής τουαλέτας αδιακρίτως φύλου, είναι ότι μπορεί να την χρησιμοποιήσει ένας πατέρας για να βοηθήσει την πολύ νεαρή κόρη του που δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει μόνη της την τουαλέτα ή ένα γονέα που έχει ένα μικρό παιδί και ένα δεύτερο στο καροτσάκι.

4.6 Υποδομές προσβασιμότητας σε χώρους πολιτισμού

Τα μουσεία και τα άλλα πολιτιστικά κτίρια, για να είναι προσιτά σε όλους πρέπει να διαθέτουν τις εξής εξυπηρετήσεις:

Προδιαγραφές για χώρους εισόδου, υποδοχής:

1. Πρέπει να υπάρχουν θέσεις στάθμευσης για ΑμΕΑ που θα αποτελούν το 5% των συνολικά διατιθέμενων και πάντως τουλάχιστον μία σε περιπτώσεις λίγων θέσεων. Οι θέσεις πρέπει να έχουν τις κατάλληλες διαστάσεις (3,30*5,00μ.), να βρίσκονται κοντά στην είσοδο του κτιρίου που είναι προσβάσιμη από ΑμΕΑ και η κίνηση από τη θέση στην είσοδο να γίνεται χωρίς εμπόδια.
2. Πρέπει να υπάρχει ελεύθερος χώρος στάσης μικρού αυτοκινήτου μπροστά στην είσοδο, για την άμεση επιβίβαση- αποβίβαση των ΑμΕΑ. Ο χώρος αυτός προτιμάται να είναι στεγασμένος.
3. Στον περιβάλλοντα χώρο, πρέπει να υπάρχει ελεύθερη ζώνη όδευσης πεζών, με ενσωματωμένο τον οδηγό τυφλών.
4. Μία τουλάχιστον είσοδος, κατά προτίμηση η κύρια πρέπει να είναι προσεγγίσιμη από χρήστες αμαξιδίου. Οι υπόλοιπες, πρέπει να είναι προσβάσιμες από περιπατητικούς ανάπηρους, με την εγκατάσταση χειρολισθήρων, την επισήμανση των ακμών των σκαλοπατιών, τη χρήση αντιολισθηρών δαπέδων κλπ.
5. Μετά την είσοδο, σε χώρο κοντά σε αυτήν πρέπει να διατίθενται αμαξίδια σε όσους το επιθυμούν.

6. Οι πάγκοι του εκδοτηρίου των εισιτηρίων, του αναψυκτηρίου και του πωλητηρίου, πρέπει να είναι χαμηλοί για την εξυπηρέτηση των χρηστών αναπηρικών αμαξιδίων.
7. Οι τηλεφωνικές συσκευές και οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός οφείλουν να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους επισκέπτες.

Προδιαγραφές για κοινόχρηστους χώρους:

Σε όλους τους κοινόχρηστους χώρους πρέπει να προβλέπεται κατάλληλη διαδρομή ελάχιστου πλάτους 1,5μ., ελεύθερη εμποδίων και με οδηγό τυφλών. Μικρές αλλαγές στάθμης να καλύπτονται, εκτός από σκαλοπάτια, από κεκλιμένα επίπεδα μέγιστης κλίσης 5%, ελάχιστου πλάτους 1,5μ. που θα διαθέτουν τους απαραίτητους χειρολισθήρες, πλατύσκαλα και αντιολισθηρό δάπεδο. Εναλλακτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν αναβατόρια.

Όταν υπάρχει όροφος, οι ανελκυστήρες είναι απαραίτητοι. Ένας τουλάχιστον πρέπει να έχει διαστάσεις κατ' ελάχιστον 1,10*1,40μ. Πρέπει να υπάρχει άπλετος φωτισμός, ώστε να διευκολύνονται τα κωφά άτομα και τα άτομα με μειωμένη όραση, καθώς και ηχητική περιγραφή του ορόφου για τα τυφλά άτομα. Επίσης, στις αλλαγές στάθμης, στα κουφώματα, στα εμπόδια και στην επίπλωση πρέπει να υπάρχουν έντονες χρωματικές διαφορές.

Προδιαγραφές για εκθεσιακούς χώρους:

Τα διάφορα εκθέματα δε θα πρέπει να γίνονται εμπόδιο στην κίνηση και θα πρέπει να είναι ορατά από όλες τις κατηγορίες ατόμων. Ιδιαίτερο τμήμα της έκθεσης πρέπει να αποτελούν επιλεγμένα αντίγραφα για την δια αφής αντίληψη των εκθεμάτων από τα τυφλά άτομα.

Επίσης, οι επεξηγηματικές πινακίδες πρέπει να είναι κατασκευασμένες από μη ανακλαστικό υλικό, και το κείμενό τους να είναι σύντομο και με μεγάλα γράμματα. Κατά προτίμηση να τοποθετούνται σε ζώνη ύψους 1,40μ. έως 1,60μ., να είναι εύκολα προσεγγίσιμες και να υπάρχει αντίστοιχο κείμενο σε γραφή Braille.

Ο φωτισμός του χώρου πρέπει να είναι ικανοποιητικός, ενώ καλό είναι να αποφεύγεται ο σκηνοθετικός τρόπος έκθεσης, με φωτισμό μόνο των εκθεμάτων και με τους χώρους κυκλοφορίας μη φωτιζόμενους.

Προδιαγραφές για τον περιβάλλοντα χώρο:

Ο περιβάλλον χώρος οφείλει να είναι προσεγγίσιμος από όλους, ιδιαίτερα δε όταν λειτουργεί ως αρχαιολογικό πάρκο. Σε κατάλληλα σημεία πρέπει να υπάρχει σήμανση, ώστε να εύκολα αναγνωρίσιμοι οι χώροι και να γίνεται εύκολα η επιλογή των διαδρομών που μπορεί κάποιος να

ακολουθήσει. Η σήμανση πρέπει να συνοδεύεται από κείμενα σε γραφή Braille και από ανάγλυφα σχεδιαγράμματα του χώρου που θα τοποθετηθούν σε στρατηγικά σημεία του.

Παράλληλα, καλό θα είναι οι χώροι να χρωματιστούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργούνται χρωματικές αντιθέσεις που θα συμπληρώνουν τη σήμανση και θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμες στα άτομα με μειωμένη όραση. Επίσης, πρέπει να υπάρχει καθοδήγηση και σήμανση για τις προσφερόμενες εξυπηρετήσεις για τα ΑμΕΑ.

Στη σήμανση για τα ΑμΕΑ πρέπει να χρησιμοποιείται οπωσδήποτε το διεθνές σύμβολο (Δ.Σ.Π.). Εάν υπάρχει ιδιαίτερη εξυπηρέτηση για άτομα τυφλά ή κωφά, οφείλει να υπάρχει και η αντίστοιχη σήμανση.

Τέλος, απαραίτητοι είναι οι χώροι υγιεινής με διαστάσεις και εξοπλισμό κατάλληλο για ΑμΕΑ

5. Η σημασία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης επαγγελματιών τουρισμού και ευρύτερου κοινού

Ο σκοπός της ενημέρωσης και η ευαισθητοποίησης των επαγγελματιών τουρισμού και του ευρύτερου κοινού.

Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών τουρισμού και του ευρύτερου κοινού σε ζητήματα πρόσβασης ΑμΕΑ αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας για την ανάδειξη ενός προορισμού όχι μόνο ως τουριστική επιλογή για ΑμΕΑ αλλά και ως τόπο αποδοχής των.

Ένας τρόπος με ενημερωμένους επαγγελματίες και ευαισθητοποιημένους κατοίκους μπορεί να αποτελέσει ισχυρό κίνητρο για σταθερή επιλογή τουριστικών επισκέψεων και τη διαμόρφωση μακροχρόνιων δεσμών το οποίο ικανοποιεί αμφότερες πλευρές ενός συστήματος.

5.1 Δράσεις Ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού στην ΕΕ

Ακόμα και σήμερα, πολλοί πολίτες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων πολιτών με αναπηρίες, δεν γνωρίζουν πλήρως τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και τον τρόπο πρόσβασης στα δικαιώματα αυτά. Οι διακρίσεις εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για την πλήρη ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία.

Για την ενημέρωση των πολιτών και των ενδιαφερόμενων μερών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει τακτικά πληροφορίες με τις δραστηριότητές της σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και την καταπολέμηση των διακρίσεων μέσω διαφόρων διαύλων, όπως ο ιστότοπος EUROPA, τα κοινωνικά μέσα, δελτία τύπου, επικοινωνιακές εκστρατείες και ειδικά βίντεο.

Οι στοχοθετημένες εκστρατείες ευαισθητοποίησης αποτελούν ένα καλό μέσο για να δοθεί προσοχή σε ένα συγκεκριμένο θέμα και μπορεί να λάβει τη μορφή μακρόχρονων εκστρατειών ή εκδηλώσεων. Για παράδειγμα, το ετήσιο βραβείο Access City, που ξεκίνησε το 2011, επιβραβεύει τις πόλεις της ΕΕ που λαμβάνουν υποδειγματικά μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες στο αστικό περιβάλλον.

Τα τελευταία έξι χρόνια, περισσότερες από 250 πόλεις έχουν υποβάλει αίτηση και 33 έχουν βραβευτεί. Το ευρωπαϊκό έτος για την ενεργό γήρανση του 2012 είναι ένα άλλο παράδειγμα μιας επιτυχημένης εκστρατείας ευαισθητοποίησης, που αυτή τη φορά ασχολείται με τη σχέση μεταξύ γήρανσης και αναπηρίας. Το 2016, για πρώτη φορά, βραβεύτηκε ο καλύτερος προσβάσιμος

αερολιμένας σε συνεργασία με την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (EDF) και το Διεθνές Συμβούλιο Αεροδρομίων (ACI-Europe).

Η στενή συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι απαραίτητη για τη διάδοση πληροφοριών σε ολόκληρη την ΕΕ. Η Επιτροπή συνεργάζεται με πολλούς οργανισμούς σε επίπεδο ΕΕ, μεταξύ άλλων μέσω ειδικής χρηματοδότησης για δραστηριότητες δημιουργίας ικανοτήτων, ευαισθητοποίησης και διάδοσης. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών παρέχουν στην Επιτροπή ανεκτίμητες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των ατόμων με αναπηρίες στην ΕΕ, συμβάλλουν σε διαδικασίες ευαισθητοποίησης, υποβάλλουν συγκεκριμένες και χρήσιμες προτάσεις και ανατροφοδοτούν τις δράσεις της ΕΕ και διεξάγουν συγκεκριμένες επιτόπιες ενέργειες.

Κάθε χρόνο, η Επιτροπή διοργανώνει την Ευρωπαϊκή Ημέρα των Ατόμων με Αναπηρίες, ένα σημαντικό γεγονός ευαισθητοποίησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, στα οποία καλούνται τα κράτη μέλη και η κοινωνία των πολιτών. Συγκεντρώνει τους ενδιαφερόμενους από όλη την ΕΕ για να επικεντρωθεί σε ένα ζήτημα ύψιστης σημασίας για τα άτομα με αναπηρίες. Συνδιοργανώνεται με το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Αναπηρίας.

Επιπλέον, η Επιτροπή διοργανώνει το ετήσιο φόρουμ εργασίας το οποίο αξιολογεί την εφαρμογή της UNCRPD (Σύμβαση ΟΗΕ) με τους εμπλεκόμενους φορείς σε εθνικό επίπεδο: τα σημεία επαφής, τους μηχανισμούς συντονισμού και τους μηχανισμούς παρακολούθησης. Η κοινωνία των πολιτών και οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες συμμετέχουν επίσης ενεργά στο φόρουμ εργασίας.

5.2 Η ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών τουρισμού

Η ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών τουρισμού αλλά και του ευρύτερου κοινού κρίνεται απαραίτητη καθώς υπάρχει προφανής έλλειψη κατανόησης της έννοιας της προσβασιμότητας. Στην πραγματικότητα, οι περισσότεροι επαγγελματίες αξιολογούν τις εγκαταστάσεις τους ως «προσβάσιμες» όταν δεν είναι. Η άγνοια της προσβασιμότητας μπορεί να επαληθευτεί εύκολα μέσω απλών ερωτήσεων προς τους ιδιοκτήτες των τουριστικών επιχειρήσεων σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά των προσβάσιμων καταλυμάτων (π.χ. πλάτος πόρτας, ύψος ρεσεψιόν, χαρακτηριστικά ιστοσελίδας κτλ.). Επιπλέον ένα σημαντικό ποσοστό έχει σαφώς εσφαλμένη την έννοια της αναπηρίας και των δυνατοτήτων των ατόμων που έχουν μια μορφή αναπηρίας, γεγονός που τους οδηγεί στην άντληση εσφαλμένων συμπερασμάτων σχετικά με την δυναμική αυτής της αγοράς.

Ο τουρισμός για τα ΑμΕΑ αποτελεί μια μεγάλη επιχειρηματική ευκαιρία για τους επαγγελματίες του τουρισμού, οι κατάλληλες υποδομές, η σωστή πληροφόρηση αλλά κυρίως η εκπαίδευση των επαγγελματιών του τουρισμού πρέπει να αποτελέσουν ζητήματα προτεραιότητας. Περισσότερο από το 70% των ΑμΕΑ θεωρούν πολύ σημαντική την οργάνωση του ταξιδιού (προετοιμασίες, έγκαιρη κράτηση, πληροφόρηση, προγραμματισμός δραστηριοτήτων στον τόπο προορισμού). Το ίδιο ποσοστό όταν σχεδιάζει την επίσκεψη ενός νέου/άγνωστου προορισμού, δεν εμπιστεύεται για πληροφορίες τους πάροχους τουριστικών υπηρεσιών παρά μόνο άλλα ΑμΕΑ που έχουν ήδη επισκεφτεί τον προορισμό. Αυτή η έλλειψη εξειδίκευσης των επαγγελματιών του τουρισμού τους εμποδίζει να προσφέρουν αξιόπιστες υπηρεσίες στους τουρίστες με αναπηρία.

Δυστυχώς οι επιχειρηματίες του τουρισμού δείχνουν να έχουν αντιληφθεί το μέγεθος της εσωτερικής αλλά και της ευρωπαϊκής αγοράς των ατόμων με αναπηρία. Σήμερα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ο αριθμός των ατόμων με αναπηρία ξεπερνά τα 50.000.000 άτομα τα οποία σε ποσοστό τουλάχιστον 50% ταξιδεύουν και συνοδεύονται από 1,5 άτομο κατά μέσο όρο, ανεβάζοντας τον αριθμό σε περίπου 65.000.000 άτομα. Εάν δε, σε αυτά συνυπολογισθεί και ο αριθμός των ηλικιωμένων ατόμων άνω των 65 ετών, που πλέον έχουν τελείως διαφορετικές συνήθειες και τουριστική συμπεριφορά από τις προηγούμενες γενεές συνομηλίκων τους και ο οποίος αναμένεται σχεδόν να διπλασιαστεί μέχρι το 2050, ανεβάζοντας το αντίστοιχο ποσοστό από 20% σε 40% του πληθυσμού, αλλά και των οικογενειών με παιδιά σε καρότσι, οι οποίες οικογένειες τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει να ταξιδεύουν ολοένα και συχνότερα (δύο κατηγορίες με παρόμοιες ανάγκες πρόσβασης με τα άτομα με αναπηρίες), ο τελικός αριθμός υπερδιπλασιάζεται και γίνεται ιδιαίτερα ελκυστικός στην βιομηχανία του τουρισμού. Τόσο τώρα όσο και στο μέλλον, η αγορά για τουρίστες με αναπηρία ή μειωμένη κινητικότητα φαίνεται να είναι καθοριστική. Ωστόσο, οι ιδιοκτήτες και διευθυντές των τουριστικών επιχειρήσεων απομακρύνονται από αυτούς τους πελάτες. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι επαγγελματίες του τουρισμού φοβούνται να κάνουν λάθη με αυτούς τους πελάτες ή φοβούνται να αντιμετωπίσουν πάρα πολλά άτομα με αναπηρίες και να μην είναι σε θέση να χειριστούν την κατάσταση. Οι φόβοι αυτοί φαίνονται να τροφοδοτείται από μια γενική ανησυχία σχετικά με το ενδεχόμενο σχετικό κόστος της προσβασιμότητας. Ιδιαίτερα όταν χρειάζεται να γίνουν επιπρόσθετες ανακαινίσεις που ανεβάζουν το κόστος σε σχέση με το αν αυτές οι παρεμβάσεις γινόντουσαν κατά την φάση κατασκευής. Για αυτό το λόγο είναι και απαραίτητη η ενημέρωση των ιδιοκτητών πριν την κατασκευή αλλά και η εκπαίδευση των μηχανικών, εργολάβων, αρχιτεκτόνων για τον σωστό αρχικό σχεδιασμό προσβάσιμων χώρων. Στην πραγματικότητα, το νομικό πλαίσιο είναι ανεπαρκές για την προώθηση της ανάπτυξης του προσβάσιμου τουρισμού. Στις περισσότερες χώρες η νομοθεσία απαιτεί από όλα τα νέα και

ανακαινισμένα ξενοδοχεία να κάνουν ένα ποσοστό των δωματίων τους προσβάσιμο σε άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Ωστόσο, η ταχεία εφαρμογή του νόμου σε συνδυασμό με την έλλειψη κυρώσεων οδηγούν σε παραβιάσεις. Παρά λοιπόν την νομική πρόοδο, τα φορολογικά κίνητρα και τα πολλά επιχειρήματα που αποδεικνύουν τις δυνατότητες αυτής της αγοράς, τα προσβάσιμα τουριστικά καταλύματα παραμένουν σημαντικά υποανάπτυκτα.

Ο σχεδιασμός προσαρμοσμένων δωματίων δεν αποτελεί από μόνο του εμπόδιο στην υλοποίηση της προσβασιμότητας, ιδιαίτερα όταν αυτά τα δωμάτια δεν διαφέρουν πολύ από τα κανονικά δωμάτια και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους τουρίστες. Επιπρόσθετα δεδομένου ότι οι τιμές των καταλυμάτων σχετίζονται άμεσα με τον αριθμό των αστεριών που απονέμονται σε ένα κατάλυμα θα πρέπει να δοθεί και ιδιαίτερη βαρύτητα στην προσβασιμότητα κατά την ταξινόμηση των καταλυμάτων αν θέλουμε οι ιδιοκτήτες των τουριστικών καταλυμάτων να πάρουν την προσβασιμότητα σοβαρά υπόψιν.

Σε έναν κόσμο όπου η αειφόρος ανάπτυξη βρίσκεται στο επίκεντρο πολλών αναπτυξιακών δράσεων, είναι απολύτως απαραίτητο να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα θέματα προσβασιμότητας. Στην πραγματικότητα, η αειφόρος ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη όχι μόνο οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες αλλά και κοινωνικές ανησυχίες που συνδέονται με μακροπρόθεσμες προκλήσεις. Έτσι, μια εξέλιξη που δεν λαμβάνει υπόψη ένα σημαντικό μέρος του σημερινού και του μελλοντικού παγκόσμιου πληθυσμού δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως διαρκής.

Επιπλέον το προσωπικό στις τουριστικές εγκαταστάσεις διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη μείωση των δυνητικών ελλείψεων στην πρόσβαση ή στην άμβλυνση των απρόβλεπτων δυσκολιών και η κατάρτιση στην ενημέρωση των αναπήρων και η φροντίδα των πελατών μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες.

Το προσωπικό των τουριστικών ιδρυμάτων και των συναφών υπηρεσιών θα πρέπει:

- ✓ να είναι έτοιμο να γνωρίζει, να κατανοεί και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των πελατών με αναπηρίες. Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, το προσωπικό θα πρέπει να λαμβάνει κατάλληλη κατάρτιση σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, ώστε να παρέχεται καλύτερη βοήθεια και υπηρεσίες που εγγυώνται τα δικαιώματα αυτά, να παρακολουθεί και να παρέχει τις απαραίτητες υπηρεσίες και να εξηγεί τη λειτουργία των εγκαταστάσεων σχεδιασμένο για πελάτες με ειδικές ανάγκες.
- ✓ να γνωρίζει πώς να επικοινωνεί με άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες. Το προσωπικό θα πρέπει να εκπαιδεύεται για να φροντίζει τα άτομα με αναπηρία με ευγένεια και

αποτελεσματικότητα, να παρέχει πλήρεις πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και εγκαταστάσεις και να διευκολύνει την πρόσβαση σε μη προσβάσιμες υπηρεσίες.

- ✓ να παρέχει προσβάσιμες πληροφορίες για τα άτομα με αναπηρίες σχετικά με βοηθήματα κινητικότητας, τεχνικές συσκευές και υποστηρικτικές τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένων των νέων τεχνολογιών και άλλων μορφών βοήθειας, των υπηρεσιών υποστήριξης και των εγκαταστάσεων που διατίθενται στην εγκατάσταση.
- ✓ να παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια καθώς και κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες που προσφέρονται στο ξενοδοχείο και τις εξωτερικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων οδηγών και διερμηνέων νοηματικής γλώσσας, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στα κτίρια και άλλες εγκαταστάσεις.
- ✓ Οι αρμόδιοι για την ασφάλεια θα πρέπει να γνωρίζουν τα δωμάτια που φιλοξενούν τα πρόσωπα αυτά ως προφύλαξη σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης .

6. Καλές πρακτικές σε Ελλάδα και εξωτερικό

Καλές πρακτικές σε Ελλάδα και εξωτερικό

Στο πλαίσιο εφαρμογής της θεωρίας στην πράξη παρουσιάζονται ενδεικτικά παραδείγματα επιτυχίας από την Ελλάδα και το εξωτερικό βασισμένα στη διαθέσιμη βιβλιογραφία. Τα παραδείγματα θα βοηθήσουν στην κατανόηση αντίστοιχων προβλημάτων και τρόπων επίλυσης. Ενώ αναμένεται ότι θα δώσουν μια μελλοντική προοπτική για το πώς θα μπορούσαν να υλοποιηθεί ένα εγχείρημα δημιουργίας τουριστικού προϊόντος για ΑμΕΑ στα πλαίσια του παρόντος έργου

Καλή πρακτική όσον αφορά την προσβασιμότητα στον τουρισμό θεωρείται αυτή που μπορεί να αναπαραχθεί, να μεταφερθεί ή να προσαρμοστεί, πιο συγκεκριμένα θεωρείται καλή πρακτική μια πρωτοβουλία που διεξάγεται με επιτυχία και έχει από αντίκτυπο στη βελτίωση των εμπειριών του τουρισμού στον τουρισμό.

Ο προσδιορισμός των βέλτιστων πρακτικών είναι χρήσιμος ως μέσο για:

- Βελτίωση των δημόσιων πολιτικών με βάση τις λειτουργίες τους.
- Να αυξήσει την ευαισθητοποίηση των υπευθύνων λήψης αποφάσεων
- Να μοιράζονται και να μεταφέρουν γνώση, τεχνογνωσία και εμπειρία μέσω της δικτύωσης και της μάθησης από ομότιμους.

Οι κατηγορίες βέλτιστων πρακτικών που παρουσιάζονται επελέγησαν προκειμένου να εντοπιστούν πρωτοβουλίες από διάφορες πτυχές της προσβασιμότητας του τουρισμού.

6.1 Ιστιοπλοΐα για όλους

Ένας τομέας του τουρισμού, στον οποίον θα μπορούσε να στραφεί η Ελλάδα χρησιμοποιώντας τις υπάρχουσες υποδομές, αναδιαμορφώνοντάς εν μέρει αυτές, είναι ο τουρισμός από ΑμΕΑ. Στα πλαίσια του εναλλακτικού τουρισμού έχει δημιουργηθεί στην Ελλάδα μία εταιρεία που προσφέρει εκδρομές με ιστιοπλοϊκά σκάφη, κατάλληλα σχεδιασμένα και για ΑμΕΑ. Η εταιρεία, η οποία ονομάζεται «Ιστιοπλοΐα για όλους» προσκαλεί τις οικογένειες με μικρά παιδιά, τους ανθρώπους «μεγαλύτερης ηλικίας», τους ανθρώπους με ανικανότητες ή αναπηρίες και όλους όσους είναι παραδοσιακά αποκλεισμένοι από αυτές τις δραστηριότητες, να απολαύσουν «ιστιοπλοϊκές Εξορμήσεις» για όλους.

Τα σκάφη είναι κατασκευασμένα έτσι ώστε να επιτρέπουν σε ανθρώπους με διαφορετικές ηλικίες και σωματικές ικανότητες να συμμετέχουν επί ίσοις όροις, να απολαύσουν με ασφάλεια τις διακοπές τους. Πρόκειται για ιστιοπλοϊκά σκάφη, τα οποία διαφέρουν από τα άλλα. Η ειδική διαρρύθμιση τους, επιτρέπει στους ανθρώπους χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων όλες τις κλασικές ιστιοπλοϊκές κινήσεις (είσοδο, χειρισμό σκάφους, πλοήγηση) και στην ανεμπόδιση απόλαυση της ιστιοπλοΐας. Με την αρωγή των ανθρώπων του συλλόγου «Ιστιοπλοΐα για όλους» (Sailability Hellas), που μισούν όλους τους «ειδικούς» ενδιαφερόμενους στα μυστικά τόσο της ιστιοπλοΐας ανοικτής θαλάσσης όσο και της αγωνιστικής.

6.2 Μουσείο Quai Branly – Jacques Chirac, Παρίσι

Το συγκεκριμένο μουσείο βρίσκεται στο Παρίσι και σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Jean Nouvel για να στεγάσει εκθέματα από τους πολιτισμούς της Αφρικής, της Ασίας, της Ωκεανίας και της Αμερικής. Χάρης στο σχεδιασμό του, το μουσείο αποτελεί πρότυπο προσβάσιμου πολιτιστικού χώρου, για άτομα με οποιαδήποτε αναπηρία. Πιο συγκεκριμένα, για τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα, προβλέπονται θέσεις στάθμευσης πλησίον της εισόδου του μουσείου. Σε όλους τους χώρους έκθεσης του μουσείου, αλλά και στους χώρους αναψυκτηρίου, αναγνωστηρίου κ. π. είναι δυνατή η πρόσβαση από χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων σε όποιον επισκέπτη το χρειάζεται.

Επίσης, υπάρχουν διάφορες οργανωμένες δραστηριότητες στις οποίες μπορούν να λάβουν μέρος άτομα μειωμένης κινητικότητας και σε συνδυασμό με την παροχή μαγνητοφωνημένων ξεναγήσεων, καθίσταται δυνατή η πλήρης αντίληψη της έκθεσης και μάλιστα με το ρυθμό που επιθυμεί ο κάθε επισκέπτης. Τέλος, η πρόσβαση στα διαφορετικά επίπεδα γίνεται είτε μέσω ανελκυστήρα, είτε μέσω ενός κεκλιμένου επιπέδου, στο οποίο μάλιστα πραγματοποιούνται και διάφορες προβολές και παρουσιάσεις, που κάνουν τη διαδρομή πιο ενδιαφέρουσα.

Για τα άτομα με μειωμένη αντίληψη, η επίσκεψη στο μουσείο είναι εξίσου εύκολη, καθώς πρόκειται για ένα κτίριο με απλή οργάνωση, οπότε είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς τις δυνατές κινήσεις μέσα στο χώρο. Οργανωμένες ξεναγήσεις βοηθούν στην πλήρη αντίληψη των εκθέσεων του μουσειακού χώρου, ενώ το γεγονός ότι μουσείο απευθύνεται στο σύνολο των αισθήσεων όπως προαναφέρθηκε, προσφέρει τη δυνατότητα βίωσης μιας ξεχωριστής εμπειρίας στα άτομα αυτά.

Επιπρόσθετα, πρόβλεψη υπάρχει και για τα κωφά άτομα, ή τα άτομα μειωμένης ακοής. Η πληροφόρηση που παρέχεται στον διαδικτυακό τόπο του μουσείου εμφανίζεται και βιντεοσκοπημένη στη νοηματική γλώσσα, ενώ στον επισκέπτη παρέχονται γραπτοί οδηγοί ξεναγήσης

κατά την είσοδό του στο μουσείο. Τέλος, κατάλληλη σήμανση στα διάφορα σημεία του κτιρίου καθιστά πιο εύκολη την κυκλοφορία ενός κωφού ατόμου στο εσωτερικό του μουσείου.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η οργάνωση και ο σχεδιασμός του κτιρίου αυτού γίνονται παραδείγματα προς μίμηση και για άλλες περιπτώσεις εκθεσιακών χώρων, καθώς καθιστά ισότιμη τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες, ενώ παράλληλα οι διευκολύνσεις που έχουν προβλεφθεί, κάνουν πιο ενδιαφέρουσα την επίσκεψη και για το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο.

6.3 Νέο Μουσείο Πατρών

Πρόκειται για ένα μουσείο, κατά το σχεδιασμό του οποίου εξασφαλίστηκε η προσβασιμότητα και η χρήση του σε όλους ανεξαιρέτως τους χώρους, εσωτερικούς και εξωτερικούς. Εξασφαλίστηκαν ακόμα οι κατάλληλες συνθήκες προσέγγισης του κτιρίου και η κυκλοφορία μέσα και έξω από αυτό, χωρίς αναβαθμούς στο ισόγειο.

Ως κτίριο δημόσιο και μάλιστα πολιτιστικό, το μουσείο σχεδιάστηκε έτσι ώστε να είναι άμεσα αναγνωρίσιμο. Λόγω του μεγέθους του και της μορφής του, σηματοδοτεί σαφώς την παρουσία του και είναι εύκολη η περιγραφή του σε άτομα με προβλήματα όρασης. Η είσοδος στο κτίριο και ο κόμβος διανομής κινήσεων και προσβάσεων προς όλο το κτίριο, είναι τοποθετημένοι κεντροβαρικά του κτιρίου. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η άμεση αντίληψη των κινήσεων από όλους τους χρήστες. Ακόμη, μέσω ενός εναέριου διαδρόμου που χωροθετείται επί του κεντρικού άξονα, παρέχεται η δυνατότητα πανοραμικής οπτικής επαφής με τις αίθουσες και εξασφαλίζεται με αυτόν τον τρόπο η δημιουργία μιας σύντομης μουσειακής διαδρομής.

Τέλος, μια σειρά από στοιχεία εξοπλισμού, για την εξυπηρέτηση διαφόρων αναγκών, θα προστεθούν στο μουσείο, για να καταστήσουν το Νέο Μουσείο Πατρών πραγματικά προσβάσιμο από όλους.

Ορισμένα από αυτά είναι:

- Αμαξίδια
- Σήμανση Braille
- Ειδική σήμανση δαπέδου
- Βοηθητικές ακουστικές συσκευές
- Χρησιμοποίηση ήχων για επεξήγηση προοπτικής, χώρου κλπ., καθώς και καθοδήγηση μέσω ήχων και φωτός
- Περιμετρικές χειρολαβές που διακόπτονται από πινακίδα σε γραφή Braille
- Διαδρομή αφής

- Κείμενο 4-5 γραμμών σε Braille, σε συνδυασμό με την αφή ανά έκθεμα

6.4 Haus Rheinsberg Hotel am See

Ως ένα παράδειγμα πλήρως προσβάσιμου ξενοδοχείου τοποθετημένο σε περιβάλλον φιλικό προς τα άτομα με αναπηρίες, θα αναφερθούμε στο ξενοδοχείο Haus Rheinsberg, στα περίχωρα του Βερολίνου. Το ξενοδοχείο αυτό, το οποίο λειτουργεί από το 1916 και συνεχώς επεκτείνεται λειτουργεί σε πλήρη συνεργασία με την πόλη του Rheinsberg. Το ξενοδοχείο αποτελείται από 107 δωμάτια όλα φιλικά προς τα ΑμΕΑ, ενώ όλη η πόλη, οι δημόσιες δραστηριότητες και ο σχεδιασμός του φυσικού περιβάλλοντος, έχουν μελετηθεί με γνώμονα τον επισκέπτη. Το μέγεθος του ξενοδοχείου είναι τέτοιο που από μόνο του κάνει τους ενοίκους του να νιώθουν πως είναι μέρος της ευρύτερης κοινωνίας και όχι απομονωμένα μέλη της, τοποθετημένα σε ειδικούς χώρους. Τα περισσότερα δωμάτια είναι δύο κλινών με δυνατότητα σύνδεσης περισσότερων από δύο δωματίων. Το ξενοδοχείο παρέχει ακόμα και γαμήλιες σουίτες για νεόνυμφα ζευγάρια. Στα πλαίσια της νέας επέκτασης του ξενοδοχείου είναι η λειτουργία μέσα στο 2008 αρκετών αυτόνομων και πλήρως προσβάσιμων διαμερισμάτων τύπου bungalows.

Τα άτομα με αναπηρίες, οι φίλοι και οι συνοδοί τους έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν να ασχοληθούν με ποικίλες δραστηριότητες στον ελεύθερο χρόνο τους. Το ξενοδοχείο παρέχει μία σειρά από δραστηριότητες, όπως ειδικά σχεδιασμένη πισίνα, σάουνα, διαδρομές με κανό στη λίμνη αίθουσα μπόουλινγκ, γήπεδο πινγκ-πονγκ για άτομα με κινητικές δυσκολίες, ειδικά σχεδιασμένο γήπεδο ράγκμπι, εστιατόριο, καφετέρια με τζάκι, καθώς και βραδινό μπαρ. Επίσης στο συγκρότημα υπάρχει αίθουσα χορού προσβάσιμη σε όλους.

Μία σειρά από δραστηριότητες όμως προσφέρονται και στην ευρύτερη περιοχή σε συνεργασία με τους φορείς της πόλης. Στην πόλη και στα περίχωρα της έχουν σχεδιαστεί διαδρομές περιπάτου και ποδηλάτου εύκολα προσπελάσιμες από όλους. Άνετα μπορούν όλα τα άτομα να κινηθούν περιμετρικά της λίμνης, μέσα στο δάσος, αλλά και στους δρόμους της πόλης. Όλα τα μέσα μαζικής μεταφοράς είναι προσβάσιμα από όλους. Υπάρχουν ακόμα και ειδικά σχεδιασμένες άμαξες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και από χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων. Επίσης όλα τα κτήρια δημόσιου χαρακτήρα της πόλης, όπως το δημαρχείο, σινεμά, θέατρα και γκαλερί επανασχεδιάζονται ώστε να μπορούν να τα επισκεφθούν όλοι.

Επίσης στις εγκαταστάσεις του ξενοδοχείου σε συνεργασία με τις δημοτικές αρχές οργανώνεται το ετήσιο κύπελλο ράγκμπι για ΑμΕΑ, το οποίο προσελκύει πολύ κόσμο στην περιοχή. Ακόμα,

οργανώνονται συχνά αγώνες δρόμου 25χλμ., για άτομα μειωμένης κινητικότητας. Επιπροσθέτως οργανώνονται ετήσια φεστιβάλ χορού για ΑμΕΑ. Ταυτόχρονα με τη συνεργασία των δημοτικών αρχών και των υπευθύνων του ξενοδοχείου, οργανώνονται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου σεμινάρια και συνέδρια, που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και είναι πλήρως προσβάσιμα σε ΑμΕΑ, τα οποία μπορεί να είναι τόσο σύνεδροι, όσο και απλοί θεατές. Στους χώρους του ξενοδοχείου, αλλά και στις δημοτικές εγκαταστάσεις εκτίθεται και προωθείται το έργο καλλιτεχνών με αναπηρίες.

6.5 Sirens Resort, Λουτράκι

Το SIRENS RESORT χτίστηκε το 2002 και αποτελείται από 5 πλήρως προσβάσιμα διαμερίσματα, τα οποία είναι διαμορφωμένα σύμφωνα με τις αυστηρότερες προδιαγραφές για να παρέχουν εύκολη πρόσβαση σε χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων και άτομα με ειδικές ανάγκες γενικότερα. Το θέρετρο χτίστηκε με γνώμονα τον εμποδιζόμενο ταξιδιώτη και γι' αυτό καταφέρνει να συνδυάσει άψογα την άνεση και την ευκολία στην πρόσβαση.

Τα διαμερίσματα είναι χωρητικότητας από 1 έως 8 ατόμων, ανάλογα με τις απαιτήσεις των ενοίκων. Όλα τα δωμάτια είναι εξοπλισμένα με διπλά και μονά κρεβάτια, εκ των οποίων άλλα είναι απλά και άλλα ηλεκτρικά ρυθμιζόμενα. Όλοι οι εσωτερικοί και εξωτερικοί χώροι των δωματίων είναι πλήρως προσβάσιμοι από ειδικά κατασκευασμένες ράμπες. Τα διαμερίσματα που αναπτύσσονται σε δύο ορόφους έχουν εσωτερικό ανελκυστήρα. Οι τουαλέτες των δωματίων είναι πλήρως προσβάσιμες από τα ΑμΕΑ., με ειδικές ντουζιέρες απόλυτα προσβάσιμες, με ανυψωμένα καθίσματα λεκάνης, τα οποία έχουν και τη δυνατότητα να απομακρύνονται, κάθετες και οριζόντιες χειρολαβές και αρκετό ελεύθερο χώρο ώστε η κίνηση να γίνεται άνετα. Η θάλασσα μπροστά από το ξενοδοχείο είναι πλήρως προσβάσιμη από άτομα με κινητικές ή άλλες δυσκολίες καθώς έχει κατασκευαστεί ειδική ράμπα καθόδου και ανόδου, ενώ από το ξενοδοχείο είναι διαθέσιμα ειδικά αναπηρικά αμαξίδια για τη θάλασσα.

Επίσης το ξενοδοχείο παρέχει στους ενοίκους του σκούτερ, πολλών τύπων αναπηρικά αμαξίδια, ρολέιτορ, κυλιόμενα τραπεζάκια κ.ά.. όλοι οι κοινόχρηστοι χώροι του συγκροτήματος είναι εύκολα προσβάσιμοι από ΑμΕΑ. το ίδιο ισχύει και για τους υπαίθριους χώρους οι οποίοι έχουν ειδικά Προσβασιμότητα εμποδιζόμενων ατόμων σε χώρους πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος διαμορφωμένα μονοπάτια τα οποία επιτρέπουν τη μετακίνηση των ενοίκων από τα δωμάτια στη θάλασσα, στο ειδικά διαμορφωμένο χώρο barbeque και στους κήπους του συγκροτήματος. Επίσης το

ξενοδοχείο παρέχει ειδικά διαμορφωμένο αυτοκίνητο με το οποίο μεταφέρονται εύκολα και άνετα τα ΑμΕΑ.

6.6 Eria Resort, Χανιά

Το ERIA RESORT είναι ένα καινούριο ξενοδοχείο 4 αστέρων. Βρίσκεται στο παραθαλάσσιο ιστορικό χωριό Μάλεμε, λίγα χιλιόμετρα από τα Χανιά, είναι περιτριγυρισμένο από ελαιώνες και έχει θέα το Κρητικό Πέλαγος.

Το ξενοδοχείο αποτελείται από 11 δωμάτια και 2 σουίτες, τα οποία είναι πλήρως προσβάσιμα από ΑμΕΑ. Τα δωμάτια του πρώτου ορόφου είναι πλήρως προσβάσιμα με ανελκυστήρα. Όλα τα δωμάτια και οι σουίτες είναι άνετα και εξοπλισμένα με δύο κρεβάτια εκ των οποίων το ένα είναι ηλεκτρικά ρυθμιζόμενο για την άνεση των ΑμΕΑ.. Επιπλέον όλα τα δωμάτια έχουν κλήση άμεσης ανάγκης, αναρτήρα, αυτόνομο κλιματισμό, σήμανση κινδύνου, δορυφορική τηλεόραση, τηλέφωνο, ίντερνετ, ραδιόφωνο, χρηματοκιβώτιο, ψυγείο και στεγνωτήριο μαλλιών. Τα μπαλκόνια είναι πλήρως προσβάσιμα με θέα στο γύρω φυσικό τοπίο.

Όλα τα μπάνια είναι ευρύχωρα και ειδικά διαμορφωμένα με κάθετες και οριζόντιες χειρολαβές και ανυψωτήρα. Όλα έχουν ντουζιέρα και ειδικό κάθισμα για το ντους. Όλες οι εγκαταστάσεις του θέρετρου είναι πλήρως προσβάσιμες σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

Συμπεριλαμβάνονται η υποδοχή, καθιστικό, εστιατόριο και μίνι μπαρ και ανελκυστήρας. Υπάρχει γυμναστήριο με ξεχωριστή αίθουσα φυσιοθεραπείας όπως και τζακούζι. Το γυμναστήριο είναι οργανωμένο με ειδικευμένο προσωπικό και περισσότερες από 15 δραστηριότητες, αρκετές εκ των οποίων απευθύνονται σε χρήστες αναπηρικού καθίσματος.

Επίσης, μπορεί να γίνει χρήση της μεγάλης πισίνας με υδρομασάζ με επικλινή ράμπα για εύκολη είσοδο και έξοδο. Για τις εύκολες και ασφαλείς μεταφορές των ΑμΕΑ. από και προς το αεροδρόμιο και το λιμάνι το ξενοδοχείο διαθέτει ένα ειδικά διαμορφωμένο μίνι λεωφορείο, χωρητικότητας 15 ατόμων, με μπάρα πρόσβασης που μπορεί να καλύψει με άνεση και ασφάλεια την μεταφορά τους. Επίσης, υπάρχει ένα μελετημένο πρόγραμμα εκδρομών για όλα τα σημαντικά αξιοθέατα της γύρω περιοχής.

Επίσης το ξενοδοχείο παρέχει τη δυνατότητα ενοικίασης ηλεκτροκίνητων ή χειροκίνητων αμαξιδίων, ανυψωτήρων, ορθοστατών, συμπιεστών οξυγόνου, σκούτερ, ρολέιτορ και άλλων εξειδικευμένων ειδών, τα οποία παρέχονται μετά από αίτηση. Επίσης υπάρχουν γιατροί όλων των ειδικοτήτων στη διάθεση των φιλοξενούμενων καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου. Διευκολύνσεις τέτοιου τύπου είναι

απαραίτητες για ΑμΕΑ, τα οποία δεν μπορούν να κουβαλήσουν μαζί τους όλον τον εξοπλισμό που χρειάζονται όταν ταξιδεύουν, ενώ νιώθουν αυξημένη ανασφάλεια όταν βρίσκονται σε τόπους που δεν γνωρίζουν καλά.

6.7 Αγία Νάπα - Ρέθυμνο

Στο πλαίσιο της προώθησης του «Τουρισμού για Όλους» ή «Προσβάσιμου Τουρισμού», η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) σε συνεργασία με το Δήμο Ρεθύμνης και το Δήμο Αγίας Νάπας, σχεδίασαν και υλοποίησαν από κοινού το Έργο «Αγία Νάπα - Ρέθυμνο: Καθολικά Προσβάσιμες Πόλεις»¹⁶.

Οι δράσεις του Έργου, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη φυσιογνωμία τόσο της πόλης του Ρεθύμνου όσο και της Αγίας Νάπας, καθώς επίσης και του τουριστικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν, στόχευαν:

- στη βελτίωση της προσβασιμότητας υποδομών και υπηρεσιών και ως εκ τούτου στη βελτίωση της ελκυστικότητας και ανταγωνιστικότητας του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος με απώτερο σκοπό την οικονομική ανάπτυξη των πόλεων μέσω της προσέλκυσης τουριστών με αναπηρία, τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό, οι οποίοι μέχρι σήμερα δεν είχαν προσεγγιστεί.
- στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία που διαβιούν στις συγκεκριμένες πόλεις.

Καινοτόμα στοιχεία του Έργου είναι:

- η βελτίωση της προσβασιμότητας σε ιστορικούς χώρους τουριστικού ενδιαφέροντος, όπως είναι το Φρούριο της Φορτέζας στο Ρέθυμνο και στους Τάφους Μακρονήσου στην Αγία Νάπα.
- η εφαρμογή της καθολικής προσβασιμότητας, δηλαδή η ταυτόχρονη παροχή πρόσβασης στα άτομα με αναπηρία σε υποδομές, υπηρεσίες και ενημέρωση/πληροφόρηση.
- η αξιοποίηση των πιο σύγχρονων ηλεκτρονικών εφαρμογών προς όφελος των ατόμων με αναπηρία είτε ως τουριστών είτε ως κατοίκων των περιοχών παρέμβασης είτε ως εργαζόμενων στον Τουριστικό Τομέα.

¹⁶ <https://www.esamea.gr/projects-tenders/international-projects/1136-praxi-agia-napa-rethymno-katholika-prosbasimes-poleis>

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στις δράσεις του Έργου, αυτές περιλαμβάναν τα εξής:

- Στον Δήμο Αγίας Νάπας: τεχνικά έργα προσβασιμότητας στο Δημοτικό Κτίριο, στην πλατεία Μοναστηριού, στο Δημοτικό Μουσείο "Θάλασσα", στο προαύλιο του Ναού Παναγίας Αγίας Νάπας, στην Πλατεία Σεφέρη και Χερσαίου Χώρου Λιμανιού, στον κεντρικό δρόμο Μακρόνησου, στις παραλίες Μακρόνησου, Λάντα και Πανταχού και στον Αρχαιολογικό Χώρο «Μακρόνησος.
- Στον Δήμο Ρεθύμνου: τεχνικά έργα προσβασιμότητας στο φρούριο της Φορτέτζας, στην Δημοτική Πινακοθήκη Κανακάκη και σε 5 επιλεγμένα σημεία σε παραλίες.

Τέλος, στο πλαίσιο της προσπάθειας προώθησης της καθολικής προσβασιμότητας, υλοποιήθηκαν από την Ε.Σ.Α.μεΑ. οι εξής δράσεις:

- **Δημιουργία Τουριστικού Οδηγού για άτομα με αναπηρία.** Ένα μεγάλο μέρος των ατόμων με αναπηρία, συμπολίτες μας αλλά και τουρίστες από όλο τον κόσμο, θα μπορούσαν να επισκεφτούν τους δύο Δήμους αρκεί να μπορούν να ενημερωθούν για το ποια μέρη είναι προσβάσιμα. Για τον λόγο αυτό, εκδόθηκε ένας Τουριστικός Οδηγός με σημαντικές πληροφορίες για τουριστικές υποδομές και υπηρεσίες στους δύο Δήμους, οι οποίες κρίθηκαν κατάλληλες για επισκέπτες με διάφορες μορφές αναπηρίας και τις οικογένειές τους. Ο Οδηγός φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για τους τουρίστες με αναπηρία (άτομα με κινητικές αναπηρίες, άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες, άτομα με λοιπές αναπηρίας) και τις οικογένειές τους, τους δημότες με αναπηρία (προσωρινή ή μόνιμη), τους ηλικιωμένους, και γενικότερα τα «εμποδιζόμενα άτομα». Ο Οδηγός είναι διαθέσιμος και σε πολλαπλές εναλλακτικές μορφές, δηλαδή σε μορφή Braille για άτομα με προβλήματα όρασης, σε ακουστική μορφή για άτομα με προβλήματα όρασης, σε νοηματική με υποτιτλισμό για κωφούς. Επιπρόσθετα υπάρχει διαθέσιμη η ηλεκτρονική έκδοση για πρόσβαση στα περιεχόμενά του Οδηγού μέσω του Παγκοσμίου Ιστού (<https://www.prosbasimes-poleis.eu/>).
- **Δημιουργία προσβάσιμης διαδικτυακής πύλης.** Στο πλαίσιο του Έργου δημιουργείται μια σύγχρονη, πλήρως προσβάσιμη Δικτυακή Πύλη με στόχο να ενσωματώσει σε ένα ενιαίο, προσβάσιμο και φιλικό για όλους περιβάλλον πληροφορίες για το έργο, τις δράσεις και τα αποτελέσματά του, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής έκδοσης του Οδηγού, καθώς επίσης και μια σειρά από χρήσιμες ηλεκτρονικές εφαρμογές και υπηρεσίες. Η Πύλη, που δημιουργείται από και για τα άτομα με αναπηρία (δηλαδή με την ενεργή συμμετοχή ατόμων με αναπηρία σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης αυτής),

συμμορφώνεται πλήρως με τις οδηγίες της Κοινοπραξίας του Παγκόσμιου Ιστού W3C/WCAG, έκδοση 2.0, σε επίπεδο συμμόρφωσης «AAA».

6.8 Λυών, Γαλλία

Κέρδισε το πρώτο βραβείο Προσβάσιμης Πόλης 2018. Γνωστή και ως «la Ville des Lumières», η Λυών είναι μια σημαντική μητρόπολη της Ευρώπης που βρίσκεται στο σημείο συνάντησης του Βορρά και του Νότου της Ευρώπης. Είναι κτισμένη στις παρυφές δύο λόφων και διατρέχεται από τους ποταμούς Ρήνο και Σον.

Με πληθυσμό σχεδόν 515.000 κατοίκων, η πόλη απαρτίζεται από την Παλαιά Λυών, δηλαδή τη μεσαιωνική και αναγεννησιακή συνοικία της πόλης, τη συνοικία Presqu'île που είναι κτισμένη σε στυλ Haussmann, την επιχειρηματική συνοικία Part Dieu και τη σύγχρονη συνοικία Confluence.

Η πόλη της Λυών επέλεξε να αντιμετωπίσει την προσβασιμότητα ως οριζόντιο ζήτημα και να επενδύσει ουσιαστικά στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος χωρίς φραγμούς και χωρίς αποκλεισμούς. Με κεντρικό άξονα τα δύο θέματα της φυσικής προσβασιμότητας και της προσβασιμότητας στη ζωή της πόλης, η Λυών έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα, το οποίο ξεκίνησε το 2016 και θα ολοκληρωθεί το 2024.

Για τον συντονισμό και την καθοδήγηση του προγράμματος διορίστηκε ένας επικεφαλής της αποστολής, ο οποίος αναφέρεται στη γενική γραμματεία της πόλης. Ένα δίκτυο, το οποίο περιλαμβάνει 13 υπηρεσίες του δήμου, συμμετέχει στην υλοποίηση πρωτοβουλιών που καλύπτουν τους τομείς του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, της παιδικής μέριμνας, του αθλητισμού, των ανθρώπινων πόρων, της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και των δημόσιων χώρων.

Ένας φορέας διαβούλευσης, ο οποίος αποτελείται από εκλεγμένους αντιπροσώπους, δημοτικές υπηρεσίες και 62 τοπικές ενώσεις, συμπεριλαμβανομένων ατόμων με αναπηρίες και ηλικιωμένων, συμμετέχει ενεργά στην υποβολή προτάσεων προτεραιοτήτων, στην επανεξέταση επιλογών και στην παρακολούθηση της προόδου της υλοποίησης.

Πρώθηση της αυτόνομης κινητικότητας

Κατά την περίοδο 2008-2020 έχει προβλεφθεί η επένδυση 97 εκατ. ευρώ στην προσβασιμότητα του μετρό και του τραμ. Η προσβασιμότητα όλων των λεωφορείων και των περισσότερων στάσεων λεωφορείων έχει ήδη εξασφαλιστεί. Η ειδική υπηρεσία Ortibus για άτομα με αναπηρίες προσφέρει περισσότερα από 100 000 δρομολόγια ετησίως, ενώ πραγματοποιούνται σε ετήσια βάση 4 800 δρομολόγια με τη χρήση της υπηρεσίας Ortiguide, η οποία παρέχει πληροφορίες από πόρτα σε πόρτα

και εξατομικευμένη καθοδήγηση ώστε να προσφέρεται η δυνατότητα αυτόνομων μετακινήσεων με τις δημόσιες συγκοινωνίες.

Χρήση της τεχνολογίας για την εξάλειψη των φραγμών

Στον διαδικτυακό τόπο της πόλης υπάρχει σελίδα ειδικά αφιερωμένη στα άτομα με αναπηρίες, στην οποία συγκεντρώνονται όλες οι χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την πρόσβαση και άλλα θέματα. Το περιοδικό της πόλης είναι διαθέσιμο τόσο σε γραφή Braille όσο και σε μορφές ήχου.

Η ειδική εφαρμογή για την πόλη περιλαμβάνει μια λειτουργία που παρέχει στους κατοίκους τη δυνατότητα να αναφέρουν δυσλειτουργίες των σηματοδοτών ή άλλα εμπόδια στην προσβασιμότητα. Οι λειτουργίες γεωεντοπισμού και λήψης φωτογραφιών επιτρέπουν στις υπηρεσίες του δήμου να παρεμβαίνουν άμεσα για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων. Η εφαρμογή επιτρέπει επίσης στον χρήστη να εντοπίζει θέσεις στάθμευσης για άτομα με αναπηρίες.

Η εφαρμογή enform@lyon δημιουργήθηκε με σκοπό την προώθηση αθλητικών δραστηριοτήτων σε διαθέσιμες εγκαταστάσεις σε ολόκληρη την πόλη. Η εφαρμογή περιλαμβάνει διαδρομές τις οποίες μπορούν να ακολουθούν τα άτομα με προβλήματα κινητικότητας.

Μια εφαρμογή δημόσιων συγκοινωνιών επιτρέπει στους ταξιδιώτες να επιλέγουν τις πλέον προσβάσιμες διαδρομές, εντοπίζοντας, για παράδειγμα, τις συντομότερες διαδρομές ή τις διαδρομές ισόπεδης πρόσβασης. Η εφαρμογή περιλαμβάνει λειτουργία «ειδοποίησης προσβασιμότητας», η οποία ενημερώνει τους χρήστες για πιθανές βλάβες και επισκευές ανελκυστήρων ή κυλιόμενων κλιμάκων.

Πολιτισμός και εκπαίδευση

Το Théâtre des Célestins διοργανώνει ανάγλυφες επισκέψεις σε θεατρικές σκηνές, καθώς και συναντήσεις με ηθοποιούς, ούτως ώστε τα άτομα με προβλήματα όρασης να είναι σε θέση να κατανοήσουν καλύτερα τον τρόπο λειτουργίας του θεάτρου. Προσφέρει επίσης θέσεις για αναπηρικά αμαξίδια, βοηθητικές συσκευές ακρόασης και πολιτική διαφορετικής τιμολόγησης για τους θεατρόφιλους με αναπηρίες.

Οι βιβλιοθήκες της πόλης διαθέτουν περισσότερα από 3 500 ακουστικά βιβλία και παρέχουν υπηρεσίες μεταφοράς κατ' οίκον για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και άτομα με αναπηρίες που δεν είναι σε θέση να μεταφέρουν τα βιβλία μόνα τους. Κατά την περίοδο 2016-2017 διοργανώθηκαν 15 διαλέξεις και εκθέσεις με χρήση νοηματικής γλώσσας και ηχητικής περιγραφής. Ο δήμος πιστεύει στη σημασία της ενσωμάτωσης και της ένταξης παιδιών με αναπηρίες στον κοινωνικό κορμό και για τον λόγο αυτό παρέχεται πρόσβαση σε αθλητικές δραστηριότητες και σχολικές καντίνες για όλα τα παιδιά. Για την υλοποίηση αυτής της πολιτικής πλήρους πρόσβασης, επενδύονται άλλα 110 000 ευρώ

στην ενίσχυση της εποπτικής ομάδας και την εκπαίδευση 120 διευθυντών σχολείων και άλλων ιδρυμάτων.

Ενσωμάτωση και ένταξη στο σπίτι και στην εργασία

Το πρόγραμμα της πόλης περιλαμβάνει την παροχή πρόσβασης σε 700 κτίρια και δημόσιους χώρους, το κόστος της οποίας ανέρχεται σε 38 εκατ. ευρώ . Έχει τεθεί σε εφαρμογή μια πειραματική προσέγγιση διαγενεακής στέγασης στο πλαίσιο ενός προγράμματος οικιστικής ανάπτυξης 75 μονάδων, οι 25 από τις οποίες προορίζονται για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρίες και περιλαμβάνουν την παροχή υπηρεσιών αυτόνομης υποβοηθούμενης διαβίωσης σε 24ωρη βάση επτά ημέρες την εβδομάδα.

Στον τομέα της απασχόλησης, όλοι οι δημοτικοί υπάλληλοι λαμβάνουν κατάρτιση σχετικά με την ευαισθητοποίηση σε θέματα αναπηρίας όταν προσλαμβάνονται, ενώ το ποσοστό ενσωμάτωσης στον χώρο εργασίας υπερβαίνει κατά πολύ τις νομοθετικές απαιτήσεις, καθώς τα άτομα με αναπηρίες καταλαμβάνουν το 7,8 % των θέσεων εργασίας στον δήμο. Κατά την περίοδο 2016-2018, η Λυών επένδυσε άλλο ένα εκατομμύριο ευρώ στον εξοπλισμό σταθμών εργασίας για την κάλυψη των αναγκών υπαλλήλων με αναπηρίες. Ο δήμος προάγει επίσης την απασχόληση ατόμων με αναπηρίες στην ευρύτερη τοπική κοινότητα, ευνοώντας τις επιχειρήσεις με θετικές επιδόσεις απασχόλησης στην εκτέλεση δημοτικών συμβάσεων.

6.9 Λιουμπλιάννα, Σλοβενία

Η Λιουμπλιάννα, η πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη της Σλοβενίας, έλαβε τη δεύτερη θέση στο πλαίσιο του διαγωνισμού «Βραβείο Προσβάσιμης Πόλης 2018».

Η πόλη έχει πληθυσμό άνω των 288.000 κατοίκων και βρίσκεται σε ένα σημείο της κεντρικής Σλοβενίας στο οποίο διασταυρώνονται τέσσερις γεωγραφικές περιφέρειες με τον ποταμό Λιουμπλιάνικα που διατρέχει την πόλη. Προς τον Νότο, η πόλη εκτείνεται στις επίπεδες βαλτώδεις περιοχές της Λιουμπλιάννας, ενώ οι υπόλοιπες πλευρές της πόλης περιβάλλονται από λόφους. Η πόλη έχει διαφυλάξει την ιστορική κληρονομιά της και απολαμβάνει πολλούς χώρους πρασίνου.

Δημιουργία προσβάσιμης οικολογικής ζώνης

Η Λιουμπλιάννα κέρδισε το 2016 τον τίτλο της Πράσινης Πρωτεύουσας της Ευρώπης και εργάζεται με σκοπό την επίτευξη του στόχου για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, σε συνδυασμό με τον στόχο για τη μείωση των εκπομπών, ούτως ώστε να διαμορφωθεί μια καλύτερη πόλη για όλους.

Το κέντρο της πόλης έχει μετασηματιστεί σε προσβάσιμη «οικολογική ζώνη», με πολύ περιορισμένη κυκλοφορία μηχανοκίνητων οχημάτων, ελάχιστους αρμούς μεταξύ πλακών του οδοστρώματος που δεν έχουν πληρωθεί, ανάγλυφες διαδρομές, επικλινή κράσπεδα πεζοδρομίων και ράμπες.

Παρέχεται η δυνατότητα αναφοράς προβλημάτων πρόσβασης μέσω τηλεφώνου, διαδικτύου ή με τη χρήση μιας εφαρμογής που ονομάζεται «Better Outdoors» (Βελτίωση των υπαίθριων χώρων). Στο πλαίσιο του προγράμματος «ταχείας επισκευής», η πόλη ανταποκρίνεται εντός 24 ωρών σε επείγουσες αναφορές σχετικά με προβλήματα πρόσβασης. Παρέχεται η δυνατότητα δωρεάν περιήγησης στην περιοχή με τη χρήση 6 ηλεκτρικών οχημάτων, από τα οποία τα 3 είναι προσβάσιμα για αναπηρικά αμαξίδια. Υπάρχει επίσης ηλεκτρικό τουριστικό τρένο και τελεφερίκ για την ανάβαση στον λόφο του Κάστρου της Λιουμπλιάνας.

Μετακινήσεις στην πόλη

Όλα τα λεωφορεία της πόλης είναι διαμορφωμένα με χαμηλό δάπεδο και χώρο για τους χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου και σχεδόν όλα διαθέτουν ράμπες επιβίβασης και ανακοινώσεις ήχου και εικόνας στο εσωτερικό τους. Στις στάσεις των λεωφορείων στο κέντρο της πόλης παρέχονται πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο για τις αφίξεις λεωφορείων και το προσεχές έτος θα εξοπλιστούν με τεχνολογία αυτού του είδους οι περισσότερες στάσεις της πόλης.

Οι μετακινήσεις είναι δωρεάν για τους κατοίκους με αναπηρίες και τους φροντιστές τους. Ένα σύστημα καρτών μοναδικής αναγνώρισης εξασφαλίζει την ταχεία παροχή βοήθειας σε περίπτωση που καταστεί αναγκαία κατά τη διάρκεια της διαδρομής. Για τα άτομα που χρειάζονται μεταφορά από πόρτα σε πόρτα, διατίθεται υπηρεσία δρομολογίου βέλτιστης προσωπικής εξυπηρέτησης, την οποία μπορούν να καλούν οι χρήστες όταν το επιθυμούν. Επιπλέον του μεγάλου αριθμού γεφυρών πεζών που υπάρχουν κατά μήκος του ποταμού, στη γέφυρα «Mesarski most» (η γέφυρα των κρεοπωλών) παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης αναπηρικών αμαξιδίων σε σκάφη.

Οι δημόσιες τουαλέτες της πόλης είναι δωρεάν και επί του παρόντος είναι προσβάσιμες οι 10 από τις 19.

Έξυπνος, προσβάσιμος τουρισμός και πολιτισμός

Από το 2016 λειτουργεί στο κέντρο της πόλης γραφείο πληροφοριών, το οποίο ειδικεύεται στην παροχή πληροφοριών για επισκέπτες άνω των 65 ετών με αναπηρίες. Διατίθεται επίσης χάρτης της πόλης με τις προσβάσιμες τοποθεσίες.

Υιοθετήθηκαν επίσης «έξυπνες» λύσεις προκειμένου να καταστεί πιο προσβάσιμη η πολιτιστική ζωής της πόλης. Στις λύσεις αυτές περιλαμβάνονται η χρήση νοηματικής γλώσσας στα θέατρα, ανάγλυφα

εκθέματα και ανάγλυφοι χάρτες (για παράδειγμα, του Κάστρου), ειδικά προσαρμοσμένα βίντεο, πληροφορίες που είναι εύχρηστες και ανταποκρίνονται σε διαφορετικές αισθήσεις.

Οι διαδικτυακές πληροφορίες που παρέχει η πόλη πληρούν τα πρότυπα της προσβασιμότητας στο διαδίκτυο και σχεδιάζονται περαιτέρω αναβαθμίσεις. Ο δικτυακός τόπος περιλαμβάνει μια υπηρεσία την οποία μπορούν να χρησιμοποιούν οι πολίτες για να επικοινωνούν άμεσα με τις δημοτικές αρχές. Πρόσβαση στην εργασία

Οι ευκαιρίες απασχόλησης, καθώς και το ειδικά προσαρμοσμένο πρόγραμμα κοινωνικής στέγασης και οι προσβάσιμες δημόσιες συγκοινωνίες, καθιστούν τη Λιουμπλιάνα ελκυστική πόλη διαβίωσης και εργασίας για τα άτομα με αναπηρίες. Υπάρχει ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών για την προώθηση ευκαιριών ανοικτής και συγχρόνως προστατευόμενης απασχόλησης. Παράδειγμα κοινωνικής επιχειρηματικότητας αποτελεί το εστιατόριο «Druga Violina» (Δεύτερο βιολί) στο ιστορικό κέντρο της πόλης, όπου άτομα με νοητική υστέρηση συμμετέχουν σε πραγματικό περιβάλλον εργασίας

6.10 Λουξεμβούργο

Η πόλη του Λουξεμβούργου, με πληθυσμό 116 328 κατοίκων, έλαβε το τρίτο βραβείο στο πλαίσιο του διαγωνισμού «Βραβείο Προσβάσιμης Πόλης 2018». Κτισμένη σε βραχώδες έδαφος, και χρονολογούμενη από το 963 π.Χ., με τους στενούς της δρόμους και τα απότομα πρανή της, η πόλη παρουσιάζει για τις τεχνικές υπηρεσίες του δήμου μείζονες προκλήσεις όσον αφορά την προσβασιμότητα.

Ο δήμος έχει αναλάβει τη δέσμευση να βελτιώσει την προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρίες και τους ηλικιωμένους, ενώ εργάζεται επίσης για την υλοποίηση ενός σχεδίου δράσης που βασίζεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.

Καθολικός σχεδιασμός

Η πόλη του Λουξεμβούργου δίνει ξεκάθαρα έμφαση στην έννοια των «ειδικών αναγκών» και όχι στον προσδιορισμό των ατόμων από πλευράς αναπηρίας. Η λογική αυτή υπογραμμίζεται με την έννοια του καθολικού σχεδιασμού, η οποία αφορά τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου μπορούν να ζουν άνετα όλοι.

Στα παραδείγματα των βελτιώσεων που έχουν αποφέρει οφέλη για όλους περιλαμβάνονται τα ηχητικά σήματα σε όλες τις διαβάσεις πεζών, τα λεωφορεία με χαμηλά δάπεδα που είναι εξοπλισμένα με ράμπες και ανακοινώσεις ήχου και εικόνας στο εσωτερικό όλων των λεωφορείων.

Επιπλέον των προσβάσιμων δημόσιων συγκοινωνιών, υπάρχουν μικρά λεωφορεία τα οποία επιβιβάζουν άτομα από το σπίτι τους και προσφέρουν μειωμένο κόμιστρο για τους χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων.

Πρώθηση της προσβασιμότητας

Η πόλη διοργανώνει εβδομάδες ευαισθητοποίησης για την πρόθηση της καλύτερης κατανόησης της προσβασιμότητας και της διαβίωσης χωρίς αποκλεισμούς. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει την ετήσια διοργάνωση εβδομάδας κινητικότητας και φεστιβάλ μουσικής, μιας εορταστικής εκδήλωσης για την ένταξη με τη συμμετοχή ατόμων με αναπηρίες, καθώς και τη διοργάνωση προσβάσιμων ξεναγήσεων στην πόλη και στο μουσείο

Για όλες τις εκδηλώσεις, παρέχονται προσβάσιμες θέσεις στάθμευσης και τουαλέτες, ενώ κινητοποιούνται επίσης προσβάσιμα λεωφορεία κλειστής διαδρομής. Η υπηρεσία πληροφόρησης και ειδικών αναγκών του δήμου συνεργάζεται με τον οργανισμό τουρισμού, με μουσεία και άλλους δημόσιους χώρους που έχουν γίνει προσβάσιμοι· η περίπτωση της υπηρεσίας μητρώου αποτελεί ένα μόνο από τα πολλά παραδείγματα. Όλα τα εκλογικά κέντρα είναι επίσης προσβάσιμα. Τέλος, λαμβάνεται μέριμνα ώστε όλα τα νέα και ανακαινισμένα κτίρια να πληρούν σταδιακά τις προδιαγραφές προσβασιμότητας.

Στο μουσείο παρουσιάζεται μια έκθεση με τίτλο «Μουσείο για όλους», η οποία ενσωματώνει τις ανάγκες όλων των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, των παιδιών και των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, με τη χρήση μιας γλώσσας που είναι κατανοητή σε όλους.

Δίνοντας το παράδειγμα Ο δήμος υπερβαίνει μακράν τα εκ του νόμου οριζόμενα καθήκοντά του και αντιμετωπίζει με ζήλο τις προκλήσεις προσβασιμότητας σε όλες τις υπηρεσίες του, τόσο σε πολιτικό όσο και σε επίσημο επίπεδο. Όλες οι υπηρεσίες συμμετέχουν στην υλοποίηση του θεματολογίου για την προσβασιμότητα και όλες οι πρωτοβουλίες χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τον δήμο.

Όλες οι συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου διεξάγονται με διερμηνεία στη νοηματική γλώσσα, ενώ παρέχεται επίσης οποιαδήποτε άλλη μορφή βοήθειας που κρίνεται απαραίτητη. Επιπλέον, διοργανώνονται κύκλοι μαθημάτων γερμανικής νοηματικής γλώσσας τρεις φορές τον χρόνο (σε διαφορετικά επίπεδα) και είναι ανοικτοί στο κοινό.

Η επιτυχία όλων αυτών των πρωτοβουλιών βασίζεται στη συνεργασία με άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες ώστε να εντοπίζονται τα προβλήματα και να καθορίζονται οι προτεραιότητες.

Ευκαιρίες απασχόλησης

Ο δήμος έχει αναλάβει ισχυρές δεσμεύσεις για την παροχή ευκαιριών απασχόλησης στα άτομα με αναπηρίες. Επί του παρόντος, το 5,75 % των δημοτικών υπαλλήλων είναι άτομα με αναπηρίες,

συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες και των εργαζομένων που έχουν αποκτήσει κάποια αναπηρία κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους. Η υπηρεσία πληροφόρησης και ειδικών αναγκών υποστηρίζει τους εργαζόμενους αυτούς με ειδικές προσαρμογές στο περιβάλλον εργασίας, με παροχές ειδικής μεταφοράς ή με την κάλυψη άλλων αναγκών.

Προσαρμογή της τεχνολογίας στην προώθηση της προσβασιμότητας

Το 2017 ο δήμος δρομολόγησε δύο νέα έργα για την παροχή προσβάσιμης τεχνολογίας. Το πρώτο έργο αφορά την ανάπτυξη ενός νέου δικτυακού τόπου για την τήρηση ειδικά προσαρμοσμένου στις ανάγκες σχεδιασμού δικτυακών τόπων, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσβαση τυφλών ατόμων με τη χρήση προγραμμάτων ανάγνωσης οθόνης. Η υπηρεσία επικοινωνίας και δημοσίων σχέσεων εργάζεται επίσης με στόχο να λαμβάνεται μέριμνα ώστε όλες οι αναρτήσεις της στο διαδίκτυο, όπως ενημερωτικά φυλλάδια και διαφημιστικά έντυπα, να είναι εξίσου διαθέσιμα στα άτομα που χρησιμοποιούν προγράμματα ανάγνωσης οθόνης. Σε αυτό το πλαίσιο, παροτρύνονται επίσης να πράξουν το ίδιο και άλλοι εργαζόμενοι στον τομέα της γραφιστικής και των επικοινωνιών.

Το δεύτερο έργο είναι μια νέα πρωτοβουλία για τη χρήση iBeacons σε στάσεις λεωφορείων, ούτως ώστε να παρέχονται στους χρήστες της εφαρμογής για την πόλη πληροφορίες σχετικά με την άφιξη του επόμενου λεωφορείου στη στάση. Η δυνατότητα αυτή είναι εξαιρετικά χρήσιμη για τα άτομα με προβλήματα όρασης, αλλά η χρήση της θα επεκταθεί με την πάροδο του χρόνου ώστε να επωφελούνται επίσης οι τουρίστες και άλλοι χρήστες των δημόσιων συγκοινωνιών.

6.11 Βίμποργκ, Δανία

Η πόλη Βίμποργκ στη Δανία έλαβε ειδική μνεία για την «Προσβασιμότητα σε ιστορικό αστικό τοπίο». Με την επιβράβευση αυτή αναγνωρίζονται οι επιτυχείς προσπάθειες της πόλης για τη βελτίωση της προσβασιμότητας παρά τις προκλήσεις που εγείρονται λόγω της ιστορίας και της τοπογραφίας της πόλης. Το Βίμποργκ, με πληθυσμό 50 200 κατοίκων, είναι μία από τις παλαιότερες πόλεις της Δανίας, η οποία χρονολογείται από το 900 π.Χ., και είναι κτισμένη σε πρανή πάνω από δύο λίμνες. Η πόλη χαρακτηρίζεται από σοκάκια με απότομη κλίση, στενούς δρόμους και λιθόστρωτα.

Μια πολιτιστική κληρονομιά χωρίς αποκλεισμούς Σημείο αφετηρίας για τις πρωτοβουλίες προσβασιμότητας στο Βίμποργκ αποτέλεσε το έργο με τίτλο «Προσβασιμότητα στο ιστορικό κέντρο της πόλης – Νέοι τρόποι για την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο Βίμποργκ», το οποίο αναπτύχθηκε από τον δήμο, σε συνεργασία με τέσσερα ιδρύματα της Δανίας κατά την περίοδο μεταξύ του 2010 και του 2016. Σκοπός του έργου ήταν να βρεθούν καινοτόμες λύσεις, τόσο για την άρση των

φυσικών φραγμών όσο και για τη βελτίωση της επικοινωνίας, ούτως ώστε η ιστορική κληρονομιά του Βίμποργκ να είναι διαθέσιμη σε όλους, χωρίς να αλλοιώνεται ο αυθεντικός χαρακτήρας της.

Διακριτική προσβασιμότητα

Δόθηκε ξεκάθαρα έμφαση σε λύσεις που «δεν είναι κραυγαλέες», με άλλα λόγια, σε διακριτικές και χωρίς αποκλεισμούς λύσεις και όχι σε «ειδικές» διευθετήσεις που απομονώνουν τα άτομα με αναπηρίες.

Στο ιστορικό κέντρο εξασφαλίστηκε η πρόσβαση σε διάφορες δημόσιες πλατείες, κήπους και δρόμους με νέα ισόπεδα οδοστρώματα, ράμπες και ανάγλυφους οδηγούς όδευσης πεζών. Η πλατεία Nytorv είναι πλέον ένας νέος, πλήρως προσβάσιμος δημόσιος χώρος που δημιουργήθηκε από έναν παλιό χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων. Τα πιο απότομα σοκάκια της πόλης τροποποιήθηκαν με την τοποθέτηση εξεδρών ανάπαυσης, ενώ τοποθετήθηκαν επίσης νέες ράμπες σε πολλούς κήπους της πόλης.

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν σε όλα τα έργα αντικατοπτρίζουν το υφιστάμενο αστικό τοπίο: χρήση γρανίτη για νέα ισόπεδα οδοστρώματα, χώρους ανάπαυσης και ράμπες. Οι νέες πινακίδες και τα μοντέλα της πόλης κατασκευάστηκαν από tombac (ένα κράμα χαλκού και ψευδάργυρου), το υλικό που χρησιμοποιείται ήδη στα παγκάκια, τους κάδους κ.λπ. της πόλης.

Αυτά τα νέα χαρακτηριστικά βελτίωσαν την ελκυστικότητα της πόλης για όλους και έδωσαν την ώθηση για νέες πολιτιστικές εκδηλώσεις και εγκαταστάσεις, μεταξύ των οποίων υπαίθριες αγορές, καφετέριες και συναυλίες.

Σύγχρονες επικοινωνίες για μια ιστορική πόλη

Αναπτύχθηκε ένα τρισδιάστατο μοντέλο της πόλης ώστε τα άτομα με προβλήματα όρασης να μπορούν να «συλλαμβάνουν» την εικόνα της πόλης. Οι πληροφορίες παρέχονται τόσο σε μορφή κειμένου όσο και σε γραφή Braille.

Μια ειδική εφαρμογή, η οποία ονομάζεται «Spot Viborg», καθοδηγεί τους επισκέπτες στο ιστορικό κέντρο μέσω τριών διαδρομών. Με τη χρήση συστήματος εντοπισμού GPS, ήχου και εικόνας, η εφαρμογή περιλαμβάνει επίσης πληροφορίες σχετικά με προσβάσιμες τουαλέτες και χώρους στάθμευσης.

Για όσους δεν επιθυμούν να ακολουθήσουν καθορισμένη διαδρομή, η εφαρμογή εντοπίζει επίσης με ακρίβεια μεμονωμένους πόλους έλξης, παρέχοντας στον επισκέπτη την ελευθερία να δημιουργήσει τη δική του διαδρομή. Η εφαρμογή είναι διαθέσιμη στη δανική, την αγγλική και τη γερμανική γλώσσα.

Η πόλη σχεδιάζει να προβεί σε αξιολόγηση της εφαρμογής μετά από τρία έτη χρήσης της, ούτως ώστε να διαπιστωθεί τι είδους αλλαγές ή βελτιώσεις πρέπει ενδεχομένως να επέλθουν.

Δέσμευση σε επίπεδο πολιτικής και τοπικής κοινότητας

Το όραμα του δήμου του Βίμποργκ είναι να εξασφαλίζεται σε όλους η δυνατότητα ενός υγιούς και ενεργού τρόπου ζωής, με πρόσβαση σε ευρύ φάσμα εμπειριών στους τομείς του πολιτισμού, της αναψυχής, καθώς και σε άλλους τομείς. Το 2009 ο δήμος υιοθέτησε πολιτική σχετικά με τις αναπηρίες. Βασίστηκε σε παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο εργαστηρίων και συνεδριάσεων με τοπικούς πολίτες, οργανώσεις ατόμων με αναπηρίες και οργανώσεις ηλικιωμένων, καθώς και με σημαντικούς ενδιαφερόμενους φορείς του κέντρου της πόλης. Η πολιτική περιλαμβάνει κατάλογο ελέγχου για την προσβασιμότητα, ο οποίος καλύπτει τους δημόσιους χώρους και τα δημόσια κτίρια, με συστάσεις για την ανάληψη δράσης.

Ένα συμβούλιο ατόμων με αναπηρίες παρέχει στον δήμο συμβουλές σχετικά με όλα τα δημόσια κατασκευαστικά έργα, ενώ έχουν συσταθεί επίσης δύο κοινές ομάδες εργασίας που επικεντρώνονται στη «φυσική προσβασιμότητα» και στην αστική προσβασιμότητα.

Ο δήμος εκτιμά ότι η προσέγγιση αυτή, η οποία καλύπτει όλα τα επίπεδα πολιτικής και διαχείρισης, αποτελεί τον αποδοτικότερο τρόπο για την επίτευξη προόδου. Η πολιτική ορίζει τις αξίες, τις αρχές και τις προτεραιότητες για την ανάληψη δράσης. Το έργο «Προσβασιμότητα στο ιστορικό κέντρο της πόλης – Νέοι τρόποι για την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο Βίμποργκ» αναπτύχθηκε και υλοποιήθηκε σε συνεργασία με μια «Ειδική επιτροπή γνώσεων», η οποία απαρτίζεται από εκπροσώπους εθνικών οργανισμών της Δανίας που διαθέτουν εμπειρογνώμοσύνη σε θέματα προσβασιμότητας, καθώς και με μια τοπική ομάδα εργασίας, στην οποία συμμετέχουν άτομα από την τοπική κοινότητα, εμπειρογνώμονες σε θέματα προσβασιμότητας και σημαντικοί ενδιαφερόμενοι φορείς από το κέντρο της πόλης, μεταξύ των οποίων το τοπικό παράρτημα του οργανισμού τουρισμού και ο εμπορικός σύλλογος.

Επόμενα Βήματα

Η πόλη του Βίμποργκ σκοπεύει να συνεχίσει την πρωτοβουλία αυτή, αξιοποιώντας τα διδάγματα που έχουν αντληθεί. Στα μελλοντικά έργα συγκαταλέγονται η περαιτέρω ανάπτυξη της ζώνης γύρω από τον καθεδρικό ναό και η επέκταση του υφιστάμενου έργου ώστε να παρέχεται απρόσκοπτη πρόσβαση σε ευρύ φάσμα πόλων έλξης, μεταξύ των οποίων μουσεία, θέατρα και εκθέσεις, καθώς και μεγαλύτερος αριθμός αστικών πλατειών και κήπων.

6.12 Αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου

Ως το καλύτερο αεροδρόμιο της Ευρώπης στον τομέα παροχής υπηρεσιών σε άτομα με αναπηρίες και κινητικές δυσκολίες, αναδείχθηκε το 2018 το Διεθνές Αεροδρόμιο Πάφου και το 2017 το Διεθνές Αεροδρόμιο Λάρνακας από τη Γενική Συνέλευση του ACI Ευρώπης (Διεθνές Συμβούλιο Αεροδρομίων). Η εταιρεία Hermes, που διαχειρίζεται τα διεθνή αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου, αναφέρει ότι στην κατηγορία «πιο προσβάσιμο αεροδρόμιο της Ευρώπης» ο διεθνής αερολιμένας Πάφου εξασφάλισε το 2018 την πρωτιά, καθώς η κριτική επιτροπή «αναγνώρισε την ολιστική προσέγγισή του στον τομέα εξυπηρέτησης ατόμων με κινητικές δυσκολίες, όπως είναι η τοποθέτηση χαμηλού ύψους αυτόματων μηχανημάτων ελέγχου διαβατηρίου «BorderXpress», η τοποθέτηση επίσης χαμηλού ύψους μηχανημάτων πληρωμών στους χώρους στάθμευσης, η δυνατότητα χρήσης των αυτόματων ηλεκτρονικών θυρών (E-gates), αλλά και η καθιέρωση ενός μηχανισμού αξιολόγησης των προσφερόμενων υπηρεσιών σε ΑμΕΑ με τη συμμετοχή των ιδίων των ατόμων με αναπηρίες και κινητικές δυσκολίες.

Το αεροδρόμιο Λάρνακας κατέκτησε την πρώτη θέση το 2017, ανάμεσα σε 500 άλλα ευρωπαϊκά αεροδρόμια από 45 κράτη, στην κατηγορία «Πιο Προσβάσιμος Αερολιμένας για άτομα με αναπηρία & άτομα με μειωμένη κινητικότητα». Η κριτική επιτροπή του Οργανισμού ACI Ευρώπης (Διεθνές Συμβούλιο Αεροδρομίων), έκρινε ότι το αεροδρόμιο Λάρνακας διακρίνεται για το αξιοθαύμαστο επίπεδο πρωτοβουλιών και υπηρεσιών που παρέχονται στο τομέα εξυπηρέτησης ατόμων με κινητικές δυσκολίες, όπως είναι η χρήση του αυτόματου μηχανισμού «Eagle lift» για την μετεπιβίβαση ατόμων από αναπηρικά καροτσάκια στα καθίσματα αεροσκάφους, η εύκολη προσβασιμότητα που προσφέρεται στα σημεία check-in, ζύγισης αποσκευών και αυτόματων ηλεκτρονικών θυρών (E-gates), καθώς και μια σειρά από άλλες επιπρόσθετες διευκολύνσεις, όπως είναι τα σημεία ηλεκτρονικής φόρτισης τροχοκαθισμάτων, η δωρεάν στάθμευση διάρκειας 120 λεπτών, ο άψογος συντονισμός με ταξιδιωτικά γραφεία αλλά και η παροχή ειδικών διευκολύνσεων για ΑμΕΑ στην ιστοσελίδα του αεροδρομίου.

Αποδυτήριο για άτομα με αναπηρία

Μετά την αναγνώριση του Διεθνούς Αερολιμένα Λάρνακας το 2017 ως ο «Πιο Προσβάσιμος Αερολιμένας για Άτομα με Αναπηρία & Άτομα με Μειωμένη Κινητικότητα» η Hermes Airports συνεχίζει να ανεβάζει τον πήχη στις εγκαταστάσεις και τις υπηρεσίες που προσφέρει, δημιουργώντας ένα εξειδικευμένο «Αποδυτήριο για Άτομα με Αναπηρία». Το αποδυτήριο για άτομα με αναπηρία διαφέρει από τις συνήθεις τουαλέτες αναπήρων, καθώς είναι εξοπλισμένο με ανυψωτικό οροφής,

ρυθμιζόμενο κρεβάτι αλλαγματος για ενήλικες καθώς και ντους, έτσι ώστε να παρέχονται όλες οι διευκολύνσεις υγιεινής στα άτομα με πολλαπλές και σύνθετες αναπηρίες που έχουν έναν ή και δύο συνοδούς μαζί τους και χρειάζονται αυτή τη ξεχωριστή διευκόλυνση και εξοπλισμό ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούν τις τουαλέτες με ασφάλεια και άνεση, να πλύνουν το άτομο με αναπηρία, να αλλάξουν πάνες ακράτειας ή/και τα ρούχα του ατόμου. Το αποδυτήριο αυτό βρίσκεται στον κοινόχρηστο χώρο των Αφίξεων και μπορεί να χρησιμοποιηθεί από άτομα με ειδικές ανάγκες που είτε αφικνούνται είτε αναχωρούν από το Διεθνή Αερολιμένα Λάρνακας.

Πρόσβαση στις κτιριακές εγκαταστάσεις του Διεθνούς Αερολιμένα Λάρνακας υπάρχει α) μέσω του αυτοκινητόδρομου “Α3” και β) μέσω του κυκλικού κόμβου «Αεροδρομίου» που συνδέεται με υπερυψωμένη γέφυρα. Και οι δύο δρόμοι καταλήγουν στους χώρους του αερολιμένα.

Χώρος “Αποβίβασης Μόνο”

Αφορά στην προσωρινή στάθμευση οχημάτων που μεταφέρουν άτομα με αναπηρία & άτομα με μειωμένη κινητικότητα μπροστά από το κτίριο του αερολιμένα στις Αναχωρήσεις (Επίπεδο 2) Μπροστά από το κτίριο του αερολιμένα στις Αναχωρήσεις (Επίπεδο 2) υπάρχουν δύο θέσεις “Αποβίβασης Μόνο” οι οποίες είναι κατάλληλα σηματοδοτημένες με μπλε χρώμα στην επιφάνεια του οδοστρώματος και φέρουν το διεθνές “Σήμα Αναπήρων” για εύκολη αναγνώριση.

Τα οχήματα που μεταφέρουν άτομα με αναπηρία & άτομα με μειωμένη κινητικότητα μπορούν να σταματήσουν στις θέσεις “Αποβίβασης Μόνο” μπροστά από το κτίριο του αερολιμένα μόνο για ένα λεπτό για την αποβίβαση ατόμων με αναπηρία ή ατόμων με μειωμένη κινητικότητα.

Βάσει διεθνών κανονισμών ασφαλείας, κανένα όχημα δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση να σταθμεύσει ή να παραμείνει αφύλακτο στην λωρίδα αποβίβασης μπροστά από το κτίριο του Διεθνούς Αερολιμένα Λάρνακας. Οι λωρίδες αποβίβασης φέρουν ευδιάκριτη σήμανση η οποία ενημερώνει το κοινό πως οποιοδήποτε μη-εξουσιοδοτημένο σταθμευμένο ή αφύλακτο όχημα βρεθεί σε λωρίδα αποβίβασης θα ρυμουλκείτε άμεσα και ότι ο ιδιοκτήτης του οχήματος θα υπόκειται σε χρέωση €85.00 συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ για την επιστροφή του οχήματος του.

Μετά την αποβίβαση από το όχημα, το άτομο με αναπηρία ή μειωμένη κινητικότητα ή ο συνοδός/οδηγός του οχήματος θα πρέπει να ενημερώσουν τις αρμόδιες υπηρεσίες για την άφιξη του ατόμου με αναπηρία ή μειωμένη κινητικότητα στον αερολιμένα, πιέζοντας το “Πλήκτρο Ειδοποίησης” σε ένα από τα “Προκαθορισμένα Σημεία Άφιξης” για άτομα με αναπηρία και άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Τα “Σημεία Άφιξης” βρίσκονται στο πεζοδρόμιο, δίπλα από τις λωρίδες αποβίβασης μπροστά από τις κτιριακές εγκαταστάσεις του αερολιμένα.

Ο πάροχος των υπηρεσιών για άτομα με αναπηρία και άτομα με μειωμένη κινητικότητα θα απαντήσει στην κλήση και θα αποστείλει άμεσα λειτουργό και τροχοκάθισμα αν χρειάζεται, για να συνοδεύσει το άτομο με αναπηρία ή με μειωμένη κινητικότητα στο Γραφείο Εξυπηρέτησης ατόμων με αναπηρία & ατόμων με μειωμένη κινητικότητα για να ξεκινήσουν οι σχετικές διαδικασίες εξυπηρέτησης και επιβίβασης.

Τα “Προκαθορισμένα Σημεία Άφιξης” στα οποία θα πρέπει τα άτομα με αναπηρία & τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα που χρειάζονται βοήθεια να ανακοινώνουν την άφιξη τους στο αεροδρόμιο Λάρνακας, είναι τα ακόλουθα:

- “Προκαθορισμένο Σημείο Άφιξης” στη Λωρίδα Αποβίβασης για Λεωφορεία & Ταξί στη μικρή γέφυρα μπροστά από το κτίριο του αερολιμένα στο Επίπεδο Αναχωρήσεων, όπου τα άτομα με αναπηρία & τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα που χρειάζονται βοήθεια θα πρέπει να ανακοινώσουν την άφιξη τους πιέζοντας το “Πλήκτρο Ειδοποίησης
- “Προκαθορισμένο Σημείο Άφιξης” στην “Δημόσια Λωρίδα Αποβίβασης” στην μικρή γέφυρα μπροστά από το κτίριο του αερολιμένα στο Επίπεδο Αναχωρήσεων, όπου τα άτομα με αναπηρία & τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα που χρειάζονται βοήθεια θα πρέπει να ανακοινώσουν την άφιξη τους πιέζοντας το “Πλήκτρο Ειδοποίησης”.
- “Προκαθορισμένο Σημείο Άφιξης” στον “Χώρο Στάθμευσης για Άτομα με Αναπηρία & Άτομα με Μειωμένη Κινητικότητα” μπροστά από το κτίριο του αερολιμένα στο Επίπεδο Αναχωρήσεων, όπου τα άτομα με αναπηρία & τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα που χρειάζονται βοήθεια θα πρέπει να ανακοινώσουν την άφιξη τους πιέζοντας το “Πλήκτρο Ειδοποίησης”.
- “Προκαθορισμένο Σημείο Άφιξης” στην “Λωρίδα Αποβίβασης Λεωφορείων” μπροστά από το κτίριο του αερολιμένα στο Επίπεδο Αναχωρήσεων, όπου τα άτομα με αναπηρία & τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα που χρειάζονται βοήθεια θα πρέπει να ανακοινώσουν την άφιξη τους πιέζοντας το “Πλήκτρο Ειδοποίησης”.

Με την άφιξη τους στον αερολιμένα και αφού τα άτομα με αναπηρία & τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα που χρειάζονται βοήθεια πιέσουν το “Πλήκτρο Ειδοποίησης” στα “Προκαθορισμένα Σημεία Άφιξης” για να ανακοινώσουν την άφιξη τους, αυτόματα θα ειδοποιηθεί το “Γραφείο Εξυπηρέτησης” ατόμων με αναπηρία και ατόμων με μειωμένη κινητικότητα.

Με βάση τα Ποιοτικά Πρότυπα της Hermes Airports Ltd, ο πάροχος υπηρεσιών για τα άτομα με αναπηρία & τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα θα απαντήσει την κλήση και θα αποστείλει άμεσα

λειτουργό και τροχοκάθισμα αν χρειάζεται, για να συναντήσει το άτομο με αναπηρία ή με μειωμένη κινητικότητα στο “Προκαθορισμένο Σημείο Άφιξης”. Στη συνέχεια ο εκπρόσωπος του παρόχου υπηρεσιών θα συνοδεύσει το άτομο με αναπηρία ή με μειωμένη κινητικότητα στο “Γραφείο Εξυπηρέτησης” για να ξεκινήσουν οι σχετικές διαδικασίες εξυπηρέτησης και επιβίβασης.

Αυτοματοποιημένες μηχανές για πληρωμή τελών στάθμευσης

Ο Διεθνής Αερολιμένας Λάρνακας παρέχει 6 αυτοματοποιημένες μηχανές για την πληρωμή τελών στάθμευσης, οι οποίες βρίσκονται απέναντι από την κύρια είσοδο του αερολιμένα. Οι μηχανές αυτές αποδέχονται πληρωμή με μετρητά ή πιστωτική κάρτα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μία από τις έξι αυτοματοποιημένες μηχανές για την πληρωμή τελών στάθμευσης έχει τροποποιηθεί ανάλογα (μειωμένο ύψος), έτσι ώστε τα άτομα που χρησιμοποιούν τροχοκάθισμα να μπορούν με ευκολία να βλέπουν την οθόνη και να χρησιμοποιούν τα πλήκτρα. Σήμανση “Προτεραιότητας” έχει επίσης τοποθετηθεί στην μηχανή αυτή, ζητώντας από το κοινό όπως δίδει προτεραιότητα σε άτομα με αναπηρία & άτομα με μειωμένη κινητικότητα.

Οδηγός όδευσης τυφλών

Ο “Οδηγός Όδευσης Τυφλών” οδηγεί τα άτομα με οπτική αναπηρία από τα 4 “Προκαθορισμένα Σημεία Άφιξης” μέχρι το “Γραφείο Εξυπηρέτησης” του παρόχου υπηρεσιών για άτομα με αναπηρία και άτομα με μειωμένη κινητικότητα που βρίσκεται στον Χώρο Ζύγισης Αποσκευών στις Αναχωρήσεις (Επίπεδο 2).

Γραφείο εξυπηρέτησης για άτομα με αναπηρία & άτομα με μειωμένη κινητικότητα

Το Γραφείο Εξυπηρέτησης του παρόχου υπηρεσιών για άτομα με αναπηρία & άτομα με μειωμένη κινητικότητα επανδρώνεται 24 ώρες το 24ωρο και βρίσκεται στην δεξιά πλευρά της δυτικής εισόδου του αερολιμένα, στο χώρο “Ζύγισης Αποσκευών / Check-In” στις Αναχωρήσεις, Επίπεδο 2. Το γραφείο αυτό είναι ο χώρος όπου ο πάροχος των υπηρεσιών υποδέχεται τα άτομα με αναπηρία & τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα κατά την άφιξη τους στο Διεθνή Αερολιμένα Λάρνακας για να αρχίσουν οι απαραίτητες διαδικασίες επιβίβασης.

Η χρήση του Eagle Passenger Lifter

Το Eagle Passenger Lifter μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ασφαλή και αποτελεσματική μεταφορά ακινητοποιημένων επιβατών ή υπέρβαρων επιβατών που δεν είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση στο κάθισμα τους στο αεροσκάφος χωρίς βοήθεια. Η μεταφορά με το Eagle Passenger Lifter μειώνει όλες τις χειρωνακτικές μεταφορές, αποφεύγοντας έτσι τους κινδύνους που ενέχουν οι χειρωνακτικές αυτές

μεταφορές τόσο για τους επιβάτες αλλά και για το προσωπικό εξυπηρέτησης. Μπορεί να μεταφέρει άτομα με βάρος μέχρι τα 250 κιλά. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για Αναχωρούντες και Αφικνούμενους επιβάτες στον Διεθνή Αερολιμένα Λάρνακας. Το Eagle Passenger Lifter μπορεί να χρησιμοποιηθεί για:

α) WCHC (Ειδικός Κώδικας Βοήθειας IATA) - Επιβάτης εντελώς ακινητοποιημένος, όπου απαιτείται η χειρωνακτική μεταφορά του και η χρήση μικρού καθίσματος (Aisle Chair) για την μεταφορά του από/προς το κάθισμα του αεροσκάφους. Β) επιβάτες με βάρος μέχρι 250 κιλά, που λόγω του βάρους/μεγέθους τους, δεν είναι σε θέση να διακινηθούν χωρίς βοήθεια από/προς το κάθισμα τους στο αεροσκάφος.

7. Συμπεράσματα

- Ένας στους έξι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχει αναπηρία που κυμαίνεται από ήπια έως
- Στην Ελλάδα και την Βουλγαρία το ποσοστό αυτό είναι περίπου ένα στους δέκα δηλ. περίπου 1.014.177 άτομα με αναπηρία έχει η Ελλάδα, και 878.300 η Βουλγαρία.
- Το 35% των ατόμων άνω των 65 ετών έχουν κάποιο είδος αναπηρίας
- Τα τελευταία έξι χρόνια, περισσότερες από 250 πόλεις έχουν υποβάλει αίτηση για τα βραβεία «Access City» ενώ 33 έχουν βραβευτεί για τα υποδειγματικά μέτρα βελτίωσης της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες. Οι πόλεις της Ελλάδας και της Βουλγαρίας δεν ανήκουν σε αυτές.
- Τα σχετικά τουριστικά έσοδα που θα μπορούσαν να προκύψουν από την αυξημένη προσβασιμότητα στην Ευρώπη ξεπερνούν τα 80 δις.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν ισχυρή εντολή να βελτιώσουν την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

- Το άρθρο 1 του **Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ** ορίζει ότι «η αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να τηρείται και να προστατεύεται». Το άρθρο 26 αναφέρει ότι «η ΕΕ αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να επωφελούνται από τα μέτρα που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της ανεξαρτησίας τους, της κοινωνικής και

επαγγελματικής τους ένταξης και της συμμετοχή τους στη ζωή της κοινότητας». Επιπλέον, το άρθρο 21 απαγορεύει οποιαδήποτε διάκριση λόγω αναπηρίας.

- Η **Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ** απαιτεί από την Ένωση να καταπολεμήσει -τη διάκριση λόγω αναπηρίας κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών της και - (άρθρο 10) της δίνει την εξουσία να νομοθετεί για την αντιμετώπιση των εν λόγω διακρίσεων (άρθρο 19).
- Η **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών** για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (ΟΗΕ Σύμβαση), το πρώτο νομικά δεσμευτικό διεθνές μέσο για τα ανθρώπινα δικαιώματα(στο οποίο η ΕΕ και τα κράτη μέλη της είναι μέρη), θα εφαρμοστεί σύντομα σε ολόκληρη την ΕΕ . Η ΟΗΕ σύμβαση απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να προστατεύουν και να διασφαλίζουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες των ατόμων με αναπηρία. Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών, τα άτομα με αναπηρίες περιλαμβάνουν όσους έχουν μακροπρόθεσμα σωματικές, πνευματικές, πνευματικές ή αισθητηριακές βλάβες που σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια ενδέχεται να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ισότιμη βάση με τους υπολοίπους.

Ειδικά σε ότι αφορά την προσβασιμότητα, παρά τις θετικές εξελίξεις, σε όρους θεσμικής αποτύπωσης και πολιτικών, η προσβασιμότητα του δομημένου περιβάλλοντος, των μέσων μαζικής μεταφοράς, των υπηρεσιών, των σύγχρονων τεχνολογιών κ.ά. είναι περιορισμένη. Αυτό αφορά τόσο την ιστορικά συσσωρευμένη κατάσταση όσο και την εκ νέου κατασκευή της. Βασικός στόχος είναι η διασφάλιση της προσβασιμότητας στο δομημένο περιβάλλον, σε αγαθά και υπηρεσίες. Την επίτευξη του στόχου εξυπηρετεί η στρατηγική της εμπέδωσης των αρχών του «Σχεδιασμού για όλους». Ιδιαίτερα αποτελεσματική είναι επίσης η δημιουργία αλυσίδων προσβάσιμων υποδομών και υπηρεσιών, σε αντιδιαστολή με τις μεμονωμένες παρεμβάσεις.

Αναμφίβολα, εκείνο που έγινε προφανές, από την ανάλυση που προηγήθηκε, είναι ότι δεν υπάρχει γνωστικό έλλειμμα στην Ελλάδα, όσον αφορά στο σχεδιασμό του χώρου, σε σχέση με την προσβασιμότητα από Άτομα με Αναπηρίες. Εκείνο που δυστυχώς απουσιάζει είναι η ευαισθητοποίηση και η πολιτειακή βούληση, όπως αυτή εκφράζεται, μεταξύ άλλων, μέσα από την ισχύουσα νομοθεσία και φυσικά από το βαθμό εφαρμογής της.

Πριν από λίγα χρόνια πραγματοποιήθηκε η σύνταξη των προδιαγραφών, υπό μορφή οδηγιών σχεδιασμού, για την αυτόνομη διακίνηση και διαβίωση των ΑμεΑ, από το Γραφείο Μελετών του ΥΠΕΧΩΔΕ. Ωστόσο, η εφαρμογή τους παραμένει μέχρι σήμερα, κατά κανόνα, σε επίπεδο προθέσεων. Επιπρόσθετα, την υπάρχουσα πραγματικότητα επιδεινώνει η απουσία βούλησης εκ μέρους των

αρμόδιων φορέων για τη δημιουργία αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου της εφαρμογής ή μη των νομικών διατάξεων.

Πέρα από όλα, είναι ανάγκη, σ' ένα γενικότερο επίπεδο, να γίνει συνείδηση ότι ο καθολικός σχεδιασμός είναι ηθικός στόχος και ως τέτοιος θα πρέπει να αντιμετωπίζεται. Αυτό που πρέπει πάνω απ' όλα να γίνει, είναι η ενημέρωση όλων και η ευαισθητοποίησή τους. Το έλλειμμα που παρατηρείται στην αυτόνομη διακίνηση και διαβίωση των ΑμΕΑ, θα καλυφθεί αποτελεσματικά όχι μόνο μέσα από θεσμικές αλλαγές, οδηγίες, τεχνογνωσία και εμπειρία, αλλά και μέσα από αναμορφώσεις και θέσπιση αυστηρών προδιαγραφών. Κάθε χώρος οφείλουμε να είναι κατά τέτοιο τρόπο δομημένος, ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες όλων των πιθανών χρηστών του.

Ακολουθούν ενδεικτικές ενέργειες στον τομέα της προσβασιμότητας

- ✓ Έργα βελτίωσης της προσβασιμότητας των κτιρίων, στους χώρους πολιτισμού, της προσβασιμότητας των ΜΜΜ, των υπηρεσιών, των δημοτικών / δημόσιων χώρων (δρόμοι, πεζοδρόμια, πλατείες, πάρκα, χώροι στάθμευσης παραλίες, κ.ά.) στους χώρους αθλητισμού, ψυχαγωγίας κ.λπ.
- ✓ Έλεγχος των συνθηκών προσβασιμότητας στους δημόσιους χώρους.
- ✓ Καμπάνιες ενημέρωσης των πολιτών ανά διαστήματα.
- ✓ Συνεργασία αναπηρικού κινήματος με σχολεία για διαλέξεις ενημέρωσης -ευαισθητοποίησης.
- ✓ Δημιουργία προσβάσιμης ιστοσελίδας για ανάδειξη προσβάσιμων διαδρομών και για αναφορές εμποδίων στην προσβασιμότητα.
- ✓ Κατασκευή προσβάσιμων ιστοσελίδων σε όλες τις δημοτικές υπηρεσίες της περιοχής.
- ✓ Παροχή δωρεάν μαθημάτων χρήσης νέων τεχνολογιών.
- ✓ Έκδοση εντύπων ενημέρωσης σε προσβάσιμες μορφές.
- ✓ Καθιέρωση διερμηνείας στη νοηματική στις πολιτιστικές εκδηλώσεις.
- ✓ Δημιουργία απτικών τμημάτων στα μουσεία και στους αρχαιολογικούς χώρους.
- ✓ Δημιουργία υπηρεσίας ηχητικών – ψηφιακών βιβλίων σε βιβλιοθήκες (δημοτικές, πανεπιστημιακές).
- ✓ Παροχή κινήτρων και τεχνογνωσίας στις επιχειρήσεις για βελτίωση της προσβασιμότητας των κτιριακών εγκαταστάσεων
- ✓ Βελτίωση της προσβασιμότητας των υπηρεσιών των επιχειρήσεων. Ενδεικτικά αναφέρονται: τη βελτίωση της προσβασιμότητας των ιστοσελίδων των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη πωλήσεων μέσω διαδικτύου (προσβάσιμου e-commerce και / ή e-banking), την έκδοση προσβάσιμων εντύπων και καταλόγων (π.χ. με μεγεθυμένους χαρακτήρες, σε μορφή Braille), το σχεδιασμό ετικετών

προϊόντων που να μπορούν να αναγνωστούν από ηλικιωμένους και άτομα με προβλήματα όρασης, τη δημιουργία προσβάσιμων σημείων εξυπηρέτησης τύπου «one stop shop», τη διάθεση ηλεκτρικού αμαξιδίου στους πελάτες με κινητικά προβλήματα για την κυκλοφορία μέσα σε μεγάλα πολυκαταστήματα, την πρόβλεψη συστημάτων ενίσχυσης ήχου (σε πολυκαταστήματα, κινηματογράφους, κ.λπ.), τη χρήση «ζωντανής βοήθειας» και ενδιάμεσων (π.χ. συνοδών, επαγγελματιών διερμηνέων της νοηματικής γλώσσας), την ελεύθερη είσοδο σκύλων - οδηγών ΑμΕΑ σε όλες τις επιχειρήσεις.

- ✓ Προβολή προσβάσιμων επιχειρήσεων
- ✓ Χορήγηση σήματος πρόσβασης στα διάφορα κτίρια και χώρους ανάλογα με το επίπεδο και το είδος προσφερόμενων υπηρεσιών.